

Erlend Lu

**Prohujalo
sa ženom**

 Črna poezika

Geopoetika izdavaštvo
Beograd, Dositejeva 13
Tel./Fax: +381 (0) 11 328 24 36 +381 (0) 11 263 37 90
e-mail: beograd@geopoetika.com www.geopoetika.com

Glavni urednik Vladislav Bajac
Izvršni urednik Jasna Novakov Sibinović
Lektura i korektura Marija Lazović
Naslovna strana Koan
Fotografija Jovan Cekić

Beograd, 2011

Sadržaj

Prvi deo

Drugi deo

Treći deo

Beleška o autoru

Erlend Lu
PROHUJALO SA ŽENOM

S norveškog preveo *Radoš Kosović*

Geopoetika

izdavaštvo

Naslov originala:

Erlend Loe Tatt av kvinnen

Copyright © CAPPELEN DAMM AS, 1993

Copyright © za srpski jezik *Geopoetika izdavaštvo*

Prvi deo

1) Bilo je to u vreme kad je počela češće da dolazi. Uveče, baš kad bih se spremao da legnem. Sela bi i pričala. Uvek o tome koliko voli tišinu, o tome koliko je dobro naprosto biti sam. Pričala je – bez prestanka. Dešavalo se da zadremam, da na tren nestanem, ali ona to nije primećivala. Budio sam se i svaki put bih se malo trgao, ponekad i uz nekakav grleni zvuk.

Kad bih se pribrao, shvatio bih da ona još govori. O divnoj tišini koju dvoje ljudi mogu da dožive zajedno, o beskrajnoj privrženosti koju jedno ljudsko biće može da oseća naspram drugog. Zapravo je govorila o harmoniji. O komunikaciji. Ali govorila je tako brzo. I, vrlo retko, uspevao bih sebe da prisilim da kažem izvini, šta si rekla. Uglavnom sam nemo klimao glavom, pomalo naglašeno, kao da pažljivo slušam. Da, sigurno, rekao bih i značajno klimnuo; o bože, naravno. I pogledao bih je, njene noge, i usne. Vrlo lepe, usne. I tačno sam znao kad će potražiti moj pogled da bi me susrela na nekom drugom mestu, a ne samo u bujici reči. Tad bi moj pogled bio tu, malko pre njenog, na mestu. Kao da je čekao. Intervali između trenutaka kad bi potražila moj pogled da bi nastavila bili su dugi. Upamtio sam te intervale. Za to mi je trebalo možda pet večeri. Ili možda..., ma nisam brojao.

2) Jedne je večeri došla kasnije nego obično. Bio sam legao. Brzo sam navukao prve gaće koje su mi se našle pod rukom. Ispostavilo se da su me baš te gaće, od svih koje sam imao, najviše izdavale. Lastiša oko butina skoro da i nije bilo – praktično sam bio u suknji. Sve vreme sam morao dobro da pazim da sedim u određenom položaju i da ne ustajem naglo. Ipak mi se činilo da bi još nesrećnije rešenje bilo obući pantalone. Ona bi to naime protumačila kao signal da može da ostane, da uopšte nemam nameru da spavam i da je i moja noć bez kraja i konca.

Shvatio sam koliko je ta odluka bila ispravna, i u istom trenutku uvideo da je razlika između čoveka u gaćama i čoveka u pantalonama ogromna, skoro nepojmljiva. U pantalonama si spreman za sve. Nijedan poduhvat nije nezamisliv. U gaćama si pak slobodan. Čoveka u gaćama je, na primer, teško usred noći pozvati u šetnju, što me od nje inače uopšte ne bi iznenadilo.

Sela je u svoju uobičajenu fotelju, uvek istu. Najbližu pepeljari. Prvo je, kao i obično, rekla da obožava tišinu, ona joj toliko znači,

najverovatnije mnogo više nego što sam ja u stanju da pojmem. Klimnuo sam. Zatim je počela da govori o svom ocu. Rekla je da im je odnos tako loš, a onda je pričala šta je otac radio i govorio, i šta nije radio ni govorio dobrim delom njenog detinjstva. Mora da sam zadremao (vreme između dva i tri posle ponoći uvek mi teško pada), jer se sećam da sam se iznenada probudio i uhvatio jednu izuzetno bitnu epizodu iz njenog detinjstva. Došla je do srži.

Zaprepastilo me je to što je ispričala i, srećan što konačno mogu nekako da reagujem, rekao sam da u životu ništa gore nisam čuo i posavetovao je da to odmah raspravi sa ocem. Prosto naprosto pokaži mu njegovog boga. Zaboga! Pa ona je odrasla, rekao sam, mora da raščisti s tim čovekom što joj je otac. Mislim da odmah treba da ga pozove, nego šta, možda već sledećeg dana. Šta čeka? Potom smo se dugo gledali. Progovorio sam, angažovao sam se oko nje. Nije se više imalo kud. Pitao sam se da li misli da sam osećajan.

3) Narednog dana sam na poslu primio poziv od izvesnog gospodina Slind-Hansena. Kako mogu da vam pomognem, pitao sam. Sad ću ja da govorim, rekao je. Rekao sam da mi je to jasno. I odjednom, sekundu prekasno, shvatio sam da je to njen otac. Bio je ljut. Morao sam da držim slušalicu daleko od uвета. Rekao je da je Marijane (jer tako se zvala) bila kod njega rano tog jutra. Izgrdila ga je na pasja kola i bacila mu doručak na pod (meko kuvano jaje, kafu, džem od ogrozda), i rekla je da je konačno upoznala jednog muškarca (mene) koji je razume i koji ju je probudio.

Stavila mu je do znanja da više nikada ne želi da ga vidi. Potom je toliko puta isključila i uključila svetlo da je sijalica pregorela, sve vreme vičući na sav glas kako joj je detinjstvo pretvorio u golgotu, kako joj je sve uništio, kako je za sve on kriv, za sve, kriv, kriv, kriv, samo on, za sve. Pokušao sam da odobrovoljim nesrećnog čoveka rekavši da mu ipak nije rekla da ga mrzi, da svakom s vremena na vreme puknu živci, biće to sigurno u redu, zar ne misli i on tako? Ne. Ne misli. I misli da treba da se pripazim. To je rekao više puta (mislim da treba malo da se pripazite, vi drski, drski čoveče). I nije se usuđivao ni da pomisli šta jednom tako ništavnom čoveku poput mene može da padne na pamet da uradi s njegovom (jedinom) ćerkom. Rekao je da po mom glasu oseća da se njegovoj ćerki nikako ne piše dobro.

Shvativši konačno ozbiljnost situacije, pokušao sam da mu objasnim da ja uopšte nisam podsticao Marijane da prekine sve veze s njim, uopšte, rekao sam, to mi nikad nije bila namera. Prekinuo me je i glasom koji je podrhtavao rekao da ako me ikad sretno ne treba da se iznenadim ako me iz sve snage udari posred lica.

4) A Marijane je i dalje dolazila. Još revnosnije nego ranije, ako je to uopšte moguće. Počela je da mi donosi sitnice. Čaj od pomorandže, jedne večeri jedan krastavac, ponekad najlon kese pune čokolade koju je dobijala od jedne svoje prijateljice, dijabetičarke, što je radila skraćeno radno vreme u fabrici Nidar-Bergene. Da, radi skraćeno, objasnila je Marijane, i bilo je jasno da treba da pitam zašto tako radi. Da, da, ta Nidar-Bergene je samohrana majka, a i teško joj je da ustaje ujutro, objasnila je Marijane. Onda se nasmejala svojim pomalo usiljenim smehom i zakolotala očima ne bismo li oboje pomislili kako je rano ustajanje grozno i složili se u tome. Klimnuo sam glavom i zakolutao očima. Značajno zakolutao očima.

Ali nisam uspeo da savladam noćni umor.

5) Jedne večeri je htela da me poljubi. Mora da je mislila da je trenutak dobar. Jasno sam video kako je udahнула i napućila drhtave usne. Nagla se napred. Želiš li čaj od pomorandže, pitao sam (imam med). A, imaš med, rekla je polako.

6) Išli smo u bioskop. Užasan film koji me je skoro uništio. Protagonista je na kraju skočio s planine. Plakao sam i hteo da idem kući. Otišli smo u kafić. Marijane je htela da pijemo pivo, pušimo i razgovaramo o filmu. Trebala su joj dva velika piva da mi ispriča koliko ju je film ushitio. Posebno joj se svideo kraj. Bila je ubeđena da je protagonista dobio krila i odleteo, i žustro je odbijala da razmotri mogućnost da je on možda poginuo u podnožju one planine. Ne, on se vinuo u nebo da zahvali čovečanstvu za svoj život. Slušaj, rekao sam, pa videli smo da je čovek skočio, nestao je, Marijane, skočio je u smrt. Prvo je malo padao, da, rekla je, ali onda se vinuo. Kako to može da zna? (to je bio kraj filma, do đavola). Ali ne, zamisli to, prosto je znala.

7) Vrludao sam očima da ne bih pogledao u nju. Neko vreme sam zurio u pepeljaru. Rezultat je bio 2:2, ali ja sam zapravo vodio, jer sam prvi opušak bacio kroz prozor.

8) Marijane me je pozvala telefonom na posao. Glas joj je bio lepršav i razdragan. Baš lepo što se slažem, rekla je. Pokušao sam da se setim o čemu smo govorili prethodne noći. Ničeg se nisam sećao. Onda dolazim, rekla je. Klimnuo sam u slušalicu i rekao da, dođi, i da će sigurno sve biti dobro.

9) Iste večeri se doselila. Donela je dvanaest kartonskih kutija srednje veličine i jednu kremžutu komodu.

10) Počeo sam da idem na bazen. Bilo je to jedino razumno što se moglo učiniti. Da bih imao malo vremena za sebe. Kupio sam godišnju propusnicu. Lepu belu plastičnu karticu, sa mojim imenom ispisanim bledim slovima. Išao sam na bazen svakog dana posle posla i trudio se da razvijem pozitivan odnos prema neobičnoj atmosferi koja je tamo vladala. Satima sam sedeo u sauni i čitao. Jako ćeš smršati, rekla je Marijane. I smršao sam.

11) Čitavih nedelju dana progonio me je jedan stariji muškarac velikog stomaka i isturenog pupka. Ispod tuševa, u sauni, u garderobi, ispod sušionika za kosu, svuda me je pratio. Bilo je izuzetno čudno. Jednom su nam se sreli pogledi, u sauni. Završio sam svoju knjigu i podigao glavu. Pogledi su nam se susreli u pari a njegov pogled uopšte nije bio onakav kakav sam očekivao. Miran, bez zahteva, skoro izgubljen. Otišao sam pod tuš. Sustigao me je dok sam vezivao pertle. Vezivali smo ih obojica, u tišini. Konačno je progovorio, rekao je da treba da kupim naočare za plivanje i na brzinu je pomenuo nekoliko mogućih marki. O tome svakako vredi razmisliti, rekao je, onda mi oči neće biti tako crvene.

12) Kad bih se vratio kući, Marijane je skoro uvek bila tamo. Ispričao sam joj šta mi je rekao čovek sa isturenim pupkom. Ovlaš mi je dunula u još vlažnu kosu i rekla da to zvuči kao super ideja čiju realizaciju ne treba predugo da odlažem. Dogovorili smo se da se narednog dana nađemo u gradu. Želi da mi pomogne da izaberem naočare za plivanje, rekla je, i insistiraće da dobijem najbolje. Da, moramo da pazimo da nas izgled ne zavara, rekao sam.

13) Rano sam otišao na pauzu i izašao da se nađem s Marijane. Jesi li dugo čekala? Odgovorila je da jeste, ali da ne mari, jer je pojela prilično velik i divan sladoled. Šta! viknuo sam, u oktobru? Šta u oktobru? Sladoled, rekao sam. Šta sladoled? Pobogu, Marijane, zar stvarno jedeš sladoled u oktobru? Naravno da jedem sladoled u oktobru, rekla je, uostalom jedem ga onda kad mi se jede. Moram da kažem da mi se to uopšte ne sviđa! zaurlo sam na nju. Za sve postoji vreme, Marijane! A ti kao i ja vrlo dobro znaš da oktobar nije sezona sladoleda! Baš jeste. Ne, nije! Jeste, rekla je. Ja sam ponovo dreknuo, pravo u njeno uvo; ne, do đavola, nije! A onda je zavladala potpuna tišina.

Posle nekog vremena sam se izvinio i rekao da sam ispao magarac. Mora da sam potpuno izgubio prisebnost. Prava sam budala. A onda vrlo pokajnički: možeš li da mi oprostiš, Marijane? Mogu, odgovorila je jednostavno. Zagrlili smo se, a onda me je uhvatila za ruku i odlučno me uvela u prodavnicu.

Sad treba otvoriti četvore oči, rekao sam.

14) Imali su skoro čitav zid pun opreme za plivanje, pored ostalog i desetak različitih tipova naočara. Impozantni prizor me je uznemirio. Ispružio sam ruku i uzeo jedne naočare marke spido. Imale su prozirna stakla i crnu gumu. Opipao sam ih, i da, svidele su mi se. Osim toga je na pakovanju stajalo Super goggle, a na poledini se nalazilo uputstvo pod nazivom Caring for your goggle. A šta znači goggle, upitao sam. Naočare za plivanje, rekla je Marijane. Odlično, uzeću ih. Ne, nećeš. Polako. Odstupila je korak i dugo stajala u tišini.

Jedan od prodavaca počeo je da nam se prikrada, diskretno. Marijane je piljila u naočare dok sam ja lako obigravao oko nje govoreći ali saslušaj me. Iznenada prodavac je iskrasao pred nama i rekao dobar dan, da zdravo i tebi, rekla je Marijane. Možda može da nam pomogne? Ja sam energično klimao glavom a Marijane je odlučno rekla ne. Opet smo ostali sami i zurili. Ove, rekla je Marijane na kraju. Ove i nijedne druge. Crvena guma i zatamnjena stakla, Champion goggle, sve komplet sa ultra violet protection. Najskuplje. Šta će meni tako lepe naočare, zapitao sam, ali Marijane me je odvukla u stranu i rekla da ne izmišljam, jesam li kupio godišnju kartu za bazen ili nisam? Smatrala je i da bi trebalo da kupim štupaljku za nos. Tačnije Speedo stainless steel rubber dipped nose clip with elastic band (one size fits all). Žacnula me je pomisao na poniženje ako mi ipak ne bude odgovarala, ali Marijane me je pogledala i tiho klimnula glavom, tako je, hajde sad. Platilo sam 108 kruna.

Dok smo izlazili hodali smo zagrljeni i ja sam zahvalio Marijani što se pobrinula da nas ne prevare.

15) Često smo provodili večeri kod kuće. Marijane i ja. Koža mi je mirisala na hlor i ona bi to prokomentarisala. Dešavalo se da me zamoli da stavim naočare za plivanje. Ma ne, ustezao bih se, zbunjeno dišući na nos. Ma hajde, izgledaš tako žestoko s njima. Ali kasno je, pokušao bih. Prekini, usledilo bi. I ja bih ih stavio. To ju je

uzbuđivalo. Htela je da vodimo ljubav na sofi. Zaboravi, rekao sam. Ali ona je počela da govori o tome kako je lepo imati telo, naše trapavo telo koje nam može pričiniti toliko zadovoljstva. Gledao sam u njene usne i pazio na to da joj uhvatim pogled svaki put kada bi očima potražila moje. A onda nazad na usne. Bledoružičaste na rubu do kože lica, dublje crvene na unutra; i jako je važno stvoriti opušten odnos prema sopstvenom telu, rekla je. Klimnuo sam glavom. I već u toku sledeće rečenice skinula je sa sebe svu odeću (nemoj samo tako da stojiš, rekla je). Pogledaj me kroz naočare, stenjala je. I ja sam je gledao.

16) Marijane je kupila bocu crnog vina. Koštala je preko sto kruna i smatrao sam da je preterala. To uopšte nije tvoja stvar, rekla je.

Ali nismo našli vadičep. Rekao sam da je to čudno. Gde li je nestao? Dugo smo ga tražili. Pootvarali smo sve fioke nekoliko puta. Stvar je u tome što ja uopšte nemam vadičep. Ne pijem vino.

Ali Marijane je znala za jednu metodu (obratiti pažnju, rekla je). Stegla je bocu između butina i dlanom udarala o dance najjače što je mogla, čitavih deset minuta. Šta bi trebalo da se desi? pitao sam. Nije odgovorila. Zamolila me je da držim bocu kako bi mogla svu snagu uneti u udarac. Ništa se nije dešavalo. Slušaj, rekao sam, ako misliš da će zapušač izleteti, varaš se. To je nemoguće, vino nije gazirano. Ali ona je verovala da je moguće. Naučila je tu metodu od nekog Poljaka. A je li on uspeo? zapitao sam. Oklevala je sa odgovorom. Prevarili su te, Marijane.

17) Na kraju smo uspeli da uguramo zapušač hemijskom olovkom. Eto ga! obradovala se Marijane i pljesnula rukama. Doneo sam čaše i smestili smo se na sofi. Kako ti se čini? upitala me je posle prvog gutljaja, očigledno nestrpljiva. Šta? pitao sam. Žustro je pokazala na bocu. A, to... da, baš je lepo. Stvarno sasvim izuzetno i veoma, veoma dobro. Stvara nekakav lep osećaj u ustima i grlu. Naravno da je dobro, rekla je Marijane. Ali zar ne osećam još nešto? Još nešto? rekao sam i napregao se da osetim još nešto. Razmišljao sam šta li to može biti bolje od dobrog, ali mi je na pamet palo samo izvrsno i još neke slične reči. Božanstveno, rekao sam posle kraće pauze. Da, reče Marijane, ali ima još nešto. Još nešto...? Ne, stvarno ne znam. Zar ne može da mi kaže? Da, može. Objasnila je da pijemo vino velikog karaktera. Nije dovoljno reći da je dobro. Jednostavno nije.

Zašto nije? pitao sam, ali me je zamolila da je ne prekidam. Vino je bilo gracioznog i bujnog ukusa, smatrala je, prodorno, isticalo se, to nikako nije vino tihog i stidljivog tipa. Video sam da je Marijane bila zadovoljna svojim vinom. Pinula je malo, omirisala i rekla kako davno nije pila vino koje je toliko rečito. I osim toga sasvim drsko. Pili smo jedno drsko vino. Drsko, da, kazao sam i otpio dug gutljaj, mm, i dodao da stvarno mislim da ima pravo. Kao da pokušava da sakrije sopstvenu tajnu, nastavila je Marijane, brzo nestaje, pokušava da izmakne našem sudu. Nikada uostalom nije videla takav kukavičluk kakav imaju vina iz te oblasti, rekla je, fuj, osećala je kukavičluk na npercima, evo! trebalo je samo da probam (i prislonila mi je svoju čašu na usne). Pažljivo sam okusio i rekao da je u pravu, kao da vino pokušava da se načini još prolaznijim nego što jeste. Oštro me je pogledala. Budalo! rekla je jednostavno.

18) Sutradan sam kupio vadičep. Bio je staromodan, i izgledao je kao da je mogao biti u mom vlasništvu još od početka sedamdesetih. Stavio sam ga na dno fioke i slučajno našao dok sam tog popodneva pržio riblje okruglice. Pažnja! povikao sam, pogledaj! Mora da je sve vreme bio tu. Da, zar nije čudno kad stvari tako nestanu pa se opet pojave, nasmejala se Marijane. Skroz krejzi, rekao sam.

19) Krenuli smo u šetnju po prirodi. Zar ne misliš da je malo prekasno za borovnice? upitao sam. Marijane je prevrnula očima. Ja volim prirodu, rekla je.

Imali smo dobre čizme sa umecima od novina, kofe i svako svoju berilicu za šumsko voće. Da li mi trebaju rukavice? upitao sam. Seli smo na autobus do šume. Marijane mi je šapnula da ne treba da nosim rukavice u prevozu. Plašila se da ljudi ne pomisle da sam hendikepiran i da je ona moja paziteljka. Skinuo sam rukavice i stavio ih između nas na sedište, a ona je klimnula glavom, sve je bilo u redu. Pomilovala me je po kolenu.

20) Zaboravio sam rukavice u autobusu. Do đavola, do đavola! kazao sam. Bila je to njena greška. Sakrila ih je pod svojim nogama, i nagovestio sam blago (ali više puta) da je to namerno uradila. Odbacila je to i strogo mi rekla da više ne može da sluša moje kukanje. Pošli smo da beremo borovnice i braćemo borovnice sa rukavicama ili bez njih. Za prvih sat vremena nismo našli ni trag bilo kakvom šumskom voću, ali sam zato ja našao jednu malu pečurku.

Odlično! uzviknula je Marijane i smatrala da je to opekasti deda. Ali sva je sasušena, rekao sam. Marijane je smatrala da će se najverovatnije oporaviti ako je unesemo na toplo. Ubrzo potom našli smo i borovnice, takođe smrznute. Zveckale su kao grad u kofama. Smrzavao sam se, ali su boje drveća bile divne (Marijane je rekla da bar to moram priznati). Kako da ne, nema razloga da se ne složim s time. A Marijane je želela da se penjemo sve više i više. Ko je zadnji, magarac!, povikala je.

Don't you ever 'ko je zadnji, magarac' me, rekao sam.

21) Brali smo dok nije pao mrak. Cuclao sam smrznute borovnice i pravio se da su bombone. Marijane, rekao sam poletno, ako čovek ovako drži moju pečurku i počne da je liže, izgleda kao sladoled. Da, stvarno, rekla je Marijane. Na kraju smo uhvatili autobus do kuće. Zamolio sam Marijane da zapita vozača da li je video moje rukavice. Pitaj ga sam, rekla je, ali sam ja smatrao da to ne dolazi u obzir. To što sam ih izgubio bilo je njena greška. Pitala ga je. Vratila se pobedonosno i rekla da nije vozačeva odgovornost da pazi na stvari rasejanih putnika. Šta! Zar je to sve? (arogantno đubre), i ustao sam da mu pokažem. Ali Marijane me je zamolila da se smirim. Vozač nas je uputio da se obratimo birou za nađene stvari saobraćajnog preduzeća, rekla je. Seo sam, stegao zube i nemo klimnuo glavom.

Koliko sutra, zakleo sam se.

22) Mnogo mi znače te rukavice. Dobio sam ih od dede, pravog lafa u svakom pogledu. A sada me je Marijane navela da ih izgubim.

Verovao sam da se to ne bi desilo da su joj malo vitkije butine, i to sam joj i rekao. Skinula je odeću i upitala šta fali njenim butinama. Ispostavilo se da ništa ne fali njenim butinama i morao sam da povučem reč. Marijane je predložila da se i ja skinem namesto što se durim, ja sam je poslušao i onda smo oboje bili goli.

Posle sam se obukao i otišao do biroa za nađene stvari saobraćajnog preduzeća.

23) Prošlo je izvesno vreme. Pošto bi se ujutru probudila, Marijane je imala običaj da kaže kako sam sladak dok spavam. Smatrala je da oko mene ima nečeg istovremeno i mekog i odlučnog. A tako, rekao sam. I otišla je tako daleko da zaključi kako mora da sam zaljubljen u nju. To se jednostavno vidi na meni, tvrdila je.

Neprimetno sam slegnuo ramenima i upitao da li se ponekad dešava da noću leži budna. Da, i to ne tako retko.

24) Ej, uskoro će zimska kratkodnevica, rekla je Marijane. Smatrala je da bi trebalo da napravimo žurku. Potom je napisala pozivnice: Dobro došli na našu žurku povodom kruženja sunca, sledećeg četvrtka u 20 časova. Poneti pivo/vino. Sunce valjda ne kruži, prokomentarisao sam prezrivo. Kruži, rekla je Marijane.

Htela je da pozove dvojicu kolega sa studija i drugaricu iz fabrike Nidar-Bergene. A koga ću ja pozvati? Pitao sam suseda s druge strane hodnika. Rekao je hvala, doći ću, ali je dodao da će biti na utakmici karlinga, pa će možda malko zakasniti. Samo njega? dobacila je Marijane dok je prala zube. Da, rekao sam.

25) Vreme je da malo razmislim. Dugo sam posmatrao dnevnu sobu pošto je Marijane legla. Njena kremžuta komoda uopšte se nije uklapala u moj stan. Pomislio sam, takođe, da u suštini ima nečeg zapanjujućeg u tome što se Marijane iznenada tu našla. Sve je to bilo čudno, i spopao me je nekakav tužan osećaj privremenog. Pokušao sam da otkrijem kakvo je to osećanje, ali ni do čega nisam došao. Ali ona je bila tu, i komoda je bila tu, i sve njene stvari i odeća bili su izmešani s mojima. Dobro.

Odlučio sam da pokušam da se do ušiju zaljubim u nju. Da. Počeću već sledećeg dana. Nemoguće je da će mi trebati dugo.

26) Tvoja komoda se baš i ne uklapa, rekao sam ujutru. Nije me čula, pa sam ponovio. Slušaj, rekao sam, ta tvoja kremžuta komoda se baš i ne uklapa u moju dnevnu sobu. Ne uklapa se? rekla je. Ne, rekao sam. Možda bismo mogli da kupimo neku veću, smatrala je Marijane, ali sam joj objasnio da mi ne smeta veličina, nego boja.

Po njenom mišljenju boja je bila fantastična. Pre će biti da se zidovi, pa ni sav ostali nameštaj, ne uklapaju. Shvatio sam koliko je sati i zamolio je da se pripremi na to da ću joj ofarbati komodu (Marijane, ofarbaću ti komodu). Ne, rekla je da uopšte nije spremna na tako nešto. Ne dolazi u obzir. I upitala je da li bih namesto toga mogao da ofarbam neku od svojih stvari?

Pa da, naravno da bih, rekao sam i otišao.

27) Otišao sam na bazen. Hodao sam nepotrebno brzo i beskrajno me je živciralo to što sam dopustio da pomisli da se diskusija vodila o tome da li ja želim da farbam ili ne. Stajala je tamo u stanu i

verovala da je pobedila (prokletstvo, sigurno je sada pržila sebi jaje) jer smo završili na tome da će sve biti u redu dokle god ja budem nešto farbao. Ma nije valjda verovala da sam se tog jutra probudio sa žarkom željom da ofarbam šta bilo? I isto toliko mi je išlo na živce to što bih se uvek povlačio u trenutku kada bi diskusija stigla do prekretnice. Svaki put za dlaku prerano.

28) Ne, do đavola, to ne može! Eto odgovora koji drži do sebe. I ponovio sam tu neprijateljsku rečenicu nekoliko puta. Trebalo je to da joj kažem, pravo u lice. Bez srama. Sledećeg puta ću joj sve reći, bez ustezanja.

Stigao sam do bazena sa osmehom u povelju i po navici mahnuo članskom kartom u smeru onog ko je bio zadužen za to. Preplivao sam jedan kilometar.

29) Oslovio me je čovek sa isturenim pupkom. Vidim da si kupio najbolje, rekao je i napravio gest ka mojim naočarima za plivanje. Klimnuo sam glavom i objasnio da sam njima jako zadovoljan, ali da ipak propuštaju malko vode kod levog oka. Bio je zgrožen. Stvarno? rekao je. Da, rekao sam. Smatrao je da bi trebalo da ga pustim da ih popravi (ne moram da brinem, popravio je na stotine naočara za plivanje). Dobio ih je i počeo da vuče plastiku koja je povezivala stakla. Napeto sam posmatrao njegov istureni pupak da ne bih učestvovao u operaciji. Baš sam hteo da odem da se istuširam kada sam čuo zvuk pucanja plastike. Prokletstvo, rekao je tiho, i odjednom je smatrao da su moje naočare čist škart.

30) Oblačili smo se dok me je on neprekidno uveravao da nema razloga za brigu. Odmah će mi kupiti nove naočare. Da, to je baš prvo što će uraditi. Ne smemo dozvoliti da se tako nešto ispreči između nas, smatrao je.

31) Žustrim tempom hodali smo ka prodavnici sportske opreme gde su mi pre izvesnog vremena prodali naočare. Glen (jer tako se zvao) sve je vreme držao naočare u desnoj ruci i sa nejednakim pauzama setno zurio u njih. Odmahivao je glavom, gnevan zbog zla u svetu i nepouzdanosti čak i najjednostavnijih predmeta. A ja sam polako počeo da naslućujem koliko je strašno to što bez razmišljanja podrazumeva da sam i ja ogorčen jednako kao on. Išao je čvrstim koracima, tu se jesmo slagali. Bili smo muškarci.

32) U jednom trenutku zastao je ispred banke. Nego, rekao je, šta će meni uopšte zaštita protiv ultraljubičastih zraka (ako ćemo pravo). Upravo, rekao sam (dobro rečeno). Hteo je da bude jasno kao dan da mu ne pada na pamet da mi ponovo kupi iste naočare.

33) Glen je otišao pravo do kase. 'Jutro'. Da, valjda je on na redu.

Ne dopadaju nam se ove naočare, rekao je Glen. Uopšte nam se ne dopadaju. I prodavcu je imalo da bude jasno da je poslednjih petnaest minuta Glenovog života bilo usmereno ka tome da mu se ne dopadnu naočare, i dopadale su mu se sve manje i manje, i sada mu se (kao što je rečeno) više uopšte nisu dopadale. U čemu je problem s naočarima? upitao je prodavac iskreno zainteresovan, ali pomalo tupim glasom, glasom koji je bio preslab, preslab za svoju funkciju (i koji je kasnije naveo Glena da tvrdi kako je čovek sigurno gej). Sa takvim glasom je dakle pitao u čemu je problem s mojim naočarima za plivanje (za koje je uostalom sigurno verovao da su Glenove). Ne valjaju, rekao je Glen.

34) Nije se smelo ništa raditi na silu. To je bilo sve. Trebalo je samo podesiti razdaljinu između stakala (pobogu), ali ne na silu. Kako onda? pitao se Glen.

35) Odlučnog pogleda Glen je tražio da nam se vrati novac, ali je prodavac rekao da nema govora. Ima, rekao je Glen. Ne, apsolutno nema govora. Ali mi upravo govorimo o tome, rekao je Glen (i izvojevao ne tako malu lingvističku pobedu), a ja sam osetio da počinje da mi se dopada.

36) Ali novac nam ipak nisu vratili. A kako da mi uopšte znamo da ste naočare kupili kod nas? upitao je prodavac, sasvim zadovoljan svojim pristupom problemu.

Glen je digao ruke. Kupio mi je nove naočare za plivanje. Fine i žute, sa futrolom u kojoj su se mogle držati. Sad smo kvit, rekao je i potapšao me po ramenu. Ja sam zahvalio i rekao da posle ovoga neću gajiti ni3kakvu gorčinu prema njemu. Baš nikakvu. Bilo bi glupo da postanemo neprijatelji zbog takve sitnice.

37) Marijane i ja smo ceo jedan dan proveli u krevetu.

38) Vodili smo ljubav devet puta i niko nije ni pomenuo kremžutu komodu.

39) Bože, na putu sam da se ludo zaljubim (kao da sam pod uticajem nekakve kosmičke sile ljubavi), ostaje mi samo da se

prepustim, ponovio sam sebi nekoliko puta. Sledećeg dana smo ustali i Marijane mi je predložila da pozovem Glenu na žurku povodom kratkodnevice. Delovao joj je skroz slatko. Zapitao sam se da nije možda malo prestar da bi se uklopio, ali smo zaključili da nije. Ne, jer šta su u stvari godine – zaključila je Marijane.

Šta ćeš ti da piješ? pitala je. Nisam razumeo da se pitanje odnosi na žurku, pa sam joj rekao da najradije ne bih ništa. Hvala, nisam žedan. Ali kada sam ubrzo potom ukačio, rekao sam da vino i božićno pivo zvuče dobro. Ne kuvano vino, rekla je Marijane. Zašto ne? rekao sam. Ne, nisam je dobro shvatio, pitala je da li bih želeo kuvano vino. Pa može, rekao sam, a zatim objasnio da je nisam razumeo zato što nije naglasila „vino“, i da je to na norveškom (i na više drugih jezika) sasvim uobičajena stvar u upitnim rečenicama. Ali sam takođe rekao (obratiti pažnju) da su takvi nesporazumi šarmantni i da će nas oni u suštini samo zbližiti.

40) Pokušao sam da naučim dečju pesmicu „Oken Bom“ uz gitaru. Glen me je pozvao i upitao da li bismo mogli da je zajedno otpevamo na žurci. Dobra ideja. Na kraju sam je naučio dovoljno za kućnu upotrebu. Odsvirao sam je nekoliko puta za Marijane i ona je klimnula glavom. Telefon je opet zazvonio i Glen se pitao da nismo možda pre naglili. Misliš? oklevao sam. Nije bio siguran. Neće doći toliko mnogo ljudi, pokušao sam. Da, ali ipak. Smatrao je da sve to shvatam olako. Ne bih smeo da mislim da je to samo sitnica. Pokušao sam da ga umirim, i na kraju smo se dogovorili da ću ja pevati sam (najgore su reči pesama) a da će se on pridružiti svaki put kad stignem do... i na kutlači svira, svira, svira.

Onda smo se dogovorili, rekao je Glen.

41) Deset minuta kasnije ponovo je zvao da upita može li povesti i suprugu na žurku. Rekao sam da nisam znao da je oženjen, a on je rekao da je svestan toga, ali pita da li je u redu ili nije? Naravno da je u redu, rekao sam, biće dobrodošli. Sigurno će biti prijatno.

42) Obukao sam belu košulju – hteo sam da budem otmen. Postavili smo sto za osmoro i složili se da preskočimo kartice sa imenima. Ljudi valjda treba da sede gde im je volja, rekli smo. Marijane je rekla da se baš raduje. Napravio sam čorbu u velikoj šerpi. Marijane je smatrala da neće biti dovoljno. Maslinovo ulje (uostalom, mogla bi svakog dana da uzimaš po jednu kašičicu), četiri

velike paprike, celer, šargarepa, brdo soje (kad već tvoja drugarica iz fabrike Nidar-Bergene ne jede meso), kupus, i pored toga još kilo pirinča (plus svež hleb), pobogu, Marijane, to mora da je i više nego dovoljno. Ipak, nije baš bila sigurna.

Upalili smo sveće i pokušali da se prepustimo miru koji sve obično obuzme s mirisom stearina. Seo sam za sto i dugo je gledao, a da ona toga nije bila svesna. Nije lepotica, ali je markantna. Nešto ima u njenim usnama, u toj riđastoj kosi. I u blagom njihanju pri hodu, skoro ljuljanju. Smatrao sam da je zaljublivanje sada iza ugla, da sve više biva nezaobilazno.

Mogu li dobiti poljubac pre nego što gosti dođu? upitala je. Da, neću ti ostati dužan.

43) Prvo su stigli Marijanini drugovi sa studija. Prvi (Bent) lepo je zahvalio na pozivu, pažljivo skinuo kaput, otpijao kratke gutljaje iz boce s vinom koju je doneo i nekoliko puta rekao (kako bi bio siguran da su svi shvatili) da ga baš briga šta radi sunce, ali da nema ništa protiv toga da bude na žurci sa dobrim prijateljima. Marijane je objasnila da se Bent bavi termičkim istraživanjima, a ja sam rekao da mi je drago što to čujem. A ti deluješ kao da imaš hrišćanski pogled na svet, rekao sam vedro drugom studentu (Runaru). Da, imao je.

44) Seli smo u dnevnu sobu, sve četvoro, i momentalno se raskomotili. A čime se ti baviš, Runare?

Studiram, rekao je. I saznali smo da se bavi nečim teološkim i da je to divno i zanimljivo. Ništa drugo mu ne treba. Ništa mu ne nedostaje. I odmah je počeo da iznosi šta ga toliko fascinira u Isusovom liku, te se odmah zapodenuo razgovor o religiji. Na duže staze je mnogo teže ne verovati nego verovati, smatrao je. Da, ali na kraće staze? (Marijanino pitanje je sa razumevanjem bilo ignorisano). Namesto toga je pitala da li bi Runar voleo malo čaja od pomorandže (ima meda). Može hvala, ako ima meda, klimnuo je Runar. Ali, da se dakle vratim na Isusa, nastavio je i opisao atmosferu koja je po njemu morala prekriti zemlju kada je Isus vaskrsao iz groba. Zar nam nije jasno šta to znači? Za čovečanstvo! za nas ovde u ovoj sobi! svakoga dana i časa! (ovde je Runar postao nagao i hteo je da nas sve pogleda u oči). Ali Bent je sve to već slušao, neprimetno je podigao obrve i rukom napravio gest kao da onaniše. Čudo što ostali ne stižu, rekla je Marijane.

45) A čime se ti baviš? pitao je Bent i pogledao me. Ja? pitao sam. Da. Ispričao sam mu da često idem na bazen, i da inače volim da čitam, a potom sam oprezno pokazao ka Marijane (koja je sa svoje strane bila obuzeta drugim razgovorom) i nagovestio mu da ona zauzima dosta vremena (a da je to naravno sasvim prijatno). Na kraju sam došao do toga da radim dosta toga, i predstavio sam sebe kao zadovoljnog i aktivnog čoveka, na mnoge načine sportistu. Ali ovako, iz dana u dan? upitao je Bent. A, iz dana u dan, i osetio sam da nemam volje da govorim o tome. Predložio sam da pogađa. Radim li u školi? U saobraćaju? Psihijatrija možda? Nešto sa ribom? Ne, nije imao predstave. Rekao sam da ću mu možda reći kasnije.

46) Neko je zvonio. Marijane je otvorila i pojavila se Nidar-Bergene. Drugarice su se zagrlile i Nidar-Bergene je glasno rekla da jedva čeka da me upozna (budući da je čula mnogo toga o meni?). Donela mi je mali poklon – imao sam loš predosećaj. Rekla mi je da otvorim, da je to nešto što mi zaista treba. Bent se uspravio na sofi kada je Nidar-Bergene počela da ispunjava sobu, i mogao sam unapred znati da će reći nešto lepo o mom poklonu što god da je. Odmotao sam mrku ukrasnu hartiju, pa sloj zelenog flis-papira (zadrhtao sam), a unutra: kamen. Jao što je lep kamen, rekao je Bent.

47) Ali to nije bio običan kamen, već gorski kristal. Nidar-Bergene je provela mnogo vremena u radnji pre nego što je pronašla jedan koji baš meni odgovara. Između nekoliko stotina kamenova, taj je bio moj. Nije ni najmanje sumnjala, ne, uopšte ne. I sa velikom ozbiljnošću je objasnila kako taj jedan kristal na neki način komunicira s njom i kako je njen zadatak da se načini prijemčivom za njegove signale. Bent je bio zavidljen a Marijane je pitala za šta se kristal može upotrebiti, i ispostavilo se da je veoma primenljiv, u suštini ga je čovek mogao upotrebiti bilo za šta. Na primer? upitao sam.

48) Pomoću njega mogu otvoriti strujanje svoje energije, objasnila je Nidar-Bergene, može da stimuliše čakre (napravio sam upitan izraz lica koji je prošao bez odgovora), i omogućiti mi da se otvorim prema samome sebi. Mogu da meditiram sa njim i osetim kako životna energija pulsira u meni, i da tako budem u stanju da se oslobodim mraka u svojoj podsvesti (tako je, svi mi imamo nešto mračno u sebi na čemu moramo raditi). Takođe, može mi pomoći da

uvidim da je moje telo (i sve što je živo) jedna celina, i da ako čovek povredi jedan deo, povrediće i sve ostalo. Bent je ponovo rekao bože i pitao se da li bi Nidar-Bergene mogla da nam pokaže šta kristal može da uradi (demonstraciju, vežbu, nije znao, samo nešto od svih tih super stvari koje je opisala). Nidar-Bergene ga je blagonaklono pogledala i objasnila mu da to nije moguće. Radi se o silama koje mi nosimo u sebi, razumeš li, Bente. Ne izvodimo trikove s našom energijom. Energija je jednostavno tu. Možemo je koristiti, ili je možemo ignorisati celog života, ali nema smisla igrati se njome. Rekla je Nidar-Bergene. I pitala je da li Bent razume, a on je pažljivo klimnuo glavom.

Pogledao sam Marijane i primetio da je krajnje zadovoljna zbog mene. Nasmejala se i video sam da ima želju da me poljubi (da bi svima pokazala da sam njen), ali sam joj uputio pogled koji je govorio da poljubac ni slučajno ne dolazi u obzir.

49) Zdravo! Zdravo! Bio je to Glen sa ženom. Nije mogao da ne primeti da su vrata otključana, pa je pomislio... (ma u redu je, Glene, i dobro nam došli). Nisam se upoznao s tvojom ženom, rekao sam. Da, samo izvoli, rekao je Glen i otišao do zdele s punčom. Ja sam Glenova žena. Zovem se Rut. Rukovao sam se s njom i rekao da mi je drago, a zatim sam joj objasnio, natenane, ko su ostali i kako se zovu.

A kod zdele s punčom Glen se okrenuo društvu i rekao da se, sasvim jednostavno, zove Glen.

50) Rut je kao oluja nasrnula na društvo i rekla da je strašno muči curenje nosa. Nedavno je otkrila način korišćenja kapi za nos koji će revolucionisati njeno nazalno zdravlje. Pokazala nam je bočicu s kapima za nos, i odjednom smo svi sedeli i klimali glavama. I ja sam, takođe, klimao glavom, a pride sam i stisnuo usne i ispustio zadivljen ali istovremeno i prigušen potvrdni zvuk. Računao sam da će to doprineti dobrom početku prijateljstva.

51) Bent je pitao Nidar-Bergene da li želi čašu crnog vina. Pa, obično ne pije... Bent se okušao rekavši da bi s obzirom na to da globalna životna sredina polako odlazi do đavola možda i ona bar mogla... (bila je na ivici), i otišao je u krajnost: pitao je šta bi se desilo kada bi se našla na pustom ostrvu bez ičeg drugog osim bureta crnog vina, da li bi ga onda pila, možda? Nije bila sigurna, pa da,

najverovatnije bi. (Eto, vidiš.) I Bent je sipao vino u velike čaše i rekao živela onda, Nidar-Bergene.

52) Žurka se već dobro zahuktala i ja sam išao naokolo kako bih osokolio nesrećne i mrtvorodne razgovore. Kod zdele s punčom stajali su Glen i Runar. Glen je navalio na piće, dok Runar, sa svoje strane, nikada nije okusio alkohol. Verujem u čistotu tela, rekao je Runar, i smatrao da se opijanje može poistovetiti sa odbacivanjem onoga što je čoveku jedinstveno, da je to kao dati sebe u zakup. Ali Glenu uopšte nije bilo jasno o čemu on govori, i namesto toga je počeo da preporučava svoje veličanstvene dane sa služenja vojnog roka krajem četrdesetih. Zubna pasta u ušima, vožnja bombardera u pijanom stanju, zaspali letvosan na minus petnaest i probuditi se tako što su ti drugari nad glavom i levkom ti sipaju ledenu vodu u mokraćni kanal (he, he, to su bila vremena). Ragnar se zgrčio a Glen se smejavao veselo i bučno. Ja sam se odšetao do kuhinje da proverim šta se zbiva sa hranom.

53) U kuhinji je stajala Marijane i mešala čorbu u šerpi. Zamolila me je da isečem hleb i ja sam isekao hleb. Baš je lepo što si dobio taj kristal, rekla je. Misliš? rekao sam, a ona je tutnula jednu šparglu u usta i klimnula glavom. Mislila je da bi nam možda još i više mogao poboljšati seksualni život (a ja i sam mogu zamisliti koliko bi nam divno moglo biti). Rekao sam da sumnjam da teško da uopšte može biti bolji nego što već jeste (šta je to ona znala što ja nisam?).

Apropo, rekao sam, zar ne bismo mogli odmah sad da vodimo ljubav? (samo jednom), ipak niko neće upasti, smatrao sam. Ne, ne bismo mogli. Moramo da dovršimo jelo, a pored toga se Marijani išlo u vece. A kasnije, ako se ukaže prilika? Da, to već neću odbiti.

54) Nidar-Bergene je sa Glenovom ženom diskutovala o terapiji kristalima. Rut nikad nije čula za tako nešto. Zar se to stvarno može! A kako to funkcioniše kada su nazalni problemi u pitanju? Izlazi li to kamenje i s time na kraj? I Nidar-Bergene je nabrojala čak deset primera gde su kristali sasvim sigurno izlečili i nos i grlo, a u pojedinim slučajevima uz to odstranili i komplekse. Shvatate li, Rut, rekla je Nidar-Bergene, da kapi za nos pomažu samo na kratko, ne rade ništa protiv izvora zla. Time se moramo baviti, izvorom svih problema. Dve žene su se uhvatile za ruke i nisu puštale.

55) Glen i ja smo otišli u spavaću sobu kako bismo nekoliko puta provežbali Okena Boma. Bio je vidno napet. Opusti se, Glene (da, lako je tebi da to kažeš). Sve sam radio kako treba, ali bi se Glen uvek prerano pridruživao u refrenu. Stih nije gotov dok ne čuješ da sam otpevao ...i zove se Oken Bom, rekao sam. Dobro, dobro, rekao je Glen. Dakle, prvo završim strofu, kažem da ima kaput od dvopeka, od dvopeka, od dvopeka, i onda kažem da ima kaput od dvopeka, i na kraju kažem da se zove Oken Bom, i onda ide refren, u redu?

Da, Glen je mislio da je to u redu.

56) Izveli smo je skoro bez greške i svi su mislili da smo bili dobri. Rut je bila tronuta do suza što je videla svog muža kako peva (nikada nisi mnogo pevao, Glene). I bila je zaljubljena i pored toga srećna što je otkrila nešto novo posle više od trideset pet godina zajedničkog života. I sam Glen je bio dirnut. Pažljivo sam ga potapšao po ramenu (onoliko pažljivo koliko je dozvoljeno jednom muškarcu da potapše drugog) i rekao da imamo mnogo razloga da budemo ponosni na sebe. Glen mi je stegao ruku i nije bilo sumnje da smo postajali prijatelji. Marijane je doviknula da je hrana gotova.

57) Izvolite, rekla je Marijane kada su se svi najzad smestili gde je ko želeo. Sada je samo trebalo poslužiti se (možda prvo vi, Rut). Čulo se zvono, i na vratima je stajao moj komšija (Halfred), znojav i srećan. Ušao je i usledila je nova runda predstavljanja. Ovo je Halfred, rekao sam, a Halfred se lepo rukovao sa svima i rekao dobro veče i objasnio da mu je iskreno žao što je toliko zakasnio, ali da je stvar u tome što utakmice karlinga imaju nezgodnu tendenciju da se oduže. Ma u redu je, Halfrede, rekao sam i pokazao mu da sedne za sto. Marijane je sačekala da se sve smiri pre nego što je načinila gest koji je bio znak da Rut uzme kutlaču i sipa čorbu u tanjir.

58) Jeli smo i ja sam svima obilato sipao vino. Živeli! (Da, živeli!). Izuzetno dobra čorba, smatrala je većina gostiju (kimali su glavom znalački kada je potvrđeno da sadrži velike količine maslinovog ulja). Rut je pojela tri porcije i osećala se sve mlađom (morala je priznati). Drugovi sa fakulteta bili su zadržani što je rezultat toliko dobar i bez mesa, a Nidar-Bergene je pobedonosno izjavila da u soji ima više proteina nego u mesu. Jedino je Glen bio umereniji u svojim

pohvalama utoliko što je tvrdio da samo gejevi vode računa o proteinima.

Ali zna li iko išta o zimskoj kratkodnevici? upitala je Marijane.

59) Ispostavilo se da niko nije bio naročito upoznat sa zimskom kratkodnevicom, i s vremenom je razgovor zamro, gosti su se mahom obraćali osobi do sebe ili su sedeli u tišini.

60) Na moru sigurno jako duva vetar, rekla je Rut kada je čula da je Halfred loc¹. Da, ima dosta vetra. Da li nosi uniformu? Da, to ne sme da zafali. Radio je na velikim brodovima koji su uplovljavali u luke kroz pojas između kopna i ostrva. Zna, ima mnogo podmuklih hridina u Norveškom ostrvlju. Da, Rut je potvrdno klimnula glavom. A da li ima mornarski koporan? Da, ima (još vina, Rut? Da, hvala), ali ga ne koristi tako često. Radije nosi džemper. Ali valjda nosi jaknu kad padala kiša? Da, nosi je.

61) Bent je zapalio cigaretu. I od ranije je izgledao dosta bezbrižno, ali je sada sa cigaretom u ustima prevazišao sebe. Nikada niko nije sedeo za mojim trpezarijskim stolom i izgledao tako razoružavajuće bezbrižno. Duboko je udisao dim, zadržavao ga u sebi dok je sa poluspuštenim kapcima slušao Nidar-Bergene, otpalivao ga izazivački sporo, i bio siguran da nikada neće umreti (ili da će u svakom slučaju proći dosta vremena dok se to ne desi). Nidar-Bergene nije mogla da razume kako iko može da puši, a da se oseća kao celovito ljudsko biće.

Pa sad, celovito, rekao je Bent i sipao još malko vina u njenu čašu (dobro, ali samo malko, rekla je Nidar-Bergene s pogledom koji je klizio).

62) Marijane mi je prišla i poljubila me. Bila je divna i ponovili smo to više puta. Brinula je zbog gostiju (zamisli ako nekome nije lepo). Rekao sam da mi se čini da je većini prijatno. Napunili smo zdelu za punč alkoholom, sokom i komadićima voća odgovarajuće veličine i poljubili se još jednom. Prišao nam je Glen i pitao da li može dobiti slamčicu (bojim se, Glene, da smo zaboravili da ih kupimo).

Probao sam punč. Bio je ukusan i shvatio sam da ću popiti nekoliko čaša.

63) Nidar-Bergene se dohvatila Halfreda i pitala ga kako je u stvari prošao na karlingu (da, i Runar se oduvek pitao o čemu je u suštini reč u karlingu). Tim udruženja loceva dobio je utakmicu s dobrom

razlikom u poenima. Uništali smo ih, rekao je Halfred. Sam je smestio par dobrih kamenova. Ne prejako, ne preslabo (u tome je tajna). A potrebno je strahovito malo pa da kamen ode pola metra predaleko ili prekratko, ili da odleti u stranu. Nidar-Bergene se pitala da li je kamenje veoma teško. Halfred je samo frknuo. Dobro se oseća dok igra karling, rekao je. Mir na velikom klizalištu, oštra svetla, zvuk četki na ledu, i duboka koncentracija koju bi osetio kada pusti kamen da klizi ka cilju. Halfred je smatrao da u tom sportu ima nečeg svetog. Nidar-Bergene je rekla da veruje da je Halfred izuzetno osećajan čovek. Rut je izrazila svoje divljenje što je Halfred uspevao da istovremeno bude i loc i dobar igrač karlinga. Runar ništa nije rekao.

¹ Loc je osoba koja sprovodi brod kroz opasne vode u luku ili iz luke. Peljar, pilot. – Prim. prev.

64) Marijane mi je napunila čašu i ja sam seo da porazgovaram s Runarom. Ispričao mi je šta ga muči u njegovoj egzistenciji. Svaki put kada bi pomislio nešto što mu nikada ranije nije palo na um, nešto sasvim novo, nešto što bi sve promenilo, ispostavilo bi se s vremenom da je neko drugi već zabeležio tu misao, da ona čak ima i svoje ime, i da su već mnogi podobijali titule i odbranili doktorate upravo na njoj. To zvuči izluđujuće, rekao sam. Da, jeste izluđujuće. Izgleda kao da je nemoguće smisliti nešto novo. I smatrao je da se to tiče svega: istorije religije (tek da navede svoju struku), ali u suštini čitave nauke, a naročito književnosti, slikarstva, vajarstva. I smatrao je da je po život opasno to što naše vreme nema estetske ideje koje nas spajaju. Umetnost i nauka se razvodnjavaju kojekakvim glupostima i ništa neće ostati iza toga. Sa sve većim očajanjem tragamo za nečim što će nam reći nešto novo, što će našem vremenu dati odgovarajući izraz namesto što tavorimo u pradavnim idejama. I zapitao je zar bi bilo previše kada bi dobio makar jednu jedinu genijalnu misao. Neku koje se niko ranije nije dosetio. Želeo je da se jednostavno probudi jednog dana i vidi da mu je misao došla, i onda bi je zapisao i bio zahvalan do kraja života. Tešio sam ga rekavši da mislim da je to razumna želja i da sam siguran da će se jednog dana dosetiti nečega. Zamisli kada bismo mogli da krenemo skroz iz početka! (Nisam razumeo šta misli.) Pa misli da bi trebalo da seljudi dogovore i unište svu nauku, sva znanja i filozofske ideje, spale sve stručne knjige (pa i svu drugu literaturu), kako bi se ratosiljali svega i počeli sa praznim listom papira. To bi već bilo nešto! Zapitao sam ga da li mu se možda čini da je vreme da žurku polako privedemo kraju.

65) Ljudi su već počeli da se napijaju i ja sam izrazio svoju zabrinutost Marijani. Ona je smatrala da je to zabavno i da je trebalo da se opustim. Halfred je predložio da svi zajedno odemo u noćni klub da pevamo karaoke. Zar je to za ženu u mojim godinama? pitala se Rut. Pobogu, naravno. Halfred je to već radio i citirao je brošure na kojima je stajalo da je bilo na hiljade pesama koje je čovek mogao izabrati (ponešto za svačiji ukus), i da je i najtanji glasić ubrzo mogao zazvučati kao Frenk Sinatra. Popio sam još punča i primetio da ću uskoro biti u stanju u kojem sam spreman na sve. Glen mi je prišao i rekao da je Marijane slatka devojka (treba da

se držim nje). Runar je zahvalio na svemu i hteo da pođe. Hvala što si došao, rekli smo.

Nisam mogao izbeći da načujem kako je Bent pitao Nidar-Bergene da li kupuje veš u Henes end Mauricu, a Rut je iznenada primetila kremžutu komodu i dala nam kompliment na izboru boje (mada je možda mogla biti malo veća?).

66) Nidar-Bergene je htela da probam kristal. Morao sam da legnem na pod sa kristalom na čelu, i da ne razmišljam ni o čemu. Pitao sam je da li je možda bolje da sačekam trenutak da okruženje bude malo mirnije, ali nije bilo bolje (može bilo kad, rekla je ona). Osećam li nešto? Nisam bio siguran, da, možda malo. I u trenu me je obuzeo osećaj iscrpljenosti koji bi uvek dolazio kada bih se dovoljno napio, propadao sam kroz tepih i linoleum, ležao sam i ječao par sekundi. Kada sam otvorio oči Nidar-Bergene se pitala da li sam bio u kontaktu sa svojim astralnim telom. Teško je reći, rekao sam, i osetio da je polako trebalo da se uputim ka veceu.

67) Taksijem smo otišli do centra. Marijane me je ljubnula – bila je zadovoljna žurkom. Dobro nas je ušuškala u veliki šal i kradimice ispijala flašu božićnog piva. Glen je bio pun poleta i glasno pričao viceve vozaču (onaj o čoveku bez testisa koji se zaposlio u pošti – radno vreme mu je počinjalo u osam ujutru ali on nije morao da dolazi pre deset zato što svi ionako samo sede i češu muda prva dva sata...). Glasno sam se nasmejao i primetio da se Marijane odmakla. Vozač je rekao da davno nije čuo bolji vic i Glen je morao da mu ga zapiše. Nidar-Bergene je rekla da tačno zna koji kristal odgovara čoveku Glenovog temperamenta.

Došli smo do nekog kluba i uzeli velika piva, a mene zamalo nisu prebili u veceu zato što je Bent rekao neku glupost o poslednjem filmu sa Terminatorom. Naručio sam još jedno pivo i zaspao u trenutku kada su svi otišli da slušaju Rut i Halfreda koji će doživeti trenutak svog života pevajući „Ke sera sera“ uz reverberaciju mikrofona.

58) Celog sam se sledećeg dana kajao što sam se toliko zdušno nasmejavao Glenovom vicu. Prošlo je mnogo časova pre nego što smo Marijane i ja progovorili jedno s drugim. Sigurno je mislila da sam ljut na nju, ali nisam bio. Samo sam se kajao što sam bio toliko pijan i vulgaran. Celo večer sam sedeo ispred televizora i tugovao.

69) Glen je zvao neki dan posle žurke i zahvalio nam u svoje i Rutino ime (bilo je to fantastično večer, smatrao je). I pozvao nas je da gledamo božićno takmičenje u skijaškim skokovima u Garmiš-Partenkirhenu kod njih, prvog dana nove godine. Biće i ručak. Zahvalio sam i rekao da već jedva čekamo.

70) Igrali smo kineske mice. Oboje smo želeli crvene klikere, i ja sam morao da odustanem. U redu je, Marijane, uzmi ih ti (nećemo više o tome). Ali počeo sam da se dosađujem pre nego što je ijedno stiglo do polovine table (budi kliker u svakom pogledu, misli i osećaj se kao kliker – tako ćeš je pobediti)... Ali nisam uspeo i izgubio sam koncentraciju. Namesto toga započeo sam razgovor o žurci. Pitao sam da li se slaže s time da smo napravili sasvim nesrećnu kombinaciju ljudi. Nije se slagala. Bilo je zabavno, rekla je, i ovde kod kuće i posle kad smo izašli (takođe sam radio preslatke stvari kad je počelo da me hvata piće). Prekinuo sam je podigavši ruku kako ne bih morao ponovo čuti sve detalje i koštalo me je silnog truda da izbegnem pitanje šta je na primer bilo tako srećno s kombinacijom Glen/Runar, ali uspeo sam, i namesto toga pomerio sam jedan žuti kliker (igra se morala nastaviti sve dok ne pobedi, toliko mi je bilo jasno).

I pobedila je. Bila je fina i ništa nije prokomentarisala, ali je rekla da je moj problem to što ne umem da se prepustim. Uvek se uzdržavaš, rekla je. I rekla je da ne sme biti nikakvog uzdržavanja ako sam zainteresovan za nju (već je bilo i suviše uzdržavanja u njenom životu, itd.). Od sada će sa njom sve biti ili-ili. Rekao sam da me ne može navesti da se prepuštam, a još manje da zavolim neskladne kombinacije ljudi, ali ok, možemo reći da je s njom sve ili-ili. I ponovili smo to nekoliko puta: sa Marijane je sve ili-ili. Sa Marijane je sve ili-ili. Potom smo otišli u krevet, ali ne mogu da se setim da li smo te večeri vodili ljubav.

71) Probudio sam se usred noći i nisam više mogao da zaspim. Iznenada sam shvatio da se ne ophodim baš lepo prema Marijane. Ne onako kako bi se trebalo ophoditi prema nekome u koga čovek želi da se zaljubi. Činilo mi se da sam neiskren i sarkastičan, da se hvatam za sitnice koje su potpuno beznačajne kada se uporede s velikom ljubavlju koju smo naizgled počeli da gradimo, i tako sam ležao čitav sat i razmišljao kako sam ja laka kategorija kada je ljubav u pitanju.

Na kraju sam je probudio. Marijane, možeš li da se probudiš? Mazio sam je po vratu i obrazu i šaputao joj da je lepa i da mora da se probudi. Probudila se i koža joj je bila plava. Sav mrak je bio plav. Oko ulične lampe kod prozora padao je božićni sneg. Pitao sam da li misli da se prema njoj loše ophodim. Ne, ni na koji način. A da sam sarkastičan ili proračunat? Ne, ni to. A da li sam samoživ, pitao sam, ili destruktivan, da li misli da me jedino interesuje njeno telo? Ne, ni to. kakav sam onda? Rekla je da je zadovoljna mnome u svakom pogledu. Treba da prekinem da razmišljam na taj način i da nastavim da spavam. Sigurno ćemo ostati zajedno, rekla je. I to je izgovorila tako lepo da sam još dugo ležao budan, na rubu plača, ali u tišini i bez suza, kao u nekakvom razvučenom, tužnom orgazmu.

72) Kako ćemo da izvedemo Božić? upitala je Marijane. U kom smislu? Pa treba da se dogovorimo o mnogo toga: hoćemo li Božić provesti zajedno ili svako za sebe, šta ćemo jesti, šta želim za poklon, hoćemo li praviti žurku na Badnje večer (eto o takvom nećem). Rekao sam da ću ići kod roditelja. Ona u svakom slučaju svojima neće ići. Dobro, rekao sam. Zapalila je cigaretu i niko ništa nije rekao dok je pušila. Pokušao sam da nagovestim kako bi mogla iskoristiti priliku da izgadi odnose sa ocem, ali nije reagovala (ni izdaleka). Mislim da je Božić prijatan praznik, volim da provedem nekoliko dana s porodicom, i to sam joj rekao. Samo je rekla u redu i odmah mi je bilo žao. Njene oči su se pitale kako bih mogao imati srca da je ostavim samu, i ja sam pozvao roditelje koji su bili van sebe od sreće što će nas oboje ugostiti. Rekao sam da se zove Marijane, da je slatka i dobra, i iskreno ih zamolio da ne pominju nikakve veridbe i venčanja (naravno da nećemo, reče moj otac, valjda nas poznaješ). Takođe sam ih pitao da li bi za promenu mogli oslovljavati jedno drugo po imenu, namesto sa tata i mama kao

obično (npr.: hoćeš li biti ljubazan da isečeš ćurku, Otare? namesto: hoćeš li biti ljubazan da isečeš ćurku, tata?). Nema problema, sine moj, rekao je otac (je li tako, mama, nema problema?), i moja majka je takođe smatrala da nema problema. Dakle nije bilo problema i Marijane je bila srećna. A ja sam bio manje skeptičan nego što bih pomislio.

73) Dva dana pre Božića kupio sam veliki buket ruža i aparat za kuvanje jaja Marijaninom ocu. Napisao sam srećan Božić, tata, pozdrav od Marijane i sve to poslao na njegovu adresu. Mučilo me je to što sam naizgled ja bio kriv za njihov razdor.

Pored toga mi se aparat za kuvanje jaja toliko dopao da sam kupio još jedan majci, i još jedan za Marijane i mene. Tati sam kupio kvalitetnu vagu za kupatilo.

74) Marijane je mislila da sam je iz čiste ljubaznosti pozvao svojim roditeljima. A ako je to bio slučaj, onda nisam ni morao. Radije će sedeti u stanu i piljiti u nešto nasamo. Dugo je zvala o tome. Ako smatram da je ona neka plačljivica i razmaženo derište, onda je to jednostavno trebalo da joj kažem kako bi mogla... Prestani! povikao sam. Nije se nametala. Bila je moja ideja da je povedem, i hteo sam da pođe i trebalo mi je petnaest minuta da je uverim da to nisam rekao iz kurtoazije. Poći ćeš i biće nam lepo, rekao sam. Tako smo ponovo postali prijatelji, čvrsto smo se zagrlili, i ja sam joj ispričao čija je ta i ta tetka sestra, i da je moja baba tetka patila od te i te boljke, i da je moj brat jako prijatan (u suštini), i da porodica dolazi odavde i odande i da će taj i taj stric reći to i to posle tri pića, i da će onaj drugi stric provesti ceo prvi dan Božića proveravajući da li je njegov novi sat u sekundu tačan. Mislim da je Marijane bila sasvim iskrena kada je rekla da jedva čeka Božić.

75) I Božić nije izostao.

Svi su naravno smatrali da je Marijane izuzetno slatka devojka, a stariji brat mog oca je celog prvog dana Božića zivkao telefonsku službu za tačno vreme, smeškao se i priljubljavao svoj novi sat uz uvo (Počinje Dnevnik, rekao je moj otac. Ne, ne još, mogao mu je reći moj stric, nadmeno pogledavši mog oca i uverivši ga da još cela dva minuta mogu igrati šah).

Jeli smo kuvana jaja (moja majka naravno nije videla ništa lepše od aparata za kuvanje jaja), a Marijane i ja smo dostigli nove nivoe

međusobne pažnje u krevetu.

Došla je i Nova godina. Od brata sam dobio deset majušnih raketa. Zapalili smo ih, malo tapšali, zagrlili se i rekli srećna Nova godina. Marijane me je grlila i grlila i nije htela da me pusti, i rekla je sa knedlom u grlu da sam ja nešto najbolje što joj se desilo u protekloj godini. Hteo sam da pitam da li se one prethodne godine desilo nešto bolje od mene, ali nisam. Namesto toga mi je bilo jasno da je lepo što smo se sreli i rekao sam joj to. Poljubili smo se i duboko u sebi osetio sam toplinu.

Nekoliko sati kasnije stajali smo ispred Glenovih i Rutinih vrata. Pozvonio sam u nekom smešnom ritmu a Marijane me je munula u bok i rekla da sam lud. Bili smo lepo obučeni.

76) Glen i Rut su rekli srećna Nova godina i poslužili ručak. Jeli smo i bacali poglede na televizor i Jun Hervig Karlsen je smatrao da je Ernst Vetori verovatno najsimpatičniji Austrijanac svih vremena. Uživali smo.

77) Telefon je zazvonio dok je Marijane bila pod tušem. Bio je to gospodin Slind-Hansen i zahtevao je da govori sa svojom ćerkom (kao da bih mu ja to zabranio). Odmah odložite slušalicu i zovite moju ćerku! rekao je. Oklevao sam i hteo da kažem da je Marijane u kupatilu. Pripazite se! Dajte mi moju ćerku (upozoravam vas). Pozvao sam je. Na ovo nisam računao. Slušao sam ga kako joj zahvaljuje na lepom aparatu za kuvanje jaja, a i ruže se još drže. Glas mu je brundao, ali je bio zahvalan i skoro dirnut, i rekao je da je to lepo s Marijanine strane i da će se potruditi da joj se oduži kad se ukaže prilika. Malo se stišao i po Marijaninom licu sam razumeo da pokušava da je ubedi kako sam ja neki prljavi tip s mutnim namerama (kupa li se svaki dan? nije valjda da spavaš s njim?). Sumnjao je da sam sposoban i za šta dobro (u svakom slučaju kad je Marijane u pitanju).

Bila je zbunjena i nije uspela da kaže ništa smisljeno. Gospodin Slind-Hansen se pozdravio s njom i tražio da govori sa mnom. Ni slučajno ne smem pomisliti da nekakvo praštanje dolazi u obzir, njemu je sasvim jasno da sam ja rđav čovek, i smatra da je samo pitanje dana kada će Marijane to uvideti i napustiti me. Znajte da vas smatram odgovornim za sreću i zdravlje moje ćerke, rekao je.

78) Marijane je rekla gospode bože i ostala bez reči. Ali je zatim progovorila. Je l' to tebi znači ili-ili? pitala je ljutito. Smatrala je (s pravom) da joj radim iza leđa. Bila je povređena i rekla je da to nije očekivala od mene (svog najboljeg prijatelja), i nije videla razlog zašto bi ostatak dana provela u mojoj blizini, pa je spakovala malu torbu i otišla na autobus do Nidar-Bergene.

79) Pitao sam se jesam li pogrešio, pa sam odlučio da nisam. Pre će biti da Marijane nije bila u stanju da uvidi da želim da joj pomognem. Bilo je uostalom očigledno pogrešno to što se loš odnos između Marijane i njenog oca preneo na mene. Dakle: nisam uradio ništa loše, nije bilo potrebe za kajanjem, pa sam izašao da kupim novine. Potom ću se vratiti, pročitati ih i sačekati da se Marijane javi i kaže mi da je prenaglila i ponela se nerazumno.

80) Marijane se nije javila da mi kaže kako se ponela nerazumno.

81) Nije se javljala ni sledećeg dana. I uvideo sam da obmanjujem sebe ako verujem da mi nije potrebna, i da mi je odlično ovako samom. Misli su mi se bez izuzetka vrtele oko Marijane, ali me je brinulo to što nisam mogao imenovati ono što sam osećao kao zaljubljenost (ili nešto drugo poznato). Ali tik pre nego što sam zaspao uspeo sam da navedem sebe da poverujem kako je to ipak zaljubljenost (svaki fenomen ima svoje potklase, rekao sam sebi, zaljubljenost može podrazumevati svašta). I stigao sam do toga da je prosto neverovatno šta sve može biti zaljubljenost.

82) Otišao sam na bazen i preplivao jedan kilometar. Istuširao sam se, otišao u saunu, obukao se, predomislio se, svukao se i otplivao još kilometar. I nisam otišao na posao, nego u bioskop.

83) Zvali su me s posla (da, tako je, prikovan sam za krevet već nekoliko dana). Rekli su da su se sporedni poslovi nagomilali, i rekli su to tako da je u vazduhu ostala da lebdi rečenica sa mnogo tačkica na kraju. Klimnuo sam glavom i rekao da ću doći već narednog dana. Sporednim poslovima nikad kraja. Celog života sam bio zaposlen i majka je imala običaj da nemo odmahuje glavom – smatrala je da je to suviše dobro da bi bilo istinito. U suštini, pre je trebalo da se smešim i da svakog dana prijateljima kupujem poklončiće, mislila je. Jer, ako bi bilo neophodno, moja majka bi mogla da izlista imena hiljade prijatelja i poznanika koji nisu zaposleni i koji lutaju naokolo, zaista tužni.

84) Gospodin Slind-Hansen je ponovo zvao i ja sam mu rekao da je njegova ćerka otišla kod Nidar-Bergene na nekoliko dana. Ne, nemam broj Nidar-Bergene, i ne znam kako se preziva. On se nasmejao i bio ubeđen da me je Marijane lagala i da se najzad urazumila i napustila me (i dodao je da je baš u takvim situacijama laganje dopustivo). Zamolio sam ga da umukne, a on je rekao da ne dozvoljava da mu se neko tako obraća. On je svojoj ćerki pružio tako celovito obrazovanje, rekao je, da ona nikada neće prihvatiti čoveka kao što sam ja više nego polovično. Ali vi mene ne znate, rekao sam. Nikada me niste upoznali. Neke stvari su jednostavno takve, rekao je. Neke stvari čovek jednostavno zna, i nepotrebno je tražiti više dokaza od sopstvene intuicije. Smatrao je takođe da bih ga mogao prevariti dobrim izgledom ili rečitošću ako bi me kojim slučajem upoznao. Ne, znam na čemu sam, rekao je. I tu je hteo i da ostane.

85) Posle četiri dana Marijane se vratila. Poljubila me je i rekla da se ponela nerazumno. Nidar-Bergene joj je pomogla da uvidi kako sam uradio plemenitu stvar, i da je ceo moj postupak, iako se odigrao iza Marijaninih leđa, dokaz duboke ljubavi. Bila su joj potrebna ta četiri dana da se predomisli, rekla je, ali sada se dakle vratila i nada se da joj mogu oprostiti, kako bismo što pre mogli započeti naš novi život bez ikakvih nesporedazuma. Grize je savest, rekla je. Rekao sam da je sve u redu, da nikako ne treba da se oseća krivom. Onda smo se nasmešili jedno drugom i rekli da je najvažnije to što smo ponovo zajedno.

86) Marijane je dobijala daleko više pošte od mene. Bio sam pomalo ljubomorani i pitao sam se zašto je to tako. Rekla je da nije izvesno zašto (moglo je biti mnogo razloga). Meni su stizali kirija, struja, telefon, pretplata za novine (to je sve od računa), i tek krajnje retkom slučajnošću nešto ličnije. Marijane je dobijala pisma nekoliko puta nedeljno. Vešto ukrašene koverta s njenim imenom ispisanim ljupkim slovima, Moglo se čuti kako se kikoće dok čita. Stari drugovi i drugarice iz odeljenja, objasnila je. U načelu se slaže da je nepravedno, ali šta može da uradi tim povodom? Sugerisao sam da bi na primer mogla platiti svoj deo računa, i ona je mislila da je to u redu. Uostalom, pisma mi valjda nisu ni potrebna dokle god imam nju, smatrala je. A ja sam smatrao da je to lepo rekla. I obećala je da će provoditi manje vremena čitajući pisma a više govoreći mi kako sam divan.

87) Bilo nam je veoma dobro. Više me nije zabrinjavalo to što se doselila. Nisam više razmišljao o tome. Bila je prisutna celim svojim bićem i ja sam smatrao da je to dobro. Obavljao sam sporedne poslove a Marijane je studirala. I vodili smo ljubav nekoliko puta dnevno. Sada slobodno možeš ofarbati komodu, rekla je jedne večeri. Ali više nisam mislio da je to neophodno. Ne, ne, sutra će kupiti farbu. Ne, ne moraš, rekao sam. Zaista nije neophodno. Milo me je pogledala i mislila da sam velikodušan. Odmahnuo sam glavom kako bi uvidela da mi to ne pada teško.

88) Nedeljom smo živelu usporeno. Naručivali bismo picu koju bi nam doneli na vrata. Bila je skupa ali smo imali novca. Čitali bismo jedno drugom knjige. Jako sam voleo da legnem na leđa i slušam njen glas. Čitala je tako lepo da bi zvuk s vremenom postao važniji

od reči. Nisam imao pojma šta da odgovorim kada bi me zapitala šta mislim o tome i tome što se desilo u knjizi. E, sada biva uzbudljivo, rekao bih, iako to sigurno nije bio slučaj (jer smo čitali knjige u kojima se skoro ništa nije dešavalo). Šta misliš šta je najbolje kad čovek odraste? pitala je jedne nedelje povodom nečega što je upravo pročitala. Rekao sam da je jedino što je mene usrećilo otkako sam odrastao to što mogu da prepolovim jabuku golim rukama. Zar stvarno to možeš? upitala je i spremila vlažan poljubac. Pustio sam je da me poljubi i rekao da ću joj jednog dana pokazati.

Ponekad bismo samo ležali i gledali se. Sati su mogli proći u potpunoj tišini, a kada bi jedno od nas dvoje ipak prozborilo nešto, najčešće nam je bilo jasno da je bilo nepotrebno i da bi bilo bolje da je to ostalo neizgovoreno. Ali dešavalo se i da dugo razgovaramo. Razgovarali smo sve dok nam se usta ne bi toliko umorila da smo morali da ih zatvorimo i namesto toga pisanjem ili mimikom jedno drugom šaljemo poruke. Nekoliko puta smo odlučili da ceo dan provedemo u tišini, ali nismo uspeli.

Jedne nedelje Marijane je rekla da bi želela da dobije dozvolu. Pitao sam na kakvu dozvolu misli, a ona je rekla da misli na vozačku dozvolu. (A, tu.) Pitao sam je da li ima dovoljno novca za to, a ona je rekla da joj je otac jednom kazao da će joj on platiti (smatrao je da je to vrlo praktična stvar, a bio je verna pristalica svega praktičnog). Onda ti jedino ostaje da počneš, rekao sam. I to je bilo to. Tim nedeljama bismo pili mnogo čaja od pomorandže s medom. Jednom sam slučajno prevrnuo čajnik na krevet. Sve je bilo mokro i morao sam da iznesem madrac da se osuši na vetru, ali sam video da Marijane misli kako sam šarmantno smotan.

Posle mnogo sati bismo se probudili i onda bi najčešće usledio ponedeljak.

89) Marijane je bila u šoku kada se vratila s prvog časa vožnje. Vozili su crveni golf malo izvan grada i preduzimijivi instruktor vožnje je predložio da se ostave saobraćajnih pravila i radije odu u pab i napiju se (nisam mogao da se i sam ne šokiram). Marijane se rasplakala i rekla da je zaustavila automobil i izašla, i da je pljunula na trotoar kada se instruktor odvezao smejući se. Samo je uključio brisače, simulirao seksualno zadovoljstvo i odvezao se. Rekao sam da nikada ništa slično nisam čuo, pozvao sam školu i izvredao tipa

na pasja kola i rekao mu da slobodno može da izbriše Marijane Slind-Hansen iz svoje kartoteke. On se smejao i rekao da mu je svejedno (ionako ima dovoljno glupavih devojčica koje će pasti na njega), a ja sam kroz slušalicu mogao osetiti kakvo je to jedno žilavo malo đubre sa brkovima i pretplatom na *Nešenel džiogrefik*.

De, de, Marijane, tešio sam je. Obrisao sam joj suze i pomislio kako mora biti da je baš dobro imati me u tom trenutku.

90) Celog jednog dana osećao sam se loše (a da nisam znao zašto). Na pauzi za ručak sam isekao nokte i ponadao se da će se stvari popraviti, ali nisu. Nakon posla otišao sam na rasprodaju odeće i probao pantalone a da nisam našao ni jedne u kojima bih izgledao žestoko. Ništa nije pomagalo dok nisam uveče otišao kod roditelja i pozajmio jedan očev džemper pošto sam se smrzavao. Bio je to lep plavi džemper sa belim štraftama po rukavima i oko vrata, i kada sam ga obukao u trenutku sam se osetio fino i ponosno. Ocu sam dao odvratni zeleni džemper koji sam do tada nosio, i on je rekao da slobodno mogu pozajmiti onaj plavi na nekoliko dana (s vremenom ću ga sigurno i dobiti).

Po prvi put mi je sinulo da predmeti (npr. odeća) mogu imati direktan uticaj na moj život, i pre nego što sam zaspao (oko ponoći) spoznao sam i prihvatio tu novu pomisao.

91) Marijane je sledećeg dana za doručkom rekla da izgledam žestoko u svom novom plavom džemperu. Koje je marke? pitala se. Pogledao sam i na grudima je nedvosmisleno stajalo da je to Classic Lineov Basic authentic sportswear. Obradovao sam se verujući da sam dobio džemper-za-posle-skijanja ali je Marijane ubacila kako veruje da će pre biti da imamo posla s nekom vrstom gornjeg dela za džogiranje. Rekao sam da je svejedno, ali je Marijane mislila da nema potrebe za brisanjem jezičkih nijansi (a kakve to veze ima sa jezikom? pitao sam). Smatrala je da je naravno moglo i biti svejedno, ako to apsolutno želim, ali zamisli kada bismo počeli da ignorišemo sve takve razlike, onda ubrzo više ne bi bilo nijansi, sve bi postalo beznadežno dosadno i ostalo bi nam samo da se preselimo na sever i svi do jednog postanemo lestadijanci¹. Nisam u potpunosti shvatio težinu ovog poslednjeg argumenta, ali sam se predao i radije koncentrisao na doručak. Posle izvesnog vremena oprezno sam zapitao zašto se toliko uzbudila, ali se to mene nije ticalo i valjda se

mogla uzbuđivati kada hoće a da se ja smrtno ne zabrinem. Da, naravno, rekao sam (mada se ovoga puta i nisam baš smrtno zabrinuo). Dobro.

U svakom slučaju složili smo se da je to veoma lep džemper.

92) Na poslu se niko nije oduševio mojim džemperom. Naprotiv, bio sam obavešten da su vremena teža nego što bi se moglo pomisliti. Objašnjeno mi je da ću u najgorem slučaju dobiti otkaz. Uskoro. Nije se radilo o tome da nisam dobar (nikako, šef je hteo da znam da sam jedan od najboljih kada su sporedni poslovi u pitanju), ali ni na koji način nisam nezamenljiv. Ako se ovako nastavi (a nada se da neće), morao bi da otpusti jako mnogo ljudi, i sporedni poslovi bi se podelili na one koji bi preostali. To dakle uopšte nije sigurna stvar, ali želi da me pripremi, u slučaju da..., ali možda će već sutra doći bolja vremena, nikad se ne zna (ne, čovek nikad ne zna). I ne smem pomisliti da mu je drago što mi to govori, ali to je težak zadatak jednog šefa itd.

Da, da. Razumeo sam.

93) Dobro, rekla je Marijane, i smatrala da onda možemo otići na odmor (iz čista mira izvadila je kofer). Naljutio sam se zato što to shvata olako. Nije sitnica izgubiti posao, rekao sam, ali sam na kraju morao priznati da mi je privlačna pomisao na odmor. Samo joj mora biti jasno da još ništa nije odlučeno. Možda ću nastaviti da radim. Šef mi je samo predočio jednu mogućnost. Videćemo. Malo se primirila. Ali ako..., rekla je. Da, onda da, rekao sam. I pitao sam ima li uopšte novca, a ona je rekla da valjda ima.

94) Probudio me je Marijanin poljubac i mogao sam osetiti da je za doručak pila sok od ananasa. Pitao sam se da li je miris dolazio iz usta ili je dopirao s nekog mesta niže u stomaku. Možda je bilo svejedno, ali sam se odlučio da je mirisalo iz usta. Jer ako jeste bilo svejedno, Marijane bi me po prilici napala, ponovo govorila o nijansama i optužila me da sam lestadijanac (mada mi uzgred nije bilo jasno zašto je Marijane smatrala da su lestadijanci isključivi ljudi koji odbacuju varijacije postojanja, ali ipak nisam hteo da budem optužen da sam i ja jedan od takvih, u slučaju da se ispostavi da je imala uverljiv razlog).

Probudila me je i rekla da je kupila nove stvari (ustala je rano i krenula na zadatak). Džemper, uske pantalone i jedne gaćice.

Pogledaj. Bile su to lepe stvari ali sam pažljivo rekao da je džemper možda pomalo čudan. Pitala je zar mi se ne dopada. Rekao sam da to nije ono što sam rekao. Pitala je šta sam rekao, a ja sam odgovorio da sam spomenuo da je možda malko čudan. U kom smislu čudan? Ne znam, šare su možda malo preambiciozne. I iznenada ju je bilo baš briga šta ja mislim, ona sama je smatrala da je jako lep (i vrlo udoban za nošenje). Rekao sam da nisam rekao da nije lep, samo da je možda (i naglasio sam možda) pomalo čudan. Velika je razlika između nije lep i čudan, rekao sam (a da i ne govorimo o ogromnoj razlici između ružan i čudan, iako nisam ni pomislio na reč ružno, a još manje je izgovorio). Rekla je da sam prostačko đubre i na trenutak je vladala tišina dok smo čekali da se pokaje.

Potom je isprobala gaćice i one uopšte nisu bile čudne. Isturila je zadnjicu i njihala bedrima, znala je da ću se uzbuditi, i htela je da me iskoristi nekoliko puta. Rekao sam da je možda malo prerano za te stvari, a ona se naljutila i rekla da čoveku valjda ne treba sat da bi se malo jebao, ali ako ćemo tako... Predomislio sam se i rekao da ne, nećemo tako, i jebali smo se. (Kasnije mi je palo na pamet da smo u brzini zaboravili naočare za plivanje, ali je Marijane rekla da nije važno jer se nekim čudom ionako uzбудila.)

95) Ostali smo u krevetu, i Marijane me je po prvi put pitala da li sam zaljubljen u nju. Rekao sam da nisam siguran. Onda jesi, rekla je. Je li? pitao sam. Tako je, jednom je čitala o nekome ko nije bio siguran, a s vremenom se pokazalo da je bio ludo zaljubljen. Najsigurniji znak da je čovek zaljubljen jeste ako nije siguran da je zaljubljen. Tako dakle. Koja je to bila knjiga? E, toga se ne seća. Ali bila je to užasno dobra knjiga čuvenog i priznatog pisca (pitala se i da dotični možda u jednom trenutku nije dobio Nobelovu nagradu).

Malo sam porazmislio i potom je upitao da li je ona zaljubljena u mene. Da, misli da jeste. A da li je čovek više zaljubljen kad nije siguran da jeste nego kad misli da jeste? Da, sasvim je moguće. U tom slučaju sam ja više zaljubljen u tebe nego ti u mene, rekao sam.

Bilo joj je veoma drago što to čuje i obećala je da će s vremenom pokušati da se zaljubi isto koliko i ja.

96) Marijane je kupila velike zelene jabuke (greni smit). Hajde, pokaži, rekla je i ja sam ih sve prepolovio golim rukama, a ona je bila

silno zadivljena (sama nije imala ni najmanje šanse – jedva da joj je polazilo za rukom i nožem). Jako joj se dopadao zvuk kada bi jabuka pukla, rekla je. Dugo je zurila u nepravilne polovine. Šta sam rekao? pitao sam.

I bili smo prisiljeni da napravimo kolač od tih jabuka kako ne bi samo stajale i postajale smeđe. Kupio sam sladoled a ona je napravila testo. Bio je to odličan dogovor.

97) Nidar-Bergene je nazvala da čuje kako mi ide sa kristalom. Dobro ide, hvala. Htela je da zna da li osećam nekakvu promenu, ali sam bio iskren i rekao joj da još nisam imao prilike da ga aktivno koristim. Sugerisala je da bih mogao da ga stavim ispod jastuka, da može da deluje dok spavam, sasvim bez napora sa moje strane. To je zvučalo kao dobra ideja. Budiću se odmorniji nego ranije, sa mnogo energije, i u potpunosti očišćen od ljudske ogavštine. Rekao sam da i nemam toliko mnogo ogavštine, i da se uglavnom osećam poprilično dobro. Uglavnom, možda, rekla je. Ali ne smem zaboraviti da postoje i trenuci izvan toga uglavnom, i da je i tada važno biti čovek. Pa jeste, rekao sam. Osim toga smatrala je da mi u glasu oseća sreću koja je nagoveštavala da sam počeo razmišljati celovitije. Da, rekao sam i, ako iko to zna, to je sigurno ona, ali sada moram da prekinem jer mi se užasno piški.

98) Jedne srede je Halfred navratio nakon posla (sprovodio je supertanker kroz ostrvlje i doleteo je helikopterom). Da li je možda za kaficu? Rado. Ispostavilo se da se sprema na kurs za usavršavanje loceva (u Švedskoj), pa se pita da li bismo mogli da zalivamo njegove dve biljke. Naravno. Malo vode (ne previše) svakog drugog dana, a ako bi se desilo da zaboravimo neki dan nije strašno. Evo ključeva (a i slobodo možemo uzeti subotnje izdanje *Aftenpostena* sa dodatkom *A-magazin*, na koje se nedavno pretplatio). Biće odsutan samo dve nedelje i nada se da će se vratiti kao bolji loc. Vidimo se, Halfrede. I Marijane ga je zagrlila. Ali nije se dizao. Učinilo mi se da se sprema da izgovori nešto što nije lako izreći, ali nije bilo tako. Halfred nije govorio takve stvari. Još kafe? upitao sam na kraju. Može. I lagano ju je ispijao dok smo ćaskali o karlingu. Onda je oputovao u Švedsku.

99) Jednog subotnjeg popodneva Marijane i ja smo slušali Šuberta. Bent je svratio i poslužili smo čaj sa medom, a Bent je zapalio

cigaretu. Da li bismo išli s njim u bioskop? Meni se nije išlo a i Marijane je rekla ne, da joj ne odgovara, ali vrlo rado neki drugi put. Onda ni Bent nije hteo da ide. Nema smisla ići sam u bioskop, smatrao je. Najvažnija stvar s filmom nije nužno to da čoveka film ponese, već da ga se kasnije sa nekim seća. Inače nije siguran ni da ga je uopšte gledao. Za njega je dakle bolje ne gledati film nego ga gledati sam. Rekao sam da donekle shvatam šta hoće da kaže, ali da ipak zbog toga nisam dobio želju da odem u bioskop. Ako hoće može da se posluži telefonom i pita nekog drugog. Pozvao je Nidar-Bergene i dogovorio se da se nađu kod nas kroz nekoliko sati.

Pomislio sam da ne preostaje ništa drugo nego da sipam čaj, i sipao sam čaj a Marijane je ponovo pustila Šuberta. I ćaskali smo, ali smo u suštini čekali Nidar-Bergene. Bent je objasnio da ima afiniteta prema neurednom studentskom životu. Ali previše spava, rekao je, i ne uspeva da puši onoliko koliko hoće. Četiri, ili maksimum pet sati sna svake noći, i cigarete uz to. To je bio cilj. Voleo je da se bude na granici onoga što telo može izdržati, rekao je, i ispričao nam je gomilu glupih priča. Mahom u vezi s pivom.

Bez reči sam klimao glavom i razmenjivao poglede sa Marijane – stavio sam joj do znanja da sam skeptičan prema tom čoveku koga naziva svojim prijateljem.

Bent je pušio solo, i nikome od nas nije promakao utisak da je atmosfera beznadežna. Odigrali smo tri partije kineske mice, a ja sam se naljutio kada sam video da su Bent i Marijane na kraju pokušali da me puste da dobijem četvrtu. Na kraju je došla Nidar-Bergene da pokupi Benta. Namerno nisam rekao da mora opet uskoro da svrati, ali on to uopšte nije primetio.

100) Potom sam rekao Marijane da mi se ona jako dopada (u to ne sme da sumnja), ali da moram da se požalim da su njeni prijatelji mahom tupavi. I da smatram da je Bent bez sumnje glup.

Marijane me je pomilovala po obrazu i rekla de, de. Htela je da se malo prošetamo. Samo nas dvoje. Ne treba da se toliko brinem zbog ostalih, rekla je. Ako je Bent idiot to je onda svakako gore po njega nego po nas (na duže staze). I tešila me je što sam tako strašno gubio u igri kineske mice. Isprva nisam želeo nikakvo tešenje, ali mi je kasnije prijalo. I išli smo ulicama, čvrsto zagrljeni. Disali smo

punim plućima, smejali se i bacali pokoju grudvu. Bila je to duga šetnja i kada smo se vratili već je bila duboka noć.

¹ Lestadijanstvo je protestantski hrišćanski pokret nastao u devetnaestom veku, poznat po strogom luteranstvu. -Prim. prev.

Drugi deo

101) Dolazim na posao i šef me odvodi u stranu i kaže da mu je strašno žao, ali da se ipak ništa ne može učiniti. Moraću da napustim posao. Odmah? Da. Danas (nažalost). Ali ne treba to da primim tako strašno, kaže mi. Nazvaće me čim dođu bolja vremena (mi smo ovde oduvek pazili na svoje zaposlene). Pitam ima li nešto što ukazuje na to da će bolja vremena ubrzo doći, a moj šef kaže da je teško reći, ali da se stvari mogu popraviti veoma brzo (možda pre nego što i sami toga postanemo svesni). Šef me gleda s ohrabrujućim osmehom i osećam se kao da sam dobio obećanje o brzom povratku. Dobijam i novac. Platu za tri meseca. Moj šef širi ruke, smeje se i kaže, eto, novac nije problem. Odlazim kući zadovoljan. Ionako nikada nisam bio u stanju da u budućnost gledam dalje od nekoliko nedelja.

102) Onda putujemo, kaže Marijane. Pa da, tako je, kažem. Tako je i bilo. Za nekoliko dana. Marijane kaže da nisam svestan šta se sve mora srediti pre putovanja. Pitam zar to ne zavisi od samog putovanja, ali ne zavisi. Moramo da operemo odeću i nađemo torbe i kofere. Osim toga Marijane mora da kupi nove stvari, a ja moram kupiti cipele, kaže. Uzmi ove, kaže Marijane. I navodi prodavačicu da mi objasni koliko su cipele važne za naša stopala, a zatim koliko je užasno važno imati zdrava stopala da bismo se dobro osećali. Mnogi ne obraćaju pažnju na to, kaže prodavačica, i smatra da će s vremenom zažaliti. Kupujem cipele i mislim da su veoma lepe. Nestrpljiv sam, pun očekivanja i radujem se putu.

103) Opraštamo se s roditeljima. Moja majka je naravno očajna zato što se njen sin sada može ubrojiti među nezaposlene, i teško joj je da se koncentriše i na šta drugo. Kaže mi da treba da uživam dok mogu, jer će se to završiti kada budem uvideo ozbiljnost svoje situacije (pitanje vremena).

104) Pokušavam da ubedim Marijane da je, što se mene tiče, sasvim u redu da idemo vozom. Samo mi ide na živce što je to pretpostavila bez pitanja (jeste, Marijane, volim da putujem vozom). Možemo i avionom ako hoćeš, ponavlja Marijane po treći put. Ali ja ne želim da idemo avionom. Uopšte ne. Hoću vozom. Samo ne želim da stalno uzima moje stavove kao nešto dato. Obećava da će prestati. I izvinjava se (ali onda idemo vozom? pita). I ja klimam glavom.

105) Na kraju više nema priprema, samo nas dvoje u kupeu voza. Skoro niko ne putuje u ovo doba godine. Cela prva noć je duga i skoro potpuno tamna. Samo sa drvećem i snegom, ali to je sasvim u redu. Volimo drveće, kažemo. I slažemo se da nikuda nećemo juriti. Da će put sam po sebi biti doživljaj. Ceo odmor će biti doživljaj u kome će sve biti podjednako važno. Marijane kaže da se samo stvara stres kada čovek apsolutno hoće da stigne na razna mesta, i ja se slažem. Sadašnji trenutak je najvažniji, kaže Marijane. Svaki tren će se iskoristiti. I onda navodi onu da je bolje putovati nego stići, pitam je da ne krije možda malog budistu u sebi, ali se mene ne tiče šta ona krije u sebi, kaže mi.

106) Spuštam prozor kako bih napravio otvor od dva santimetra, i palim cigaretu. Marijane čita. Hladno je napolju. I pada sneg. Ali voz ide toliko brzo da sneg ne uspeva da uđe. Otpahujem dim ka otvoru i gledam kako ćudljivo podrhtava dok ga noć usisava. Priljubljujem oči uz procep i pitam Marijane da li je planirala još dugo da čita, a ona kaže da jeste.

Gledam krajolik mrkog drveća pokrivenog snegom. Ali vidim samo jedan njegov isečak, i neko vreme sam fasciniran time. Ako spustim pogled za jedan milimetar, mogu videti odraz sopstvenog lica u jednom uglu od metala. Ne celo lice, veći deo, ali ne i oči. Pitam se da li imam upadljivo mala usta, možda suviše mala. Ali ne postavljam to pitanje Marijani. Ne želim da joj smetam. A osim toga šteta bi bilo skrenuti joj pažnju na moja mala usta ako ih odranije nije primetila. Možda bi počela da je proganjaju. Mogla bi u njoj narasti do neslućenih dimenzija, razmišljam, progutati je i načiniti je monomanom zbog svoje nesavršenosti (takve stvari imaju nezgodan običaj da se razvuku u nedogled).

Ne želim da poremetim harmoniju koju trenutno gradimo, i zato ćutim. Druga stvar je to što bi sigurno već davno nešto prokomentarisala da je razmišljala o tome kako bi moja usta mogla biti veća.

107) Marijane pita da li imam nešto protiv da zatvorim prozor, a ja kažem da bih u stvari voleo da još malo ostane otvoren. Osim ako to njoj ne pričinjava problem (naravno). Pitam je da li se smrzava. Ne, nije to. Šta je onda? Nije sigurna. Jednostavno je uznemirava. Kažem da razumem kako joj je. I meni je često tako. Osećam stvari,

naslućujem emocije, a da ne znam tačno zašto. Ali to, kažem, nije razlog da ne pokuša da shvati šta joj to tačno smeta. Drugim rečima, navodim je da malo preispita sebe kako bi posle izvesnog vremena možda mogla da navede razlog zašto želi da zatvorim prozor.

108) Ćutimo jedno vreme.

Onda Marijane kaže da se uopšte ne slaže s tim da čovek za sve mora imati razloga. Smatra da me može zamoliti da zatvorim prozor a da prvo ne smisli neporeciv razlog za to. To je njeno osnovno pravo. Isto kao što i ja mogu tražiti takve stvari od nje. Ne slažem se. Ako se smrzava, to je jedno, kažem. Ali dokle god ne zna zašto, meni je problem da zatvorim prozor. Molim je da se priseti da ljudi žive sa određenim i čudnim predstavama o stvarima o kojima uopšte nisu ni razmišljali. Možda je njena želja u suštini takvog tipa, kažem. Nervira se. A ja objašnjavam da ne treba ignorisati činjenicu da su otvoreni prozori odvajkada povezivani s hladnoćom i promajom (a samim tim i bolešću – propadanjem i smrću), i molim je da proceni mogućnost da su je spopale takve misli. Nesvesno, naravno. Ništa ne govori. Samo me gleda pomalo umornim pogledom. Onda mi kaže da ne znam kad je dosta. Gledam kroz prozor. Voz miruje. Na peronu stoji čovek, pijan. Ako postoji neka izvesnost na ovome svetu, to je onda Šveđanin. Marijane spava. Zatvaram prozor i takođe ležem.

109) Budi me konduktar koji hoće da pogleda karte. Približavamo se Stokholmu. Marijane se proteže i kaže da je razmislila o onome što sam rekao, ali da nije našla razloga da popusti. I dalje smatra da joj ne treba razlog da bi zatražila da se stvari rade drugačije. To je pitanje osećanja, kaže ona. Ponekad čovek jednostavno ne može da se izrazi, ali ništa manje nije svestan da nešto treba da bude tako i tako, i pita me da li shvatam. Lažem i kažem da shvatam.

Rano je jutro i još je mrak. Svuda su postavljeni reflektori koji nas zaslepljuju i besmisleno svetle u noć. Teško je gledati kroz prozor a da oči ne zaboje. Smatram da je to grozno, ali Marijane kaže da u tom slučaju potpuno razume Šveđane. Ni ona sama nikada nije bila sasvim sigurna u mraku, kaže.

Voz na kraju staje i mi silazimo. Smucamo se po ne naročito šarmantnoj švedskoj stanici.

110) Otkrivamo da je naš voz postao malo duži u toku noći. Drago nam je što to vidimo. Bili smo deo nečega što je veće nego što smo mislili.

111) Moram da slikam Marijane dok se pući ispred neke fontane. Potom se ljubimo dosta dugo. Posle toga Marijane želi da otputujemo dalje. Smatra da su svi tako prestravljeni u Stokholmu. Upire prstom u neku ženu u prolazu koja se očigledno plaši nečega. Marijane smatra da nikome nećemo nedostajati ako otputujemo. Spominjem da bi bilo najbolje da se vozom vratimo kući ako želi da bude na nekom mestu gde ljudima nedostaje. Nije na to mislila, kaže. I dodaje da muškarci ne razumeju takve misli. Ponekad, kaže, čovek oseti da nekome nedostaje, da ga neko želi na nekom mestu na kom nikada nije bio. Zar nikada to nisam osetio? Ne, nikada. Marijane kaže da čovek zna kad stigne na takvo mesto. Tada će biti jasno da je putovanje gotovo. Ali Stokholm dakle nije takvo mesto.

112) Tih jutarnji čas u vozu. Besmislen na svoj način. Ali dobar i miran. Marijane opet čita. Gledam je. Gledam prste koji drže knjigu. Dugi su i tanki. Razmišljam o stvarima koje joj stalno padaju na pamet. Nije mi jasno da li je ona izuzetno neobična ili sam ja izrazito običan. Vidim da tu nešto škripi, ali ne uspevam da predstavim sebi šta bi to moglo biti drugačije.

Pitam Marijane da li je za bombonu i ona kaže da jeste. Ali nastavlja da čita. Pogleda me samo u trenutku kad kaže hvala. Moje prisustvo je ne dotiče. Ne dotiču je ni moje misli ni to što se voz stalno zaustavlja na različitim majušnim stanicama (i ljudi koji žive u malim mestima moraju valjda ići vozom, kaže mi pošto prokomentarišem to). Odakle joj njene ideje? pitam se. Deluje kao da jednostavno dolaze. Naizgled niotkuda. Ona se i ne trudi oko toga. I hvatam sebe, na jedan kratak tren, u želji da budem kao Marijane. Jednako slobodnih misli.

Ti si neuračunljiva, kažem joj. Ljudi su takvi, odgovara. Ja nisam, kažem joj. U svakom slučaju ne toliko koliko je ona. Verovatno je tako, kaže Marijane.

113) Voz se zaustavlja u Peštorpu, a Marijane proviruje iz prozora i kaže ej, vidi onu čudnu kuću tamo! Gledam, ali ne smatram da ima ičeg neobičnog u vezi s njom, i Marijane ne navaljuje. Ne dolazi ni do kakve diskusije. Kuća je tako očigledno obična da bi bilo smešno kad

bi počela da se svađa. Ne uspeva čak ni da me natera da kažem da je pomalo neobična (pobogu, to je sasvim normalna kuća).

Posle toga sedimo i intenzivno piljimo kako bismo pronašli kuću oko koje se možemo složiti da je čudna. Na kraju vidimo jednu. Komentarišemo je, smejemo se i upiremo prstom, i Marijane se premešta kako bi sela tik uz mene. Grlji me i lako mi piri u uvo.

114) Sa trajekta možemo videti kako se približava Danska i ja milujem Marijane po leđima. Dolazimo do nečeg novog čim prođemo kroz ovaj tesnac, smatram. Marijane kaže da joj se čini da takav stav može ukazivati na to da mi se izvesni delovi puta svidaju više nego drugi, i podseća me da smo se dogovorili da će putovanje biti cilj samo po sebi. Da, sećam se, ali ipak mislim da ima nečega u tome što napuštamo Norvešku i Švedsku. Danska je već nešto drugo. Ostavljamo nešto za sobom u ovom tesnacu, kažem. I dodajem da moram imati pravo da mislim tako nešto. Ona odmahuje glavom. Smatra da imam tendenciozne stavove. Kao da su neki delovi prirode bolji od drugih. To pomalo liči na prirodni aparthejd, kaže. Batali, kažem joj. Ali ona se ne predaje. I nijedno od nas ne govori ništa sve dok nismo stigli do Kopenhagena. Tada smo bili prisiljeni da progovorimo da bismo se dogovorili šta ćemo da radimo.

115) U trenutku kada izlazimo iz glavne železničke stanice, Marijane spušta kofere i staje. Moli me da se vratim. Liže kažiprst i briše malo sasušene pene za brijanje kod mog uveta. Molim je da prekine. Nervira me što će ljudi koji prolaze pored nas videti šta radi (oni ne mogu znati da se to dešava po prvi put). Marijane se nervira i kaže izvini glasom iz kojeg jasno prosijava ironija. Kažem da to ne sme da uradi ponovo. Ona kaže da više nikada to neće uraditi. Čak ni ako je zamolim.

116) Razilazimo se. Ne znam kako se to dešava, ali Marijane iznenada više nije pored mene. Počinjem da tragam. Prvo po železničkoj stanici. Potom po gradu. Ali Kopenhagen je toliko veliki, a Marijane toliko mala da jedva pronalazim i jedno i drugo (Kopenhagen svaki put kada sednem na klupu da se odmorim, a Marijane baš nikako). Kasno posle ponoći pronalazim je na železničkoj stanici. Toliko smo se uplašili jedno za drugo. Grlimo se i plačemo i niko ne krivi onog drugog za to što se desilo. Ali pokušavamo da budemo odrasli i razumni i pitamo se šta možemo

naučiti iz svega toga. Na ostatku putovanja ćemo praviti potpuno jasne dogovore, kažemo.

117) Budimo se u hotelskoj sobi. Čvrsto isprepletani. Marijane hoće da znam da onaniše. Ja smatram da je to u redu, a uostalom ne traje naročito dugo.

118) Dešava se nešto divno dok smo u Kopenhagenu. Možda najlepša stvar koju doživljavamo zajedno. Razlog zbog koga se ovo uopšte i piše.

Budimo se jednako isprepletani kao i juče, dobro se slažemo od ranog jutra, i tokom celog dana. Marijane me ljubi i kaže mi da sam joj nedostajao dok smo spavali. Proviruje kroz prozor i kaže da je lepo vreme. Kaže da zna za jedno mesto gde možemo otići i provesti dan. To je divno mesto. Bila je tu ranije. Iznenadiću se. Sedamo na lokalni voz do jednog velikog parka sa starim hrastovima. Marijane kaže da tu uvek ima sunca. Sad se već šališ, kažem joj. Ali nije se šalila.

I tu su životinje koje trče među drvećem, i skoro da se uopšte ne plaše kada im priđemo. Držimo se za ruke i mislimo da su životinje lepe. To su jeleni. Neki dečaci nam pozajmljuju bumerang i mi ga bacamo. Ne uspeva nam, ali se mnogo smejemo i gurkamo jedno drugo, a ja zamišljam da će nas takve igre prikovati čvršće jedno uz drugo.

Dugo sedimo na stepeništu jednog malog zamka koji stoji na uzvišici. Gledamo blagi nagib pejzaža. Ali ga ne komentarišemo. Govorimo veoma malo. Lepo nam je. Baš u tom trenutku oboje se osećamo kao pravi momak i devojka.

Ostajemo da sedimo mnogo duže nego što smo planirali. Nije hladno, iako bi trebalo da bude u to doba godine. Ne pomeramo se ni kada se smrkne, a ni kada je već dugo bio mrak. Marijane vadi tetrapak jeftinog vina koji je na neki volšeban način dosad uspela da sakrije. Lutamo među tromim stablima. Gledamo oblake koji prolaze pored meseca. Marijane kaže kako misli da je čudno što nije hladnije nego što jeste, i ja se slažem. Toliko je kasno da više nema vozova do grada. Pomalo očajavam i pitam se šta ćemo da radimo. Marijane kuca na vrata jedne kamene kućice koja leži na prikrajku parka. Kada se vrata otvore izvinjava se, učtiva je i slatka. Sasvim korektna. Pita da li bismo mogli da pozajmimo telefon i pozovemo taksi do

grada. To je stari čuvar koji tu živi sa suprugom. Smatraju da je glupo što ćemo dati nekoliko stotina kruna za taksi do grada. Gledaju jedno drugo i smatraju da je to sasvim glupo. Kažu da možemo prespavati kod njih. Nude nam sobu njihovog sina (on se davno preselio). Kažemo da su previše ljubazni, i zaista jesu, ali mi Marijane šapuće da je ponekad u redu raditi takve stvari i ja se slažem. Mnogo zahvaljujemo vremešnom paru. Žena pita da li možemo spavati u istoj sobi (možda smo venčani?). Jesmo, kaže Marijane, a ja je puštam, i na trenutak uživam u pomisli da joj se nisam usprotivio.

Dvoje starih nas nude vinom od oskoroše, sedimo sa njima i razgovaramo dosta dugo. Čuvar govori o parku. Govori o životinjama i drveću. To je praktično njegov park. U svakom slučaju je to bio dosta dugo. Pijuckamo vino. Marijane me uzima za ruku i miluje je pred njima, a žena kaže da je sama pravila vino. Gledam je s divljenjem u očima.

Sledećeg jutra se budimo u dečaćkoj sobi u koju prodire sunce. Čuvar i njegova žena ništa nisu hteli da menjaju u njoj. Za njih njihov sin verovatno nikada neće biti stariji (kako i treba da bude). Sa plafona vise avioni, a zidovi su puni plakata s automobilima. Razmišljam o tome da dalje od ovoga nikada neću stići, ležim i osećam se srećnim. Sasvim mirno. I verujem da ćemo Marijane i ja zauvek biti zajedno.

Ne vodimo ljubav. Nije potrebno. Ništa ne mora biti drugačije. Jednostavno ležimo i smešimo se. Sunce obasjava Marijanin razdeljak i ja želim da celog dana ležim i jednostavno budem srećan. Ali žena pažljivo kuca na vrata i pita da li bismo hteli da doručujemo. Čekamo da nas pozove dva puta. Ali onda dolazimo, jedemo i pijemo čaj. Lepo zahvaljujemo.

119) Već je na vozu do Kopenhagena osećaj sreće pomalo splasnuo. Pitam Marijane da li ima žvaku, ali ima samo jednu i želi da je zadrži za sebe. Kažem joj da je to ružno, a ona mi upućuje pogled od kojeg bi svakome počela da opada kosa.

Večitost u našoj vezi kopni. Uviđam da smo oboje prolazni.

120) Putujemo dalje na jug i ispostavlja se da su i Nemci usvojili ružnu švedsku naviku da bez razloga postavljaju snažne reflektore i puštaju ih da remete lepu maglovitu noć. Ponovo izražavam svoje nezadovoljstvo, ali Marijane ima razumevanja i za Nemce. Valjda nije čudno što se Nemci plaše mraka isto kao Šveđani, smatra.

Ulazimo u Esen malo pre uobičajenog vremena za buđenje, i ja komentarišem kako nema baš mnogo ranoranilaca među Nemcima. Video sam svetlo samo u dva od hiljade prozora pored kojih smo prošli u poslednjih pola sata. Možda ljudi u Esenu vole da bauljaju po mraku u svojim stanovima, predlaže Marijane (e, to bi bilo još čudnije). Pada mi na pamet da pitam Marijane kuda voz ide. Ide do Pariza. Pitam se šta ćemo mi tamo (pa svi tamo idu), zar ne bi trebalo da budemo pametni i zaobiđemo ga. Marijane me pita da li sam ikada razmišljao o tome zašto ljudi odlaze u Pariz (ako nisam, trebalo bi da to učinim sada, kaže). Zaista nikada o tome nisam razmišljao, pa sada razmišljam, na nagovor. I zaključujem da to možda ipak i nije tako glupa ideja.

121) Kome bi drugom osim Nemaca palo na pamet da sagrade sasvim običan i ni na koji način privlačan blok stambenih zgrada koji je pri tom dug četiri kilometra, pitam (upravo smo prošli jedan). Ne, Marijane ne može da se seti nikog drugog. Kažem da smatram kako Nemci imaju poriv ka monumentalnom koji se graniči sa perversnošću. Marijane na to gleda drugačije jer je možda bolje da je poneko monumentalan nego da niko nije. Možda, kažem ja i razmišljam. Da, a možda i ne, kaže Marijane, a ja kažem da nismo baš daleko stigli ako nam je to zaključak. Marijane smatra da smo ipak do nečega došli. Kao da je uopšte i moguće otići dalje, kaže ona posle nekoliko sekundi. I gleda me.

122) Ali Nemci imaju izuzetne satove. To im se mora priznati. Budim se skoro svaki put kada se voz zaustavi na stanici, i uvek zurim u isti tip sata. Izgleda da je neki Nemač uspeo da napravi sat (prvi tog tipa?) koji odaje utisak da se ima dovoljno vremena. On čini da vreme deluje sporo. Nema žurbe kada čovek stoji na nemačkoj stanici. Sekundara se ne pomera stalno, nego se potpuno zaustavlja svake sekunde. To je genijalno. Sat odbrojava vreme lagano. Izvlači više iz njega. Prija mi da to vidim.

123) Posle jedne kontrole karata koja nas je probudila ističem Marijani ogromnu razliku u ponašanju konduktera (Danac, koji je juče više od petnaest minuta preturao po svojim papirima a da nije mogao da nam odgovori na pitanja o presedanju na sledeći voz. I Nemač, koji nam je u sekundi odgovorio jasno, i ponovio nam to neophodan broj puta – a da nisam ni tražio).

Previše razmišljaš, kaže Marijane. I pita me zar ne mislim i sam da je to mana. Uopšte to ne mislim. Naprotiv, to je za mene vrednost. I kažem da za mene putovati znači razmišljati. Upijam stvari, doživljavam stvari mišlju, asocijacijama, onom pomalo povučenom refleksijom koja dolazi kasnije. Važno je uporediti novo sa već poznatim. Tada za mene putovanje dobija smisao.

Marijane smatra da su poređenja najveća greška ovog muškog sveta. Dobro, kažem, ali ja u svakom slučaju na svet gledam tako. Pomalo se plašim toga što hoće da mi oduzme moj način razmišljanja (ne poznajem ni jedan drugi). I Marijane kaže da je upravo u tome problem. Ona bi ostala kod kuće pre nego što bi pristala na putovanje predvođeno mojim tipom misli.

124) Svaki put kad prolazimo pored gradova, oni me ostavljaju bez reči, u mislima o ogromnom broju ljudi i automobila koji su u njima (i na kraju krajeva, u celom svetu). Na primer Antverpen. Potrebno je pola sata da bi se prošao. A pri tom mi se čini da voz ide brzo. Ulice, i prozori i parkirani automobili dokle god pogled dopire. Pomalo me ubija pomisao na sve te ljude. Brojevi postaju nevažni. Ne uspevam da sebi predstavim tu količinu. Ni koliko široko bih se morao nasmešiti ako bih želeo da se sprijateljim sa svima njima (od uha do uha ne bi bilo dovoljno). Nas ljudi ima u broju koga nisam u stanju ni da pojmem, čak ni kao apstraktnu predstavu. I pomišljam da je Bog tog puta morao biti malo nerealno ambiciozan. Mora da je precenio sopstvene snage. Zar se jednostavno nije mogao zaustaviti posle Antverpena, na primer. Reći da je dosta. Završiti za taj dan.

Ali ne, nije mogao. I eto nas sad.

125) Marijane me budi i kaže da cela Belgija liči na gradilište. Kao da se sva renovira. Pitam je kada je uspela da vidi celu Belgiju. Videla je više nego dovoljno, kaže. Provirujem i slažem se da nije naročito lepa, ali smatram da je njen sud pomalo nepravedan. Zemlja sigurno ima svojih skrivenih lepota, uprkos svemu. Marijane

me ljubi i kaže da je slatko što uvek uzimam u odbranu ono što je slabo. Valjda nije Belgija neka slaba stvar, kažem Ali Marijane baš smatra da jeste. Jedna od najslabijih.

126) Kroz prozor se već vidi Pariz. Obuvam se i ne krijem radost.

Tik pre nego što se voz zaustavio, Marijane pita da li bismo odmah mogli da uhvatimo novi voz i odemo dalje. Iznenađen sam i pitam se zar ipak nema želju da ostane u Parizu. Kaže da to više i nije tako bitno. Ako nikada ne siđemo sa voza, kažem ja, nećemo moći da kažemo da smo igde bili. Marijane kaže da je upravo to pitanje definicije, a da je uostalom i ne interesuje šta ćemo posle pričati ljudima. Ono što je važno jeste šta mi želimo ovoga trenutka. Ali ja želim da sada budem u Parizu, objašnjavam. Želim da se istuširam i gledam ljude, i sedim po parkovima, i pijem vino, i budem spokojan celim telom. Uostalom, ne možemo voditi ljubav u vozu, kažem (i verujem da je to ozbiljan argument koji će je navesti da se predomisli). Zar ne možemo? kaže Marijane, i čekam da mi pokaže da možemo, ali mi ništa ne pokazuje. I nagoveštava mi da nije sigurno ni da će imati želju da spava sa mnom u hotelskoj sobi u Parizu. Ali ne presedamo na novi voz. Izlazimo iz železničke stanice, malo razgledamo i meni je lepo. Marijane je čvrsto odlučila da će pustiti da Pariz bude peh, kako bih se ja za nekoliko dana morao složiti da je trebalo da otputujemo dalje.

127) Nekoliko puta se vozimo metroom ovamo i onamo, i u trenu rušimo mit o užasno jeftinim i živopisnim pansionima kojih po priči ima svuda po gradu. Ali pronalazimo sobu. U predgrađu je i pristojne cene. Marijane ne misli da je soba prijatna, i ne propušta nijednu priliku da to istakne.

128) Marijane odbija da napusti sobu. Smatram da je to pomalo glupo s njene strane, s obzirom na to da toliko insistira da joj tu nije prijatno. Brzo se može pokazati da je prijatnije na drugim mestima u Parizu, kažem. Ali ne. Predlaže da iskoristim dan za sve što sam želeo da uradim (kako bismo mogli da nastavimo dalje). Smatram da je to dobar predlog, nosim knjigu sa sobom i sedam u park. Čitam. S vremena na vreme podižem pogled. Mnogo je ljudi u parku i ja tonem u misli. Neki hrane golubove. Prolaze očevi sa sinčićima. Nose fudbalske lopte, trapavo kako samo očevi iz velikih gradova umeju (umetnost nošenja lopte jednom rukom – kako čovek ne bi

isprljao prste – kao što se nosi poslužavnik sa kristalnim čašama savijene ruke i sa četiri poluukručena prsta). I ti očevi šutiraju loptu sa svojim sinovima, sa rukama u džepovima ogromnih kaputa. Do kraja u svom stilu. Napola zainteresovani, ponekad s malim pauzama kad razgovaraju s poznicima – najčešće majkama s decom istog uzrasta kao i njihova. Onda podižu lopte. Postavljaju ih na prste i izvode sinove iz parka.

Opet malo čitam. Ali tako je lepo gledati sve te ljude. Primećujem jednu grupu dečaka koji jurcaju naokolo i smeju se. Mahom su crnci. I veoma su slatki. Skaču, uživaju i nemaju ograničenja. Mislim da to za njih mora biti vrhunac nedelje. Nigde nema njihovih majki (a još manje očeva). Nose crvene kape, sasvim su divlji i ludi, i imaju lukave metode za prestravljanje golubova. Pada mi na pamet da napišem kratku priču o njima. Nazvaću je Nedelja crnačkih dečaka. Zadovoljan sam sobom i zapisujem nekoliko ključnih reči na poledini jedne koverta. Kasnije te večeri ispisujem celu. Smešim se i smatram da je tu jedna očaravajuća pričica. Čitam je Marijani, ali ona ne misli da je nešto posebno. Sledećeg dana i meni prestaje da se dopada.

129) Doručak. Kelner pita kako želimo da nam skuva jaja i Marijane mu objašnjava na francuskom. Treba joj dosta vremena, ali kelner uopšte nije zauzet. Njoj je svejedno, ali ja želim da budu što tvrđe kuvana, i ona mu to objašnjava. Kelner klima glavom i zapisuje (a sok od pomorandže?). Jaja stižu i Marijani se ne dopada to što je dobila. Ne može da pojede ni jedan jedini zalogaj i kaže da su suviše rovita. Ali zar nije rekla da joj je svejedno? Da, ali se zbunila. Rekla je da tačno zna da ima nešto u vezi s jajima što joj se ne dopada, ali je potpuno zaboravila da je to upravo to. Na kraju delimo moje jaje i Marijane kaže da ih baš tako voli.

130) Kupujem bocu vina i pitam Marijane da li je za. Jeste, ali dodaje da nije raspoložena za seks (u slučaju da sam se tome nadao). Razočaran sam i pitam je zašto. Pa, atmosfera u ovom gradu jednostavno ne poziva na ljubav, smatra. Ali ja sam tu, i ja pozivam na ljubav, kažem. Ali ona kaže da tako nešto zavisi od mnogo toga (čitav niz raspoloženja i osećanja mora se stopiti u jednu situaciju, ne zavisi to samo od mene, iako sam sam po sebi dovoljno sladak). Uopšte uzev ima mnogo toga što treba da se

poklopi, i ona uzdiše (kao da hoće da kaže da bi ona rado, ali da nešto van nje zabranjuje to). Pa onda bi trebalo da budemo srećni što se te stvari uopšte i poklapaju s vremena na vreme? kažem ja. Da, smatra, apsolutno bi trebalo.

131) Marijane nema mere kada su razglednice u pitanju. Glenu i Rut piše da nam je superiška i da je pogled sa Ajfelove kule impresivan, skoro zastrašujući. Ali ti uopšte nisi bila gore, kažem joj. To su laži, Marijane. Ali nju nije briga. Kritikuje me zato što stalno moram da budem tako moralan i pouzdan. Razglednice su samo igra sa rečima i pojmovima, tvrdi. Pomalo kao pisanje poezije. Smatra da su takve neistine nevine i da se mogu prihvatiti kao nešto ljudsko. Zaprepašćen sam. Samo to što koristi reč kao što je superiška pokazuje da one kojima piše ne shvata ozbiljno, kažem joj. I Marijane me gleda. Kaže da izgleda da će proći mnogo vremena pre nego što će seks sa mnom ponovo doći u obzir.

132) Kažem da ne želim da imam bilo kakve veze s njenim razglednicama, a Marijane bez pardona predlaže da podelimo obaveze tako što će ona pisati razglednice dok ja skoknem do perionice da operem veš. Nemam volje da se svađam s njom. Jednostavno skupljam odeću i odlazim. Naslućujem da se olako predajem.

Vraćam se i ona mi govori da je to nešto što moram prihvatiti. Zajednički život se sastoji od beskrajnog niza kompromisa, kaže.

133) Marijane pita da li sam primetio koliko smo neprijateljski nastrojeni jedno prema drugome u Parizu. Kažem da jesam. Pita se da li znam zbog čega je tako. Kažem da ne znam (možda smo samo veoma umorni?). Marijane veruje da odgovor leži u nemilosrdnoj atmosferi kojom takva metropola nužno mora zračiti. Stvarno? pitam, i malo razmišljam o tome. Uviđam da je možda sasvim u pravu. Pijuckamo vino i pričamo o tome, a posle nekoliko čaša govorimo jedno drugom lepe stvari i prijatelji smo. Ne osećamo se prihvaćeni kao ljudi na ovom mestu. Ideja metropole je izvitoperena. Kosi se s ljudskim instinktima i budi najgore u nama, govorimo. I odjednom se osećamo usamljenima (pa dobro, ne odjednom, kaže Marijane – ona se tako oseća otkad je voz stigao na stanicu). Da li ćemo na primer nekome nedostajati ako oputujemo dalje? pita. Kažem da ne mogu da zamislim ko bi to bio. I smatramo da je to mučna pomisao. Da nikome nismo potrebni. Ali bismo mogli da radimo malo više toga zajedno, predlažem. Da izađemo na ručak, ili odemo u muzej i tako to (Marijane još nije napuštala hotel). Da, mogli bismo, kaže, ali bi joj to pričinjavalo više radosti kad bi znala da ćemo uskoro poći dalje. Kažem da slobodno možemo oputovati i sledećeg dana, a ona me grli i kaže da ne treba da osećam nekakav pritisak s njene strane, ali ako stvarno tako mislim biće veoma srećna. I ja stvarno tako mislim.

Sipam još vina, pijemo i razmišljamo o bolesti metropole (čudo je što bilo ko može živeti ovde, kažemo posle izvesnog vremena). Sedimo tako i iznenada se slažemo u svemu.

134) Dugo razgovaramo. Prijatno je. Marijane kaže da je važno proćaskati s vremena na vreme. Sedimo na velikom krevetu u hotelskoj sobi, i odjednom smo oboje u stanju da dosta otvoreno govorimo o našoj vezi. Kažem da mislim da je čudno što smo zajedno. To se desilo tako naglo. Skoro bez mog znanja ili udela moje volje u tome. Marijane kaže da su najčešće upravo takve veze i najjače. Kažem joj da smatram da mnogo zna, ali ona slabo podnosi takve komplimente. Posramila se, slatka je. I priča kako sam joj važan, iako cela stvar s vremena na vreme može delovati pomalo neobično. Sasvim joj je razumljivo što ponekad izgubim živce, kaže. Drago mi je što razume.

I razgovaramo o putu. Kažem da sam skoro zažalio što smo pošli, ali da je sada bolje. Slaže se. Kaže da se kaje što me je navela na ideju da posetimo Pariz. Da, u potpunosti je ona kriva što smo se zaustavili ovde (ja se toga nikada ne bih dosetio da ona to nije napomenula kao nešto što se podrazumeva). Ali sada smo se dakle dogovorili da ćemo otići dalje i pitam je kuda misli da se uputimo. Smatra da to i nije tako važno. Zar ne možemo jednostavno sići s voza onda kada osetimo da bi trebalo? pita. Naravno da možemo. I tako se, sama od sebe (dok razgovaramo), sva raspoloženja i osećanja koja se moraju poklopiti poklapaju, i vodimo ljubav tu u krevetu. Marijane me miluje po kosi i po telu, i kaže da bi volela od pozadi. Kažem da nije nikakav problem.

Tuširamo se i oboma nam je bolje. Marijane mi čestita na ideji da izađemo na večeru (i možda u neki džez klub posle?). Smatra da imam sjajne ideje.

135) Nikada ne govoriš o sebi, kaže Marijane, i oštro me gleda u oči. Iznenaden sam. Zar ne govorim? (potpuno sam ubeđen da greši). I pitam je šta bi u tom slučaju volela da joj ispričam? Ne, to nije na njoj da odluči, kaže. Sam moram odlučiti. Niko mi tu ne može pomoći. I kaže da je inače sasvim uobičajeno za muškarce da imaju male emotivne blokade (nisam ja jedini). Pri tom je činjenica da su muškarci zatvoreniji od žena, kaže (vama nije toliko lako da pogledate u same sebe), i miluje me po kosi, sažaljeva me, ali naglašava da je to iz ljubavi. Dobro, de, kažem ja. I Marijane smatra da treba da se aktivnije bavim sobom. Čovek ne sme samo da sedi i stagnira.

Pitam da li je poenta da se ja osećam bolje, ili je sve to rekla zbog sebe. Predaje se. To što uopšte i mogu postaviti takvo pitanje pokazuje koliko ništa nisam shvatio, kaže. Kažem da mi je dobro sa samim sobom, da mi ne treba nekakvo kopanje po duši da bi mi bilo bolje. Marijane odmahuje glavom: da, u to je lako poverovati, kaže, ali vreme će mi pokazati nešto drugo. Smatra da ću se silno pokajati onoga dana kada budem shvatio da je u pravu (i kaže da je inače vrlo učestala zabluda da je čoveku dobro, dok mu u suštini nije).

Kažem da mislim da zvuči potpuno zbunjeno s tim njenim stalnim primedbama, i to je pogađa. Kaže da će vreme pokazati ko je više

zbunjen od nas dvoje, i vidim da je spremna da se opkladi da to nije ona.

136) Kažem da bih voleo da provedem večer sam. Možda da odem u šetnju. Malo da budem sam sa sobom. Marijane kaže da bi i ona to volela. Već neko vreme želi to da predloži i sad se ljuti što sam je pretekao. Ne smem ni pomisliti da imam veću želju za samoćom od nje.

Svako zasebno odlazi u šetnju. Ali posle nekoliko sati slučajno se srećemo u jednoj knjižari. Ne znamo kako da se ponašamo. Pitam je da li bi želela da odemo na pivo, ali ona misli da je to trik pitanje. Nije, i posle izvesnog vremena sedimo i pijemo pivo. Malo se mrštimo, ali potom se jedno od nas nasmeši, i onda i ono drugo mora da se nasmeši. Opet smo prijatelji. Ostatak večeri idemo ruku podruku. Marijane se smeje onome što joj govorim. Sasvim jednostavnim stvarima.

137) Sutradan ipak ne krećemo dalje. Više nema žurbe, sada kad smo se dogovorili da ćemo napustiti Pariz, kaže Marijane (danas ili sutra – kakve veze ima, u suštini?).

138) Obećavam Marijani da ću kupiti sir. Ogroman supermarket sa sirevima dokle pogled doseže. Naravno, teško je izabrati. Posmatram stariji bračni par koji stoji na metar udesno od mene. Otvaraju mnoge pregrade sa kamamberom, štrpkaju sir i deluju sumnjičavo. Neću da budem ništa gori, i ja otvaram jednu pregradu i štrpkam. Divan je na dodir. Uzimam jedan i odlazim. Bračni par dugo gleda za mnom. Pomalo su ljubomorni zato što sam toliko brzo našao dobar sir.

139) Šećkamo se po ulicama i ništa ne radimo. Ništa i ne govorimo. Galerija. Marijane bi da uđemo. Na zidovima su neobične slike i Marijane objašnjava da je reč o savremenoj umetnosti. Nekoliko slika je skladnih boja. Jedna od njih je skroz crvena sa malim plavičastim Čiča Glišom koji pokušava da majušnom mrežom ulovi ogromnu plavu fleku. Naravno, to je sasvim nemoguće. Osim toga tu su i tri ili četiri žuta kvadrata u uglovima slike. Veoma mi se dopada. Marijane je skeptičnija. Kaže da nije baš pala u nesvest. Pita se zašto se meni dopada. Kažem da se prepoznajem u Čiča Gliši. Pokušava da uhvati nešto veliko nečim što je previše malo. To je slatko i pomalo jadno.

Marijane kaže da sam ponekad tako šarmantno banalan. To što sam upravo rekao govori mnogo o meni, smatra. Pitam šta to govori o meni, ali ne želi da mi kaže. Tako si čudan, kaže mi. Svašta, kažem. Pitam da li smatra da sam nedokučiv, ali mi ona ne odgovara.

140) Želim da kupim sliku. Marijane misli da je to dramatična odluka. Skok od pukog dopadanja do posedovanja je velik, smatra. Naravno da je velik, kažem. U fizičkom smislu razlika je, naravno, ogromna. Skoro nepojmljiva. Od bilo kakve slike ona postaje moja slika. Jasno je da je zaprepašćujuće. Ali ne želim je ništa manje zbog toga. Mogao sam samo da nastavim sa sećanjem na lepu sliku u Parizu. Bila bi to slatka pričica. Ali ja ne želim da sakupljam priče. Uopšte ne. Ako je kupim, postaće deo mene. Visiće na svim mojim zidovima do kraja života. Biće svedočanstvo spoznaje koju sam jednom doživeo na putu. I kažem da je meni draže da trošim novac na takve trajne stvari, nego da živim udobno i prejedavam se tokom celog puta. Primećujem da sam neko vreme samo ja pričao. To se obično ne dešava. Tako sam odlučio, kažem. Ozbiljan sam. I Marijane je očigledno iznenađena što toliko insistiram. Onda kupi sliku, kaže (ali ne smem misliti da će je namesto mene tegliti po Evropi). Kažem da mi ta pomisao ni izdaleka nije pala na pamet.

141) Marijane pita koliko slika košta, i saznajemo da je umetnik mlad i nepoznat, i vrlo zainteresovan za prodaju. Galerista uzima telefon i posle izvesnog vremena dobija umetnika na vezi. Pregovaramo. Marijane je posrednik. Ispostavlja se da mu nije drago što će slika napustiti zemlju. Kažem mu da može dobiti moju adresu, i može dolaziti da pogleda sliku kad god poželi (leti i zimi). Ali on smatra da od toga ipak ništa neće biti. Kaže da mu je poznata ta vrsta planova. Na kraju kažem da je nemoguće da je stvaranje te slike bilo nekakav ogroman podvig za njega. Valjda može da naslika još jednu takvu. Umetnik se duri i kaže da mu i nije toliko stalo do prodaje, ali da nam želi prijatan ostatak puta. U redu, kažem. Zbogom. Ali onda i umetnik i galerista postaju nervozni, i međusobno progovaraju nekoliko brzih rečenica. Dobijam sliku. A cena nije ništa strašno. Molim Marijane da zapita da li bi mi je galerista upakovao, a umetnik na telefonu ipak traži moju adresu.

142) Marijane mi se baca u naručje pošto smo izašli iz galerije. Smatra da sam bio tako odlučan i seksi. Videla me je u sasvim novom svetlu, kaže, i to joj se veoma dopada. Idemo do hotela ruku podruku, Marijane je ponosna i ljubi me. Molim je da se malo smiri. I sve vreme je pričala o tome kako galerista nije imao šanse i kako sam lepo izašao na kraj s njim. Marijane je ubeđena da ne samo da sam nju iznenadio nego da sam i samog Boga oca uhvatio nesprenog, a ja osećam da bi trebalo da je zamolim da se stiša. Polako, kažem joj. De de. U sobi se sve opet podešava i provodimo ostatak dana u krevetu. Počinjem da naslućujem šta je potrebno da bi se Marijani sve podesilo.

143) Gledamo izlog s kalkulatorima. Iz nepojmljivih razloga stojimo dosta dugo i posmatramo ih. Najviše mi se dopada jedan od najjeftinijih. Marijane tvrdi ta je to intelektualno kaćiperstvo s moje strane. Nije. Ostali su sigurno mnogo bolji, kaže. U svakom slučaju su veći, kažem. Sigurno su i bolji, smatra Marijane. U redu, ali se meni ipak dopada ovaj mali i jeftin. Smatra da to nema smisla, čisto logički. Ako bi neko kupio taj koji se meni dopada, bilo bi to isključivo zbog cene, tvrdi. Kažem da se sada ona ponaša kao lestadijanac. Mora se otvoriti za nijanse misli i estetike, isto kao i za jezičke nijanse. Razmišlja.

Onda me pita za šta bih ga koristio. Ne znam, verovatno bi mi samo stajao. Ali recimo da mi zaista treba kalkulator? (recimo da sam računovođa). Priznajem da bi tada bilo drugačije, ali da strogo uzev sada ne govorimo o tome. Marijane kaže da trošimo i suviše vremena na diskusije tog tipa, a ja kažem da mi se to dopada. Ako čovek proučava život dovoljno dugo, shvatiće da su najvažnije takve proste stvari, kažem. Marijane se smeje i kaže da sam premlad da bih mogao reći da sam bilo šta proučavao dovoljno dugo. Verujem da će to ipak biti zaključak i ako doživim osamdeset petu, kažem. Marijane kaže da nam ostaje da sačekamo i vidimo, a ja sam znao da će to reći.

144) Marijane vidi uginulu pticu ispod parkiranog automobila. Duboko je pogođena (jadnica, jadnica). Pitam je da li se uzбудila zato što je ptica mrtva ili zato što je mrtva i nalazi se pod kolima. Kaže da sam bezosećajan. Ali nisam. Kažem da i ja mislim da je to tužan prizor. Pita šta ja znam o tome kako je biti ptica u Parizu (i

pretpostavlja da znam malo ili ništa). Arogantan sam i hladan, smatra. Ali ja mislim da je nepravedna i, ako baš želi da zna, smatram da pticama u Parizu ništa ne fali. Ovde živi nekoliko miliona ljudi, kažem, i sumnjam da svi imaju prilike da drugima pruže ljubav. Samim tim ima mnogo onih koji se okreću pticama sa svojim potrebama pružanja nežnosti (francuski hleb je ionako za bacanje posle samo jednog dana). Marijane stavlja prste u uši i kaže da ne želi da sluša ta polupametna naklapanja. Pogođena je i treba da je ostavim da bude pogođena. Izvinjavam se. Posle izvesnog vremena Marijane me pita da li stvarno mislim da je pticama uglavnom dobro u Parizu. I ja to stvarno mislim. Kaže da je to utešna pomisao. Ali je ipak šteta za tu ptičicu pod automobilom. Slažem se. Šteta je za sve uginule ptičice, kažemo.

145) Marijane mi iznebuha govori da joj je bio rođendan. Pre nekoliko dana. Malo se ljutim na to što ništa nije rekla, ali ona kaže da ne voli da proslavlja protok vremena. Veruje da je onaj ko je izmislio rođendanske proslave učinio to da ne bismo razmišljali o sopstvenom starenju (nešto što je inače teško izbeći za rođendan). Usred sveg tog pevanja i sa ustima punim keksa teško je osetiti melanholiju i strepnju, smatra Marijane.

Ako već razmišlja o svemu tome, valjda može usput da ubaci i poneki kolač i nekoliko poklona, kažem. Ali ona se ne slaže. I kaže da je taj koji je izmislio rođendane jedan pakostan zlikovac. Ja ga branim i kažem da je sigurno imao najbolje namere.

146) Ne polazi nam za rukom da zaspimo te noći. Vodimo ljubav nekoliko puta, ali prekidamo kada oboje priznamo da to radimo samo da bismo se izmorili i uspavali.

U suštini je tako čudno što možemo otputovati kud god želimo kad god želimo, kaže Marijane. Ne mislim da je to preterano čudno, ali možda ako bi mi malo pojasnila... Smatra da bi trebalo da razmislimo kako je bilo pre samo sto godina, ili pedeset (u stvari). Putovanje kao što je ovo naše bilo je skoro nemoguće. Kažem da razumem. Sada samo treba sestri na voz, govori zaneseno. Da, a voz juri preko sto kilometara na čas, i odvodi nas praktično kud god poželimo. Marijane smatra da brzina voza ništa ne znači. To je ne interesuje. Ja smatram da to ipak znači nešto, iako nju to baš ne interesuje, i ona se u principu slaže. Ali najvažnije je da čovek zna kada voz

polazi i kada će stići. Onda se može pripremiti da provede izvestan broj sati u vozu, i znati da put neće trajati zauvek, kaže Marijane. Imam primedbu. Ali da bi voz mogao stići za navedeni broj sati mora ići određenom brzinom, kažem. Da, ali to je tehničko pitanje i sasvim je nebitno u Marijaninom kontekstu (dokle god ona zna kada su polazak i dolazak, voz u međuvremenu može ići koliko god brzo hoće). Ne, ne može, insistiram. Pobogu, mora ići izvesnom brzinom da bi stigao u predviđeno vreme, ili drugim rečima: navedeno vreme dolaska je određeno brzinom voza. Zainatio sam se. Ali Marijane napušta diskusiju.

Kaže da sam beznadežan, da je diskusije sa mnom uvek navedu da oseti kako se ispod svega krije nešto veće. Nešto što dotiče krajnje granice onoga što smo u stanju da spoznamo. Kaže Marijane. Ali smatra da ja to (nažalost) radim sasvim nenamerno. Ne treba da bude tako sigurna u to, kažem ja. I nagoveštavam da bi trebalo da se potruži i pomeri svoje krajnje granice kako bi razdaljina između njih bila veća.

147) Gledamo dve starije osobe koje izlaze iz metroa. Stari par. Znaju se celog života. Oboje presavijeni od starosti. On otvara vrata i izlazi prvi. Dva-tri koraka. Onda se okreće nadesno. Okreće se celim telom. Već odavno ne može samo da okrene vrat. Okreće se i letimičnim pogledom konstatuje da ga supruga prati. Idu ka stepeništu. Ona stalno zaostaje dva koraka. Malo udesno. A on nosi nekakvu kesicu u ruci.

Gledam Marijane. I ona mene. Gledamo stare. Metro kreće, i nijedno od nas nije u stanju da kaže bilo šta.

148) Marijane se budi i smatra da je pomalo šteta što nisam crnac (videla je mnogo lepih crnaca u Parizu, kaže). Kažem da je to nažalost nešto što ne mogu promeniti, a ona me sasvim razume. Ako je nešto takvo kakvo je, onda je to upravo ovo. Marijane se slaže. Ne zamera mi, kaže. Uopšte ne. Ali čovek može da sanja. Naravno, kažem ja.

I predlažem da bi u mraku mogla da zamišlja da sam crnac (ionako smo samo nas dvoje tu). Ali Marijane ne misli da je to dobra ideja. Misli da ne bi valjalo steći takvu naviku.

149) Uzicom vezujem sliku za ruksak. Potom hvatamo voz. Kažemo da nije važno kuda idemo. Marijane hoće da siđemo onda kad osetimo da bi trebalo. Na bilo kojoj stanici? Ne, to neće biti bilo koja stanica, kaže ona, jer kad čovek prati intuiciju ne može da pogreši. Pitam da li ćemo pratiti moju ili njenu intuiciju. Ko zna da nećemo osetiti isto, kaže. Da, ko zna.

Marijane čita. Raspakujem sliku, gledam je i smatram da je dobro što sam je kupio. Uvek će biti moja. I Marijani je sada počela da se sviđa. Kaže da je to lepa slika. Prijatna za gledanje.

150) Kažem da se polako navikavam na putovanje. Dobar osećaj. Nismo tek počeli, niti ćemo se uskoro vratiti kući. Sada smo usred srede. Usred šume, na neki način. Zaista možemo reći da smo na putu. Marijane misli da se suviše bavim time šta možemo reći drugima. Moram zaboraviti sve ostale. Cilj nam mora biti da živimo kao da nikome ništa nećemo ispričati, kaže. Ne razumem u potpunosti zašto (a Marijane mi ne objašnjava). Ipak mislim da je lepo imati takav osećaj, i kažem da ja uvek najviše volim kada sam na sredini. Početak i kraj mogu biti lepi, kažem, ali bolje je biti na sredini nečega. Marijane kaže da nije dobro imati takav stav. Moram se čuvati toga da sve procenjujem prema poziciji u odnosu na sredinu. Onda sve pre i posle postaje gore, upozorava me. I zvuči mi kao da donekle ima pravo. Ali ipak mislim da je teško napustiti moj osećaj.

Ćutimo jedno vreme. Onda me pita o čemu razmišljam. Razmišljam o tome što smo upravo rekli. Ali nama je sasvim dobro, kažem, i Marijane se slaže. Dakle dobro nam je.

151) Dremam u vozu. Noć pada i skoro svi spavaju. Ali Marijane još čita. S vremena na vreme me budi nekakva buka, i tada vidim da sedi s knjigom u rukama. Pitam je da li čita veoma sporo. Ne (u školi je bila jedna od najbržih). Kažem da mogu to da zamislim.

Čini mi se da i dalje čita istu knjigu, ali Marijane se smeje, misli da sam sladak i naivan, i kaže da je to nova knjiga, naravno. Ima oko dva dana kako je završila prethodnu. Ali liče? kažem. Da, tako je. Liče. Nastavljam da spavam. Marijane me iznenada budi i moli me da ponesem ruksak. Ona je već stavila svoje kofere kraj izlaza, zatim upakovala moju sliku i privezala je jednako pažljivo kao što bih ja to

uradio. Ovde silazimo, kaže. Zar? Da. Gde smo? To već ne zna. Jednostavno oseća da smo ovde poželjni. Da nas neko čeka. Silazimo.

152) Na peronu nema žive duše.

153) Nerviram se i tvrdim da je pogrešila. Niko nas ne čeka. I raspoloženje mi se ne popravlja pošto je voz otišao. Marijane se proteže, udiše noćni vazduh i kaže da nam je to bilo odredište. To je cilj puta. Miluje me po obrazu i kaže da treba da se obrijem, kaže da mora biti zamorno živeti život tako konkretno kao ja. Ona traži atmosferu, objašnjava. I našla ju je ovde. Za nju je to kao da nas je neko dočekao. Jasno to oseća, a zar ne mogu i ja to da osetim ako se potrudim? Moram priznati da ne mogu. Ništa onda, kaže, i smatra da u tom slučaju treba samo da se uzdam u nju. Kažem joj da mi ne ostavlja nikakav izbor, a ona kaže da ni sama nije imala izbora (samo prati nekakvu silu u sebi).

Onda to znači da pratimo njenu intuiciju, kažem. Da, ispalo je tako. Ali smatra da bi bilo besmisleno čekati moju intuiciju. Ne možemo čak biti sigurni ni da je imam.

154) Marijane predlaže da nastavim da spavam dok se ona malo prošeta naokolo i orijentiše se. Previše sam umoran da bih joj protivrečio. Stavljam vreću za spavanje preko jedne klupe i ležem.

155) Marijane me budi i priča mi o nekoj gostionici za koju je čula, kao i da je jasno kao dan da u tom mestu nema autobusa. Ali je donela hranu. Divan hleb, sir i jogurt. Pita da li je u redu da peške odemo do gostionice. Klimam glavom. I po prvi put na putovanju čujemo pesmu ptica.

Odlazim do toaleta na železničkoj stanici i mokrim. Dok se brijem pevušim Okena Boma. A da je Marijane pitala, ne bih porekao da mi se čini da smo se našli na jednom šarmantnom mestu.

156) Hodamo. Naizmenično nosimo Marijanine kofere. Uopšte nisu toliko teški koliko sam mislio. Pitam je šta je unutra, a ona kaže da su uglavnom gaćice. A koliko su teške jedne gaćice? pitam se. Ali Marijane to ne zna. Put je dug i govorim joj to. Kažem da mi se čini da je užasno dug. Marijane samo klima glavom. Treba da budemo srećni što nije leto i visoka temperatura, kaže. Kažem da čovek mora imati pravo da se požali na neku situaciju, a da ne pomisli odmah kako bi moglo biti još gore. Uvek može biti gore, kažem, ali nema

uvek smisla misliti o tome. I uostalom nisam rekao da je sve postalo naporno. Bila je to jedna sasvim mala žalba. Tako nešto valjda može da prihvati. Marijane kaže da imam ružnu naviku da se previše bavim nebitnim mislima. Ja odlučujem šta je mnogo a šta malo kada su moje misli u pitanju, a ne ona, kažem. Jedno vreme nam se pogledi izbegavaju. Samo hodamo. Put kojim idemo deluje kao jedan dug put.

157) Voda iz potoka. Skeptičan sam, ali Marijane frkće i pita me da li zamišljam da samo ljudi u Norveškoj piju vodu. Voda je voda, smatra, i ja ne mogu tvrditi da je nešto drugo. Ionako sam više žedan nego sumnjičav. Nervira me što izgledam umornije od Marijane. Ona se samo smeška i misli da smo u lepoj šetnjici. Smrkava se, sedamo na travu da se odmorimo, i ja sa olakšanjem primećujem da je sada i Marijane malko umorna i napeta. Oboje smo džangrizavi. Tako je bolje. Ne moram da se pretvaram da mi nije ništa, kao da nas oboje ispunjava njeno prijatno raspoloženje. Idemo i smrkava se i nijedno od nas ne vidi ni traga od gostionice. Počinjem da sumnjam. Traje diskusija započeta obostranom sumnjom u pravi put. Šta ako je Marijane pogrešno razumela smernice? Ili ako su nas prevarili. Kažemo da bi to bilo glupo, i oboje smatramo da postaje logički neodbranljivo nadati se da je gostionica tu negde.

Predajem se i pitam šta mi zapravo radimo. Marijane kaže da ne zna. Spuštamo prtljag i grlimo se nekoliko minuta, a ja se nadam da će se Marijane malko uplašiti mraka ili zvukova koji dopiru iz drveća (ili bilo čega drugog). Ali ona se uopšte ne plaši.

Ni jedno ni drugo ne znamo kuda sve ovo ide, kaže Marijane. Ne, ne znamo, kažem ja. Ali ipak veruje da ćemo nastaviti, kaže. Da, izgleda da će tako biti, kažem.

158) Budimo se u velikoj beloj sobi s prozorima koji gledaju na baštu. U susednoj sobi je telefon koji nasumice zvoní. Niko se ne javlja. Onda ponovo počinje da zvoní. Dugo (čovjek nikad ne zna da li je prvi put okrenuo pravi broj). Ali onda opet nastupa tišina. Leškarimo, dremamo, smešimo se i preplićemo prste. Marijane zove recepciju i naručuje doručak u sobi. Klimam glavom i smešim se. Hvalim je zbog te dobre zamisli. Onda joj kažem da ima prelepe grudi. Smeje se i zajedno ih dodirujemo. Pokazuje mi šta joj je prijatno i ja sve pamtim. Još malo joj diramo grudi i cela stvar gubi draž.

Neko kuca na vrata i kaže da je doručak gotov. Marijane viče da ga ostave pred vratima. Ja sam obuzet celom situacijom i radije bih preskočio doručak. Ali ne. Nalazimo ga na velikom poslužavniku i jedemo polako, u krevetu. Osećaš li sada? pita se Marijane (onaj dobar osećaj da si poželjan – kao da nas je ta soba sve vreme čekala). Nisam siguran da li smatra da treba da pokušam da zamislim da je tako (jer to lako mogu), ili smatra da to zaista jeste tako i da je soba na neki način znala da ćemo doći. Ispostavlja se da je mislila na ovo drugo. A da mi nismo došli, ni ova soba ne bi bila tu, kaže ona. Ne bi morala da postoji. Mislim da je to čudna pomisao. Ali i lepa. I kažem joj to. Opet spavam. Pošto se probudim, okrećem se Marijani i hoću da je namamim nečim seksualnim. Ali nje nema.

159) Nalazim je u bašti. Sedi na ljuljašci, u plavoj haljini, i smeška se. Pitam je zašto tako malo spava, a ona odgovara da se nikada nije osećala toliko budno i čilo. Smatram da je pomalo nepravедno što ja moram da spavam a ona ne, ali me smiruje rekavši da će neki drugi put sigurno na mene biti red da budem budan.

160) Naručujem pastrmku za ručak, u dva sata. Želim da to bude iznenađenje, ali ne uspevam da se uzdržim. Marijane se naoštrava i kaže mi da ne smem sebi uvrtneti u glavu da znam šta ona želi za ručak. To je bilo izrečeno na nepotrebno grub način, i ona to odmah uviđa. Smiruje se, miluje me i kaže da će sigurno biti lepo. I da je uostalom prilično gladna.

161) Dok jedemo, pitam Marijane da li me pažljivo sluša kad joj nešto govorim. Naravno da me pažljivo sluša, kaže ona. I pitam je još da li će zapisati moje reči ako jednog dana izgovorim nešto

genijalno, nešto nezaboravno što drugi zaslužuju da čuju. Mogu li se uzdati u to da će pribeležiti? Dalje preneti? Marijane sleže ramenima i pita da li planiram da izgovorim tako nešto, da li je zato pitam? Ne, kažem, nije baš da to planiram, ali nikad se ne zna. Marijane se smeši, odmahuje glavom i kaže da verovatno neće zapisati to što budem rekao. Bolje je da ja zabeležim sam, smatra. Ističem da to nije sasvim isto. Biti citiran ima neki šarm koji verovatno delimično nestaje ako čovek sam zapiše nešto, kažem. Ona sleže ramenima – tužan gest u mojim očima. Pokušavam da je nagovorim, ali Marijane me više ne prati. Sve ukazuje na to da se razgovor bliži kraju.

162) Marijane kači sliku u našoj sobi. Vidim je ujutru pošto sam se probudio, i pitam Marijane da li je mislila da dugo ostanemo uansionu. Klima glavom. Kaže da je za nju ovo cilj puta. Bolje joj ne može biti. Osećam se zapostavljenim i saopštavam joj to. Ne, to ni pri najboljoj volji ne može razumeti. Osećam se tako, bez obzira na to koliko je dobra njena najbolja volja, kažem, i optužujem je da pravi planove iza mojih leđa. Marijane kaže da nije ni očekivala razumevanje s moje strane, ali da je uprkos tome ovo cilj našeg putovanja (a ako ja to ne osećam, onda treba, kao što je rečeno, da se uzdam u nju). Koristi neiskrene metode, kažem. Povređuje me to što ne učestvujem u njenim planovima (samo zato što nemam intuiciju). I prelazim sa povređenosti na gnev. Kažem da ću je napustiti. Sa radošću primećujem efekat koji je to imalo na Marijane. Malo uzmiče. Iznenadena je mojim nastupom. Pokunjeno mi daje brošuru lokalnog turističkog biroa. Pokazuje mi šta sve može da se radi u okolini. Strogo uzev i nema toliko toga. Da li joj izgledam kao neko ko ide u lov? pitam. Marijane okleva s odgovorom. Pa i ne zna baš. Misli da nije videla mnogo lovaca.

163) Odlazim u šetnju po šumi. Listopadna šuma bez lišća. Vidim nešto što bi uz malo dobre volje mogao biti jelen. Vidim i nekoliko ptica. Razmišljam pozitivno i, pošto sam se vratio, saopštavam Marijani da je šetnja bila prelepa.

164) Marijane rano leže a ja odlazim u šetnju. Kasnije sedim sa vlasnikom gostionice i gledam bob na televiziji. Poslužuje piće i ubeđen je da sam Nemač. Ne uspevam da mu objasnim da nisam (delom zbog jezičke barijere, delom zato što ne želim da ga razočaram). Priča i priča i kaže da misli da je nemački težak jezik.

Posle izvesnog vremena odlazim u krevet i budim se kasno sledećeg dana.

165) Marijane kaže da se prošle večeri uopšte nije osećala dobro. Kažem da sam mislio da spava. Ali nije spavala. Probudila se i dugo je plakala, kaže. Mislila je na svog oca i kako smatra da je tako glupo biti odrastao. Žao mi je i kažem da razumem kako joj je. Želim da je utešim. Ali trebalo je da budem tu sinoć i da je tešim. Sada joj to nije potrebno. Sinoć joj je trebalo da je razumem.

166) Vlasnik najzad shvata da smo Norvežani. On jako voli Norvežane, kaže. Pomalo je glupo što to nije shvatio ranije. I ispostavlja se da dobro govori engleski. Hteo je od početka da nam se obrati na engleskom, kaže. Ali nije hteo da rizikuje. Suviše je taktičan (Nemci generalno odvratno govore engleski, smatra, i nije hteo da nas povredi time što će izmamiti naše loše znanje jezika). Razlog omaške je to što Marijane govori jednako bednim francuskim kao i većina Nemaca, objašnjava nam vlasnik. Ali sada smo sve raščistili, pijemo čaj i prijatelji smo. Pozvani smo na ručak i moramo da pričamo o Norveškoj i o moru, i nema ničega u vezi sa našom zemljom što vlasnik preskače (je li, uostalom, istina da su naše žene toliko emancipovane? A kako stvari stoje sa populacijom losova?). I kaže nam da nedaleko od gostionice živi jedan švedski pukovnik sa astmom i, ako želimo, možemo pozajmiti njegov automobil. Obećava da će pozvati pukovnika prvom prilikom, ma, uostalom, može to uraditi i odmah. Čujemo kako okreće broj i priča. Prijateljski se smeje. Marijane me upitno gleda. Da li bih posetio tog pukovnika? I nije mi nešto do toga, kažem. Ali Marijane smatra da bi bilo nekulturno odbiti ponudu kada se vlasnik već toliko angažovao. Zar pristojnost nema granice? pitam.

167) Spuštam prozor s moje strane i pušim. Marijane vozi. Pedeset kilometara, objasnio nam je vlasnik. Vazduh je topao i vidimo mnogo ptica. Na njih se sme pucati. Ali nemamo pušku. Ionako bi nam služila za ukras. Ipak je šteta. Marijane bi sigurno mislila da sam žestok sa puškom. Mogla je samo da leži na zadnjem sedištu i čini me žestokim, a da ne moram ni da je dotaknem. Mogao sam je pokazati pukovniku i dobiti malo jeftinog goodwilla. Mogli smo da pričamo o lovu i slažemo se oko stvari. Baš tako. Ali dakle nemamo pušku. Otpahujem dim kroz prozor. Kažemo da imamo svoje uspone

i padove. Pitam Marijane da li se išta više zaljubila u mene. Kaže da je to vrlo moguće, ali je to teško tačno odrediti. I razgovaramo o devojkama i mladićima s kojima smo bili ranije. Marijane nije raspoložena da kaže mnogo šta o tome. Moram da joj izvlačim reči. Da li je bilo isto ovako kada je prošlog puta bila zaljubljena? pitam se. Da li joj je bilo jednako divno? Kaže da je to teško reći. I da bi dobila na vremenu navodi onu da su ljudi različiti itd. Kažem da, da, znam. I pitam da li se na primer više smejala sa svojim prethodnim dečkom. Tja, šta je uopšte smeh? kaže Marijane.

Ali uopšte uzev, nastavljam, i rukama pokazujem razdaljinu od tridesetak santimetara od jednog dlana do drugog. Ako ti je ovoliko dobro sa mnom, kažem, koliko ti je bilo dobro sa prethodnim? I nastavljam da tako držim ruke (kao kada čovek priča o ribi koju je jednom upecao), kako bi Marijane natenane mogla proceniti razdaljinu. Razmišlja. Pa, tada mi je otprilike bilo ovoliko dobro, kaže i pokazuje rukama. Naginjem se ka njoj da bih uporedio, ali ona povlači ruke k sebi i hvata volan. Nisam video, kažem. I skoro je nemoguće zaključiti da li je razdaljina koju mi je pokazala veća ili manja od one koju sam ja pokazao. Onda ti je, drugim rečima, malko bolje sa mnom? pokušavam. Marijane ne odgovara ali pita da li se plašim da neću dobiti ljubav koja mi je potrebna. Možda, kažem ja. Kaže da sam kao malo dete. Šta ako je i tako? pitam.

168) Vozimo sasvim pravom alejom. Na vrhu dugog uspona leži stara gospodska kuća koja liči na zamak. Izlizani beli zidovi. Deluje iznenađujuće veliko kada se približimo. Bašta je puna drveća, ali nijedno nije olistalo. Trava je, međutim, letnje zelena. Ovde dakle živi pukovnik. Sa svojom trideset pet godina mlađom suprugom. To je baš preterano, kaže Marijane. I ne ostaje ništa drugo nego potvrdno klimnuti glavom.

169) A, lepo. Treba da ga zovemo Kale. Svi ga zovu Kale (ne smemo umišljati da smo mi nešto specijalno). On je neki veseljak, a njegova supruga se takođe zove Marijane. Svi smatramo da je zabavno što se obe žene zovu isto. Poseta je dobro počela samo i jedino zbog toga.

Da li je vožnja bila prijatna? Jeste, hvala. Lepa je bila.

170) Sedamo za sto i pukovnik kaže da su obedi veoma važni kada je čovek u njegovim godinama. Najvažniji su, u stvari. Mrzi da

propusti obed, kaže. Jedemo. Prijatno je popričati sa nekim, kaže pukovnik. Retko imaju posete u to doba godine. Leti naravno nagrne porodica iz Švedske. I prijatelji (ne smemo pomisliti da nemaju prijatelja). Doduše, posete su se možda malko prorodile otkako se ponovo oženio. Ali ih ipak ima više nego dovoljno. Mi smo dakle na putovanju? Kažem da jesmo. Pukovnik me moli da govorim malo glasnije. Očajno čuje na jedno uvo (ova ili ona prokleta membrana neće da se zatvori posle malog zahvata od pre nekoliko godina. Kod svih ostalih se zatvara, ali kod njega neće, đubre jedno).

Da li idem u lov? Da, kažem, dosta sam išao po šumi oko gostionice (a da nisam našao ništa što je vredno odstreliti). Da, ima proketo mnogo ptičica, kaže pukovnik. On više ne ide u lov (ali trebalo je da smo bili tu pre petnaest godina, tada su se stvari dešavale. Samo smeh i mladost i lov, neprekidno). Tada je gađao sve na šta bi naleteo, kaže. I malo i veliko. Sada više ne vidi ono malo, a veliko vidi samo iz blizine, a tako već ne ide. Da, svi se slažemo da tako već ne ide.

I govori nam o svojoj astmi. Uopšte je ne voli, upire viljušku ka grudima i preti svojim plućima. Samo da nije ovih kurveštija od bronhija, kaže i biva agresivan. Njegova Marijane ga smiruje i dosipa mu još malo vina. Ali ovde dole je mnogo bolje nego u Švedskoj, kaže ona. I pukovnik se hvata za to. Da, beskrajno mnogo bolje, ovde je tako divan vazduh. I zime su blage. Pliva u svom zagrejanom bazenu, kaže. Drži se u odličnoj formi. Tapše se po stomaku, i pošto niko od nas to nije učinio, sam komentariše da mu je stomak sasvim mali. A, imate bazen? kažem.

171) Pukovnik i pukovnikovica se povlače posle obeda, ali nas uveravaju da nam je sve na raspolaganju. Pozajmljujem kupaće gaće i pojas. Marijane seda u meku stolicu kraj bazena. Pokriva se velikim ćebetom. Bazen ima toranj sa skakaonicama na tri nivoa. Polazim od toga da Marijane veruje da sam na vrhuncu snaga, pa se odmah penjem skroz do vrha.

Marijane smatra da sam vešt skakač i ja kažem hvala. Skačem još malo i radim stvari u vazduhu za koje Marijane misli da su čudne. Zabavno joj je, a meni se dopada pomisao da je ja zabavljam (a ne neko drugi). Izgleda da mi je malo teže da procenim kad je dosta, pa na kraju Marijane mora da kaže da je možda već bilo dovoljno. Čini

to pažljivo. Formulirše to kao savet za izbegavanje nazeba (zar ne mislim da je zahladnelo?).

Veština je u tome da se zaustavim sam, tačno pre nego što će ona reći da joj je bilo dosta, razmišljam. Ili možda dok još ima želju da vidi još jedan skok. To ću uraditi sledećeg puta. Ostaviti je sa neispunjenom željom da me vidi još jednom, sa osećajem da se sve moglo nastaviti. Ali tako dakle nije ispalo ovog puta.

Sedim na travi pored njene stolice. Upakovala me je u ogroman peškir koji je ujedno i švedska zastava. Marijane mi uvlači prste u kosu i pravi male čvorove koje odmah raspliće. Gledamo vreme. Sasvim je lepo.

172) Dve Marijane razgovaraju. Šetaju se po bašti sa velikim šalovima preko ramena. Naginju se jedna ka drugoj poverljivo. Pitam se o čemu li razgovaraju. Začuđuje me koliko brzo žene mogu da se sprijatelje.

Sedim i pijem sa pukovnikom. Muškarac sa muškarcem. To je valjda nešto sasvim drugo, razmišljam. Mirno odgovaram na njegova pitanja, ne naginjemo se poverljivo i ne ćaskamo o seksualnim pomagalima. Marijane i ja smo jednostavno na odmoru, kažem. Ne, ništa poslovno. Čisto iz zadovoljstva, drugim rečima? kaže pukovnik i značajno protresa sto. Potom čini i druge, odgovarajuće gestove. Klimam glavom i shvatam da bi grohotan smeh dobro pasovao. Ne mogu sebe da prisilim da ga zovem Kale.

173) Pukovnik i pukovnikovica nas pitaju da li bismo prenoćili kod njih (tako ćemo celo veče moći da provedemo zajedno). Smatraju da bi to bilo prijatno (onda možemo i da popijemo po koju čašicu, kaže pukovnik). Doduše, možemo bez obzira na to i prvo nešto popiti pa se onda odvesti (tako svi ovde rade, tvrde oni). Rado bismo ostali, kažemo oklevajući, ali ne znamo da li vlasniku treba automobil. Pukovnik telefonira i ubrzo saznaje da ga možemo zadržati na nekoliko dana. Onda noćimo ovde, kažemo mi.

Sedimo za stolom nekoliko sati. Jedemo cele večeri. Jelo za jelom. Na majušnim poslužavnicima. Delikatesi. I pukovnik kaže da ceni hranu. Pričamo malo o Norveškoj, o Švedskoj i o stvarima koje svi znaju. O božićnim tradicijama. Pukovnikova Marijane dugo priča o božićnim običajima. Nije isto ovde dole. Ne, sigurno nije, kažem ja, a Marijane uspeva da ne upita zašto apsolutno mora biti isto. Pukovnik

kaže da je Švedska jedna rupa, i da ne želi nikada da se vrati. Čak nagoveštava da je pomalo šteta za nas koji ne možemo za stalno da boravimo ovde dole. Moja Marijane kaže da ne može da zamisli život bilo gde drugde osim u Norveškoj, ali se pukovnik pravi kao da je nije čuo. Namesto toga traži još vina i kaže da ne smemo zaboraviti da ga podsetimo da nam pokaže vinski podrum pre nego što otputujemo. U jednom trenutku me pukovnikova Marijane toplo pogleda, a ja ne mogu da se ne zapitam šta je jednu tako lepu ženu kao što je ona prinudilo da se uda za čoveka kao što je pukovnik. Koliko mogu da znam, može se desiti da i ona ima astmu.

174) Pijemo vino koje je starije od nas. Osećaj je čudan. Pukovnik kaže da slobodno pijemo i da vina ima koliko hoćemo. Radujem se tome što ćemo spavati u toj lepoj staroj kući. Sigurno ćemo dobiti divnu sobu u kojoj se sledećeg jutra možemo probuditi i voditi ljubav. I radujem se što ću nekoliko puta moći da skočim u bazen pre doručka.

Pukovnik me iznenada pita jesam li za partiju šaha. Kažem da nisam, ali previše tiho, i tabla već stoji na stolu ispred mene. Nudi me cigarom i kaže da izaberem figure. Biram bele i posle nekoliko minuta pukovnik objašnjava da čeka da povučem prvi potez. Kaže da nema ništa protiv toga da se partija šaha razvuče, ali ne bi trebalo da prvi potez bude toliki problem. Sluti da sam lukav igrač, kaže. Pravi lisac. Zna on takve kao što sam ja, ali, kaže, i sam ima par trikova u rukavu. Koncentrišemo se.

Čujem dve Marijane kako ćaskaju u pozadini. Slušaju neku klasičnu muziku i komentarišu da je divna. Nasumično pomeram figure. Bez ikakve logike i ne obraćajući pažnju na pukovnikove poteze. Isprva ništa ne govori. Ne zna da li je to moj jedinstveni stil ili možda blefiram (čovek nikad ne zna). Ali s vremenom shvata da igra protiv imbecila. Proverava me nekoliko puta (a da nisam ni primetio). Onda mi, ubrzo, daje šah, potom i mat. Nemam šanse. Ali od toga ne pravi veliku stvar. Verovatno shvata da bi bila katastrofa da je izgubio. Kažemo laku noć.

175) Marijane ne leže kada i ja. Radije bi da ostane budna i priča sa pukovnikovom Marijane. Pomalo sam ljubomorán, ali ne toliko da posle izvesnog vremena ne uspem lepo da zaspim. Razmišljam da bih se sledećeg jutra mogao probuditi mnogo pre nje. Neću biti tu

kada se bude probudila i htela da mi ispriča šta je sanjala. Zaslužila je to. Uviđam tričavost tog plana, ali u trenutku dok tonem u san registrujem da me nije briga.

176) I budim se rano. Lagano silazim niz stepenice i izlazim napolje. Iznenaduje me pukovnik. Vidim ga na travnjaku, samo u pidžami. Radi vežbe. Izgleda kao nešto orijentalno. Možda i nije toliko izgubljen koliko sam mislio. Oblačim kupaće gaće i stežem pojas. Skačem nekoliko puta sa najviše skakaonice. Divno je. Plivam u toploj vodi. Dugo. Ne izlazi mi se napolje. Vazduh je maglovit i hladan, i čitav predeo nosi odlike ranog jutra.

Prilazi mi pukovnik. Završio je sa svojim programom. Kaže da sam vešt skakač. Ja kažem hvala. Ponavlja da je šteta što nisam bio tu pre petnaest godina. Onda bih video šta je skakanje. Ja mu kažem šta sam radio pre petnaest godina, a on me razrogačenih očiju pita da li sam stvarno toliko mlad. E, za mene onda nema problema, kaže.

Imam čitav život pred sobom. I on ga je jednom imao, kažem. Da, imao ga je. Ali više ne. Ne. I nakratko zajedno odmahujemo glavama.

Pitam da li ima par naočara za plivanje. Ne, nema. I dodaje nažalost. Pa dobro, i nije toliko strašno, kažem. Objašnjavam da su moje ostale u koferu u gostionici. Nisam mogao znati da imaju bazen. Ne, zaista nisam.

To je prokletstvo, kaže pukovnik. Stoji kraj ivice bazena, a ja sam u vodi. Naslanjam se laktovima na mermernu ivicu, tik kraj njegovih nogu i pitam šta je proketo. Ne odgovara odmah. Traži reči. Pomalo beznadežno. Onda progovara. Kaže da ljudi u najboljem slučaju žive sedamdeset ili osamdeset godina. Klimam glavom. Rađamo se, nastavlja, učimo sve što je neophodno i neko vreme koristimo to znanje. Postajemo vešti, porastemo, postajemo odrasli, pa stari. I baš kada počnemo da razumemo ponešto, kada smo na ivici da sve ovo shvatimo... (širi ruke), baš onda... više ne možemo da koristimo to znanje. Čutimo. Klimam glavom i kažem da je to baš grozno. Uzmi ljubav, na primer, kaže (ja energično klimam glavom i na tren verujem da ću prigrabiti sedamdeset godina iskustva, kraj ruba bazena, rano ujutru, u sumaglici); tek je u svojim najpoznijim godinama počeo da razume ponešto o ljubavi. Šta na primer?

pokušavam. Ali mi ne odgovara. Samo kaže da je uspeo da sabere dva i dva, a ako to isto budem pitao kroz godinu dana, nije sigurno ni da će biti tu da mi odgovori.

To je prokletstvo, kaže. To je takvo užasno prokletstvo.

177) Pukovnik kaže da je nedavno počeo razmišljati o tome. To ga šokira, kaže. Brutalnost cele stvari. A nije bio ni naročito religiozan (gleda me iskosa, kao da hoće da se izvini). Ne očekujem bog zna šta, kaže. Od čega? pitam. Kada me ne bude bilo, odgovara. Ipak smatra da je teško poverovati da ide u potpun mrak i ništavilo. Slažem se klimajući glavom. Ali ne mora da bude mnogo bolje, kaže. Biće poprilično zadovoljan i rešenjem koje je i malko bolje od mraka i ništavila. Šta bi to bilo? pitam. E, to već ne zna. Nešto. Tračak svetlosti, pokoji zvuk s vremena na vreme. Ne zna. Bilo šta, zapravo. Ne traži mnogo. Par sitnica.

U trenu mi pada na pamet da mu kažem da to ne mora primati toliko teško, da će se sve sigurno srediti, ali ne činim to. Treba imati granica.

178) Pukovnik ide ka kući. Razmišljam o jutru. Nešto je sasvim drugo od večeri i noći. Ljudi su drugačiji. Uvek malo usamljeniji ujutru. U hladnom i vlažnom vazduhu. Uveče čovek ima društvo. Pije vino i konjak, i igra šah, i sluša muziku i govori da je divna. Noću čovek vodi ljubav ili spava. Ali ujutru. Pre doručka. Tada je čovek sasvim sam.

Pukovnik je na stepeništu kuće. Gledam ga i pogođen sam. Bela pidžama. Kratki koraci. Na vrhu stepeništa se zaustavlja i okreće. Možda očekuje jedan skok. Ispunjavam mu želju.

179) Tuširam se, oblačim i odlazim u dugu šetnju po imanju. Divno je. Potoci i veliko drveće bez lišća. Odlazim daleko. Dolazim do propalog paviljona kraj jedne brane. I tu je skakaonica, ali je voda mnogo hladnija. Stojim i bacam kamenčiće u vodu. Uspevaju mi žabice. Jednom mi kamen odskače jedanaest puta. Dobro je. Potom tražim oble i pljosnate kamenčiće, i bacam ih tako da ne naprave ni zvuk ni pljusak. Nije lako. Ali s vremenom mi polazi za rukom. Otac me je tome naučio. Nazivao je to potapanjem. Potapanjem kamenčića. Treba baciti visoko. Oduševljavam se kada mi uspe. Čuje se tup zvuk. Kao kada čovek dlanom udari testo. Ili kada koplje pogodi zid. Taj zvuk me blago uzbuđuje.

Na kraju se vraćam. Ne nalazim još odgovarajućih kamenčića.

180) Ulazim u sobu – Marijane je budna. Sedi zatvorenih očiju i pokušava da se priseti svojih snova. Kažem joj da smatram da je gledala previše filmova Ingmara Bergmana. Otkud mi to? pita. Ne znam. Jednostavno mi je palo na pamet. Ali čini mi se da je tačno. Da, moguće da jeste, kaže Marijane.

181) Došao je red i na vinski podrum. Pukovnikova Marijane ga dobro poznaje. Pokazuje i priča. Podrum je velik. Neka vina su u burićima i probamo ih. Marijane i ja odobravamo klimajućí glavom. Marijane govori još o vinu. Da je takvo i takvo (razdragano, savesno, takve stvari). Ja samo govorim da je dobro, ali zato ponavljam to više puta. Dve Marijane dugo razgovaraju o svakom vinu, Ja stoga pijem više. U zaključanom ormaru, klimatizovanom, vatrostalnom i sve to, nalazi se nekoliko prastarih flaša koje je pukovnik kupio na aukciji za desetine hiljada kruna. Možemo samo videti slike tih vina. Moja Marijane je zinula pošto je videla godine i imena. Ja pažljivo nagoveštavam da pukovnik možda ne bi smeo čekati predugo da ih popije.

182) Marijane kaže da bi ostala kod pukovnika i pukovnikovice još nekoliko dana. Ima blago izopštavajućí ton. Šta to treba da znači? pitam. Znači baš to, kaže ona. Ni manje ni više. Pitam je da li hoće da ja ostanem sa njom ili ne. Kaže da moram sam odlučiti. Ne uspevam da sakrijem bol koji mi pričinjava njen odgovor. Pitam da li je povređena zato što mi se njena intuicija ne dopada koliko i njoj samoj, i iz odgovora shvatam da joj je jednostavno teško da prihvati da nisam oduševljen ovim mestom isto koliko i ona. Za nju je to signal da smo različiti. Pitam da li bi radije da se potpuno slažemo u svemu, ali na to ne odgovara.

Želim da budem konkretan i pitam je koliko dugo misli da oстане. Teško je reći. Zависи. Toliko se sprijateljila sa pukovnikovom Marijane. Ne dolazi u obzir da odmah otputuje. Razmisliću o tome, kažem. Ali dodajem da mi ne uliva veliku sigurnost da sam poželjan. Sleže ramenima. Kažem da bi trebalo da bude malo pažljivija. Kad čovek stekne nove prijatelje često isprva oseti da mu stari nisu potrebni, kažem. Treba da se pričuva. Preterujem, kaže ona. Dobro, ona valjda najbolje zna šta leži u tome što je rekla. Da. Slaže se. Niko to ne zna bolje od nje.

183) Opet pada večer. Pukovnik ne traži da igramo šah. Jedemo i ćaskamo o sitnicama, i ja uzimam jednu cigaru. Posle nekoliko čaša vina pukovnik priznaje da skuplja kutijice kamamera. Ima oko dvesta različitih. Ne ponašam se kao da sam zadivljen, dok Marijane iskreno jeste. Donosi album i ispostavlja se da svaka marka krije dugu i složenu istoriju. Slušamo ih sve. Kažem da ću sledećeg dana otputovati. Otputovati? čudi se pukovnik. Kuda? To ne znam. Ali sešću na voz koji ide na sever. Moja Marijane razmenjuje poglede sa pukovnikovom i postaje jasno da će ona ostati još neko vreme. Pukovnik je suviše taktičan da bi pitao zašto smo odlučili da se razidemo. Ništa ne objašnjavam, ali ispijam mnogo čaša pukovnikovog finog vina.

184) Noć je i ja i Marijane ležimo jedno kraj drugog u mraku. Pohvaljujem sebe što sam toliko hrabar da jednostavno odlazim. Nedostajaću joj, razmišljam. Kajaće se zbog svog ponašanja. Moraće malo da porazmisli. Ono što kaže ima posledice, znači nešto. Hoću da joj očitam bukvicu.

Onda odoh ja, kažem u mraku. Marijane ne odgovara. Ili spava ili se pravi da spava. I jedno i drugo je u suštini jednako loše.

185) Marijane me odvozi do stanice. Zagrljaj. Onda se vidimo za nekoliko nedelja, kažemo. Da, tako će biti. I zbogom.

Nalazim svoje sedište i voz polazi. Gledam kroz prozor. Čitam knjigu i jedem veliko pakovanje hrane koje mi je spremila pukovnikova Marijane. Ne osećam se baš najbolje.

186) Voz me odnosi daleko. Sedim i sanjarim. Ukazuje mi se Marijane, još divnija sada kada je nema u blizini. Teško mi je da predstavim sebi da druge devojke mogu biti jednako božanstvene, i uopšte ne uviđam nerazumnost te pomisli. Gledam kroz prozor i sit sam svega. Čini mi se da sam otprilike spreman da ispustim dušu.

187) Duž potesa od oko dvesta kilometara sedim i udaram temelje dubokoj melanholiji.

188) Silazim s voza u nekom gradu odgovarajuće veličine. Uzimam sobu u hotelu i započinjem razgovor s jednim Fincem na službenom putu. Neki veseljak. Ručamo i igramo dve partije kuglanja u podrumu hotela. Odbijam ga kada me pita da li bih izašao u grad. Kažem to učtivo. Ali to je ipak jedno ne. Nesporazuma ne može biti. Sedim u svojoj sobi. Na stolici ispred vrata koja vode na balkon. Sa druge strane ulice je parking. Zurim u njega. Svuda je mrak. To što je mračno unutra moj je izbor. Spoljašnjost je van moje kontrole.

Razmišljam o tome da Marijane ne leži u krevetu, ne čita i ne čeka me. Uopšte nije u blizini. Želim da se priberem i ne razmišljam o njoj. Trebalo bi da mi uspe. Ali ne. Pitam se da li mi je s vremenom pošlo za rukom da se propisno zaljubim u nju. Nešto se u svakom slučaju desilo, i to me zabrinjava više nego što bih želeo da priznam.

Dugo sedim na stolici pred vratima balkona. Život mi se čini mučnim i predugim.

189) Budim se, doručkujem i ponovo sedam na stolicu ispred vrata balkona. Balkon je uzak. Razmišljam da ću se premestiti na njega kad malo otopli, možda za neki sat. Ponovo me iznenađuje činjenica da sam napustio Marijane. Ne znam da li je to bilo žestoko, ili jednostavno glupo. Znam samo da je neverovatno.

Zovem recepciju i kažem da želim međugradsku liniju. Okrećem pukovnikov broj, ali spuštam slušalicu pošto je zvonilo dvaput. Precenio sam svoju hrabrost. Moram se bolje pripremiti. Zvaću kasnije. Neka prođe nekoliko dana.

Toplo je i sedim na balkonu. Pušim pokoju cigaretu i bacam opuške na ulicu. Iznenada primećujem devojku na parkingu preko puta ulice. Na istoj smo visini i ona mi šalje nekakve signale. Gestikulira. Ne razumem šta to treba da znači. Ustajem i gestikuliram i ja, pokazujem da ne razumem. Ponavlja sve. Sporije i jasnije. Želi da dođem. Treba joj pomoć oko nečega. Deluje izbezumljeno. Oblačim

jaknu. Spuštam se liftom i prelazim ulicu. Srećan što mogu biti od pomoći.

190) Probušena joj je guma na prednjem levom točku automobila. Neko ju je proburazio klinom. Odmahujem glavom i kažem fucking hooligans. Klimamo glavom. Stekli smo zajedničkog neprijatelja i dosta se zbližili za samo nekoliko sekundi. Let me help you, kažem.

Zove se Mirlinda. Teško je poreći da je to lepo ime. A kako se ja zovem? pita. Eh, ja, kažem, i smatram da uopšte nije bitno kako se ja zovem dokle god se ona zove Mirlinda. Zajedno menjamo gumu. Nikada to nije radila i ne zna kako funkcioniše dizalica. Ni ja nisam sasvim siguran, ali se pravim kao da znam i sve se dobro završava. Skoro iznad svih očekivanja. Malo se vozimo da proverimo da je sve u redu, i vidimo da jeste. Mirlinda mi zahvaljuje i kaže da želi da me pozove na večeru.

191) Veče je, sedimo kod Mirlinde i jedemo. Hrana je dobra i počesto razmenjujemo poglede. Mirlinda pita da li imam devojk, i ja ne znam šta da odgovorim. Pomišljam da će se možda razočarati ako kažem da. Na kraju Mirlinda kaže kako je zajedno sa jednim čovekom, ali da on trenutno nije tu. Pitam se da li to govori kako ne bih pokušao nešto. Onda je svejedno, pomišljam, i pričam joj o Marijane. Ništa ne skrivam. Mirlinda kaže da joj se čini da Marijane zvuči super, i tihi smo izvesno vreme dok kidamo hleb i grebemo tanjire.

Atmosfera postaje opuštenija pošto smo popili nekoliko čaša vina i razjasnili svoje bračno stanje. Mirlinda pušta muziku i ja pokušavam da pogodim šta je, ali nisam ni blizu. Mirlinda se smeje i kaže no, it's not Shubert at all. Raspituje se o Norveškoj. Šta jedemo tamo gore? Kažem da jedemo ribu. I hoću da joj kažem koju ribu jedemo, ali ne znam kako se različite vrste riba zovu na engleskom. Ispostavlja se da Mirlinda zna dosta riba na engleskom, i ja je navodim da mi nabroji nekoliko. Ne, ne ta, kažem, ni ta, ne, ne, ne, nije ni ta. I shvatam da mi se veoma dopada da gledam Mirlindu kako se priseća svih imena riba. Na kraju smo prinuđeni da pogledamo u knjigu o ribama. Mirlinda je pažljivo lista a ja joj gledam preko ramena. Na kraju prepoznajem onu na koju sam mislio i upirem u nju prstom. Ta, kažem. Takve jedem. Kuvam ih (u posoljenoj vodi), i uz njih jedem šargarepu i umak sa belim lukom. To je bakalar. Klima

glavom zainteresovano i govori mi kako se bakalar zove na francuskom, ali ja odmah zaboravljam.

Mirlinda kaže da slobodno mogu živeti kod nje dok sam u gradu.

192) Šećkam se po njenom stanu dok je na poslu. S vremena na vreme izlazim i kupujem jogurt. Velike, bele boce jogurta. Ispijam ih i čitam francuske stripove. Mirlinda mi je dala francusko-engleski rečnik. Želi da naučim francuski. Dobio sam i leksikon. Posle podne se vraća i kada padne mrak pravimo večeru. Pita da li sam nešto naučio danas, i ja kažem da jesam.

193) Jednog jutra se budim i kažem meandar. Mislim da je to prelepa reč. Nisam čuo da je neko izgovara otkako sam išao u školu, ali sada se vratila i vrti mi se po glavi celog dana. Stalno je izgovaram samome sebi i pravim male odgovarajuće ritmove. Pevušim i dobujem po radijatoru. Pošto se Mirlinda vratila kući saopštavam joj reč koje sam se setio. Oduševljena je zbog mene, ispostavlja se da se meandar zove meandre na francuskom, i ona takođe smatra da je divno prevaliti tu reč preko usana. Uzimamo Mirlindin bicikl i vozimo se duž jedne rečice. Sedim na paktregeru i osećam se mladim koliko se skoro nikada ranije nisam osećao. Smejemo se i ćaskamo o stvarima kojih se ne moramo sećati kasnije. Mirlinda se okreće ka meni, smeje se, i mogu videti da je baš jednako mlada koliko i ja. Na kraju nalazimo jedan meandar i Mirlinda me slika kraj njega. Bio je to dobar dan. Možda jedan od najboljih.

194) Ponovo okrećem pukovnikov broj. Pričam sa Marijane. Kako je? Kaže da je dobro i pita isto. Kažem da sam odlično (i nadam se da primećuje finu razliku između dobrog i odličnog, i da će je to naterati da se zamisli). Ne ostaje još mnogo šta da se kaže. Nekoliko meteoroloških detalja (a, kod tebe nema kiše?). I još jednom ponavljamo da ćemo se videti kod kuće.

Pokušavam da joj izmamim informaciju kad će se vratiti nazad, ali ne želi ništa da kaže. Rado bih to saznao. Sasvim je jasno da je poenta ne vratiti se prvi. Pobeđuje onaj ko bude pustio da ga ovaj drugi čeka.

195) Mirlinda me grli jedne večeri. Iznenađen sam i dopuštam da me poljubi, ali posle toga se Mirlinda kaje. Kaže da se moramo pretvarati kao da se ništa nije desilo, i oboje dugo idemo naokolo i

pretvaramo se. Ali ispostavlja se da se ipak desilo. Uveče sedim dugo i razmišljam o Marijane.

196) Na kraju kažem Mirlindi da ću otputovati. To joj teško pada. Plače i pita me zar mi nije lepo kod nje. Kaže da se jednoga dana moram vratiti. Hoću, kažem. I Mirlinda kaže da će me zatvoriti u svom podrumu da ne bih mogao pobeći. Čuvaće me tu dole i voleti me i posećivati me svaki božji dan. Pita zar ne mislim da će to biti lepo? Kažem da to zavisi od podruma.

197) Sedim u vozu. Maglovito je i hladno. Sunce je savršen krug koji je toliko crven i bled da mogu gledati pravo u njega a da me ne zaboje oči. Voz prolazi pored ovaca koje stoje i pasu travu iako je strogo uzev zima.

198) S vremena na vreme presedam na novi voz i kupujem nešto za jelo. Brijem se na nekoliko železničkih stanica. Ima malo ljudi na vozovima kojima putujem. Uglavnom sam sam u velikim kupeima. Ponekad neko uđe i pomisli da treba nešto da kaže. Verovatno smatra da bi razgovor bio prijatan. Kupujem jeftine cigarete na trajektu i pušim, nadajući se da se Marijane vratila pre mene.

199) Otključavam vrata i ulazim u stan. Brzo shvatam da sam izgubio. Za tili čas se srozavam na osobu koja čeka. Ali odlučujem se da budem strpljiv. Da ne razmišljam previše o Marijane. Neka dođe kad hoće. Ona sama odlučuje, razmišljam. Marijane sama odlučuje.

Treći deo

200) Marijane i ja smo jedno vreme putovali. Ja sam se sada vratio kući, ali Marijane nije. Bio sam ophrvan ogromnom količinom flegme, i nekoliko dana sam sedeo za trpezarijskim stolom čekajući da se nešto desi. Ali ništa se nije dešavalo. Poštansko sanduče je bilo prazno, a ja sam bio gladan, ali čak nisam imao snage ni da izvadim stvari iz ranca.

Posle sam raspakovao sliku i okačio je na zid preko puta kreveta. Želeo sam da mogu da je gledam dok ležim. Studirao sam je više puta na dan, i s vremenom je plavi Čiča Gliša počeo obuzimati mnoge slojeve moje vizuelne svesti.

201) Spolja sam odavao utisak da se bavim sasvim drugim stvarima osim što sam čekao Marijane. Nekako sa pola volje tražio sam posao, pozajmljivao sam knjige iz biblioteke a da ih nisam čitao, tuširao sam se dva puta dnevno i pravio se da me uopšte nije doticalo to što je poštansko sanduče svakog dana bilo prazno.

Ali ponovo sam bio kod kuće. A Marijane nije, i nije bilo ni najmanje sumnje da je tako. Postao sam veoma prislan sa trpezarijskim stolom i svojim neposrednim okruženjem. Roditeljima sam rekao da se bavim traženjem posla. Ali u suštini sam samo čekao. To je bilo sve.

202) Jednog sam dana u kupovini naleteo na jednog starijeg rođaka. Bio je to mlađi polubrat mog oca. Rekao sam da nikada ne bih pomislio da ima više od sedamdeset godina, a Roland – tako se zvao – ozario se i ja sam ga odmah pozvao na ručak.

Rolandu se toliko dopala moja slika da je počela da me grize savest što je slika moja a ne njegova. Ali bila je moja i hteo sam da ostane moja, i odlučio sam da ne dopustim da me proganjaju takva samoponištavajuća osećanja. Roland je imao lep sjaj u svojim starim očima. Pričao je dogodovštine iz svog zlatnog doba i postideo se kada je shvatio da je dugo pričao i dominirao razgovorom. Slobodno, rekao sam.

Pitao me je imam li devojku i ja sam pomenuo Marijane ne ulazeći u detalje. Smatrao je da zvuči veoma slatko. Hteo je da čuje još. Kako sam je upoznao? Jednostavno je počela da dolazi, rekao sam. I odjednom smo živeli zajedno. A Roland je sedeo odmahujući glavom i rekao da je začuđujuće pomisliti na koje su se sve načine muškarci i žene oduvek pronalazili. Niko nije doživljavao isto iskustvo, rekao je. Pitao sam da li smatra da moj susret sa Marijane

zvuči čudnije od drugih, odgovarajućih slučajeva, ali Roland nipošto nije tako mislio. I palo mi je na pamet da možda nije bilo ničeg posebnog u vezi s mojim i Marijaninim odnosom. Ali ipak nisam uspeo da u potpunosti poverujem u to.

Muškarci i žene su potrebni jedni drugima, rekao je Roland, i govorio je o životinjama i pticama i starom seoskom društvu, i ko zna čemu još. Samo ne bih smeo ni pomisliti da mogu da se snađem sam sa sobom. Nikada nisam tako mislio, rekao sam.

Stvar je u ravnoteži, rekao je Roland. Čovek se mora upoznati sa onim drugim, pokazati mu ko je. I onda je rekao da moram povesti računa da se moja priča nikada ne vrti oko nekog drugog više nego oko mene. Potom je obukao kaput i otišao kući. Stari čovek. Ostao sam sam, dirnut.

203) Onda mi je stigla razglednica od Marijane. Pisalo je da joj je lepo. Da je pukovnikova Marijane zaista divna osoba, i da su postale bliske drugarice. Otišle su u dugu vožnju zajedno, videle ruševine zamka i spavale u istom krevetu u jednom pansionu. Stalno su se smejale, pisalo je.

Posle epizode u Parizu postao sam veoma skeptičan prema Marijaninim razglednicama. Ali je u svakom slučaju mislila na mene. Bez obzira na sve, razglednica nije ostavljala sumnje u to da joj je lepo. Možda suviše lepo. Palo mi je na pamet da će se vratiti a da ni o čemu nije porazmislila.

204) Zvao je gospodin Slind-Hansen i hteo da čuje svoju ćerku. Pitao sam ga da li zna da smo bili na putovanju. Ne, ne zna. Objasnio sam da je Marijane još na putu, ali da će se sigurno brzo vratiti kući. Gospodin Slind-Hansen se smejao i pretpostavio da smo se posvađali i da Marijane više nije htela da putuje sa mnom. Opametila se, rekao je. Rekao sam da smatram da je on zabrinjavajuće zla osoba, a on to nije porekao. Samo je rekao zbogom i spustio slušalicu.

205) I zaista: Marijane se vratila a da ni o čemu nije porazmislila. Isprva nisam hteo da poverujem u to, ali sam ubrzo shvatio da je to realnost prema kojoj sam morao imati neki odnos. Skinula je ranac i spustila kofere u dnevnoj sobi. Zagrlila me je i rekla da sam joj nedostajao više nego što je mogla zamisliti. Poljubila me je mnogo puta. Toliko puta da sam se na kraju morao predati, a kada me je

pitala zašto izgledam tako potišteno, rekao sam da nije ništa. Sve je u redu, rekao sam. Jednostavno sam iznenađen. Nije ništa.

Rano smo legli. Marijane je bila umorna od puta i njen umor me je zarazio. Vodili smo ljubav i sve je išlo kako treba. Marijane je zaspala a ja sam ostao da ležim i pitam se da li se išta loše desilo među nama. Da nisam možda bio preosetljiv i pridao ogromne dimenzije nečemu što je oduvek trebalo da ima samo male.

Zar se ništa pogrešno nije desilo? Zar je sve u suštini bilo dobro, sve ovo vreme? Ali nisam znao šta bih odgovorio. Ako je sve bilo kao pre, to je značilo da je situacija bila dobra, da je sada sve u redu, i da je oduvek bilo u redu. U suprotnom bi značilo da ni u jednom trenutku nije bilo u redu, i da nije ni sad. Ali nisam uspeo da dođem ni do kakvog odgovora i zaspao sam kao klada.

206) Marijane je zvala Nidar-Bergene i ispričala joj o našem putovanju. Predstavila ga je kao nešto harmonično i sasvim neproblematično. Sreća i blagostanje od početka do kraja. Čuteći sam odmahivao glavom, ali ne verujem da je Marijane primetila.

Nidar-Bergene je pitala da li je i kristal išao s nama na put (Marijane se okrenula ka meni i prosledila pitanje). Zamolio sam je da kaže da, da je išao i da je bio od velike koristi. Nidar-Bergene je bila veoma srećna što to čuje.

207) Obnovio sam svoju naviku da odlazim na bazen. Prijalo mi je. Jednog dana sam naleteo na Glena. Bilo je nemoguće izbeći njegov udarac u leđa kada sam ušao u saunu. Prijatelju stari, rekao je. Zahvalio je na razglednici, i pitao jesam li se malo plašio gore na Ajfelovoj kuli. Odmahnuo sam glavom i otišao da otplivam jedan kilometar.

208) Halfred je otkrio da smo se vratili kući. Jednog dana je jednostavno stajao na odmorištu i zvonio, vedrog izraza na licu. Bilo mu je drago što nas ponovo vidi, ali ništa manje nije bio ljut što smo dopustili da mu biljke propadnu dok je bio u Švedskoj. Izvinio sam se duboko i iskreno. Ponudio sam da kupim nove, ali nije se radilo o novcu, rekao je Halfred. Razumeo sam.

Pili smo čaj i Halfred nije hteo meda. Pitao sam da li je kurs u Švedskoj bio uspešan. Da, u najvećoj mogućoj meri, odgovorio je Halfred. Sada se osećao kao mnogo bolji loc, i mogao sam videti da je ponosan. U suštini mi je oprostio što sam zaboravio njegove biljke.

Na kraju smo se složili da sam mogao zaboraviti i mnogo gore stvari. Halfred je bio iznenađen što smo otišli na put. To je bilo spontano, rekao je. Možda i jeste, rekao sam.

Marijane je provirila i pitala kako je išlo sa Halfredovim timom za karling. Odlično, hvala. Tim udruženja loceva je završio na četvrtom mestu u ligaškom prvenstvu, a meni nije ostalo ništa drugo nego da kažem da je to dobra pozicija. Jesmo li za karte? pitao se Halfred. Zašto da ne, rekao sam.

209) Oboje smo dakle bili kod kuće. Marijane i ja. Nijedno nije bilo na putu i nijedno nije čekalo razglednice od onog drugog. Marijane je intenzivno studirala, a ja sam pretraživao poslovne oglase.

Bilo je proleće, uskoro i leto.

Marijane je položila završni ispit i otvorili smo šampanjac. Živela, Marijane, rekao sam i zagrlio je. Živeo i ti, rekla je Marijane, zbunjena i srećna. I šta si sada? pitao sam se. Slegla je ramenima. Ispostavilo se da je postala nastavnica.

210) Jednog dana je Marijane iznenada rekla da sam prevršio svaku meru. Treba da se zaposlim, i to što pre. Nije važno što još nisam švorc, rekla je. Ja sam osoba bez imalo mašte i treba da radim. Rekla mi je to pravo u oči. Potom se izvinila, i rekla da je imala najbolje namere.

Pitao sam Marijane da li bi me ošišala i ona je rado pristala. Posle sam se pokajao. Nije trebalo toliko da mi skратиš šiške, rekao sam. Frknula je i rekla da je trebalo da znam šta hoću i jasno to saopštim. Nije valjda mogla znati koliko sam hteo da mi skрати šiške. Ne, ne, ali ipak ih je previše skratila. Izgledao sam detinjasto, ali je Marijane mislila da to nije ništa strašno. Većina poslodavaca voli da zapošljava mlade, smatrala je. Ukazao sam na razliku između detinjastog i mladog, ali Marijane nije bilo briga. Rekla je da su to samo reči.

I otišao sam na razgovor za posao. Poneo sam sve svoje papire i pojavio se, mlad i poletan. Vidim da ste dobri u sporednim poslovima, rekao je šef. I to je otprilike bilo sve što je rekao. Mogao sam početi prve sledeće srede. Potpisali smo ugovor i rukovali se. Ponovo sam bio zaposlen. Moja majka je bila na ivici plača na telefonu. Zar je to istina? grcala je. I bilo je istina.

211) Ponovo sam radio i to mi se dopadalo. Ispostavilo se da je posao manje sporedan nego što bih pomislio, i kroz samo nekoliko nedelja dobijao sam i donekle poverljive zadatke. Marijane je sedela kod kuće i pisala molbe. Slala ih je po celoj zemlji. I ona je želela posao.

Zar ne bismo mogli da se provozamo biciklom? upitala je Marijane. Pa i mogli bismo, u suštini. Našao sam njen bicikl i oprao ga. Popravio ga i doterao. Marijane bi izašla s vremena na vreme, poljubila me i rekla da sam maher. Smatrala je da nije bilo granica onome što mogu učiniti. Postideo sam se. Pitala je ima li išta čime bi mogla pomoći, i bio je lep osećaj reći ne, ja ću sve srediti. Rekao sam da samo uđe i uživa uz knjigu ili tako nešto. I nazvao sam je svojim pilencetom.

Zategao sam lanac i osetio kako sve dobija smisao kada bi Marijane smatrala da sam vešt. Ovo nije mogla sama popraviti. Bio sam sasvim neophodan. Nagnula se kroz prozor i viknula da se moram popeti i napraviti pauzu. Uživao sam u tome da odmahnem glavom i ništa ne odgovorim. Dobro sam pričvrstio kočnice, i bila mi je dobačena zemička sa suvim groždem (Marijane je visila na prozoru, smeškala se i time istakla da je sama preuzela inicijativu iako nisam tražio ništa za jelo). Pažljiva Marijane. Pojeo sam zemičku i isprobao bicikl. Naglo sam zakočio nekoliko puta, i menjao brzine bez i najmanjeg zvuka.

Tvoj bicikl ide kao san, Marijane, rekao sam kad smo uveče legli. Nagnula se preko mene i ljubila me vlažno i dugo. A šta je s mojim biciklom? pitala se. Njega ću pogledati drugi put, rekao sam (a iz mog tona moglo se zaključiti da sam u stvari rekao da ja i nisam toliko važan). Moje žrtvovanje je uzбудilo Marijane i vodili smo ljubav. Nisam znao da li sam to postigao namerno, ili je moj ton cinično iskoristio okolnosti kojih ni sam još nisam bio svestan. Napaljeno malo čudovište od tona.

212) Vozili smo bicikle kraj velike reke. Kupali smo se u toplim brzacima, bili sasvim nagi i sami. Figure uklesane u stenu. Marijane je pokazala na nekoliko linija i pitala je l' vidim da je to los. Ne može to biti los, rekao sam. Ali bio je. Stajalo je crno na belo na informacionoj tablici odmah pored. Smatrao sam da je to čudan neki los, ali je Marijane mislila da moram uzeti u obzir to što je sigurno

urezan pre mnogo vremena. Losovi su i tada bili losovi, rekao sam. Ali Marijane i nije baš bila ubeđena u to (a uostalom umetnici su oduvek radili što su hteli). Nekoliko metara dalje bio je urezan medved. Oboje smo videli da je to medved i složili smo se u tome. Zašto predstavljati medvede kao medvede, ali ne predstavljati losove kao losove? pitao sam se, i računao da ću tim pitanjem malo doskočiti Marijani.

Slikao sam je ispred figura. Dole je nosila kratak šorc od teksasa a gore ništa. Kada bi se okrenula mogao sam videti linijicu gde butina prelazi u zadnjicu. Marijane je rekla da uživa u vožnji biciklom, a ja nisam bio neko ko se ne bi složio.

213) Oslonili smo bicikle o drvo i zapalili vatru. Podigli šator skroz blizu vode. Upecao sam pastrmku i Marijani je bilo žao gliste. Sve je bilo kako treba da bude. Ispekli smo ribu na vatri, jeli i razgovarali o prijatnim stvarima. Kasnije smo ležali u šatoru i posmatrali vodu. Noć je bila sasvim svetla. Marijane je stavila prst u moju kosu i počela da je uvrće. Zamolio sam je da prekine, ali me nije poslušala. Rekla je da je uobičajeno raditi takve stvari kada je čovek zaljubljen (baš se takve stvari rade). Ti si dakle zaljubljena u mene? upitao sam. Sve vreme je bila zaljubljena u mene, smatrala je. A ja sam mislio nešto drugo? Je li nama onda dobro? nastavio sam. Da li se volimo? Da, zar nije tako? odgovorila je Marijane. U svakom slučaju je to pretpostavljala. A uostalom, smatrala je, ponašam se nezrelo ako mi stalno trebaju takvi očigledni dokazi. Dokle god smo zajedno i ne razmišljamo previše, sve će ići samo od sebe, smatrala je. I uvertala mi je kosu dok nije zaspala. Sve to me je oraspoložilo i razdragalo. Nije me bilo briga za nezrelost, i predao sam se maštarijama o ljubavi i harmoniji.

214) Marijane je dobila posao u malom mestu, na jednom ostrvu. Dobra plata i baš oni predmeti koje je želela. Mala škola. Dobar kontakt sa đacima. Pregledno okruženje sa mestom za svakoga. Idealistična Marijane. Pitao sam da li će stalno putovati onamo i nazad. Ne, to nije moguće, predaleko je. Ali će vikendom dolaziti kući onoliko često koliko bude mogla. Sto posto. Zar nije mogla naći nešto malo bliže? Onda bi morala da se pati sa najdosadnijim poslovima. Sa onima koje niko drugi neće. A to naravno nije dolazilo u obzir. Ponosna Marijane. Marijane koja sama odlučuje. Koja zna šta želi.

Nije to ništa strašno, rekla je. Odnos koji se zasniva na nečemu pravom ne mora da strepi od malo daljine. Naprotiv, smatrala je. I počela je da slika divne prizore naše budućnosti. Mogu je posećivati, rekla je. Onda bismo mogli da se šetamo plažama i budemo zaljubljeni na sasvim novi način. Razmislio sam malo o tome i složio se da bi moglo biti fino i prijatno. A uostalom to nije za stalno, rekli smo. Samo za jednu godinicu. Računala je da će posle toga moći slobodno da bira među smislenim poslovima u gradu.

215) Marijane je otputovala na svoje ostrvo mnogo pre nego što je počela škola. Htela je da nađe sebi mesto za život gde je kroz prozor mogla videti more, rekla je. To je bio jedini uslov. More će svakako videti, bez obzira na sve, smatrao sam (htela to ili ne). Ali ne, želela je da ga gleda dok sedi za doručkom, rekla je. Ostalo nije važno.

216) Seo sam na brod i posetio je prvog vikenda školske godine. Bilo joj je fino. Lepa garsonjerica. Madrac na podu i knjige. Crvene hemijske u šolji na trpezarijskom stolu. I gledali smo more dok smo sedeli za doručkom. Marijane je pitala da li sam za još mleka, i ja sam rekao može, hvala. Pitao sam da li su joj đaci dobri. Svi ljudi su dobri, rekla je Marijane. U suštini, da, rekao sam.

217) Pokazala mi je školu. Bila je to obična i ni po čemu izuzetna škola, ali je Marijane njome bila oduševljena. Ovde ćeš dakle raditi? rekao sam da bih joj dao priliku da se pravi važna kao neko ko je upućen. Da, tu će raditi. Vezala je vrpцу od ljubičastog somota za svoju gomilu ključeva. Često ih je vadila iz džepa i vrtela u ruci. Šepurila se. Rekao sam da mi se čini da ima veliku odgovornost. Nasmejala se i klimnula glavom, zahvalna što sam to uvideo.

218) Šetali smo se po plaži. Bacao sam kamenčiće u vodu i Marijane je smatrala da ih bacam dalje od svih ostalih koje je poznavala. Pao je mrak i nije mi se činilo ništa drugo osim da nam je lepo. Pitao sam je o čemu razmišlja. Rekla je neka se ne ljutim, ali upravo sada najviše o cigareti koju će popuštiti kad se budemo vratili u njenu garsonjeru. Ali nisam smeo izgubiti iz vida, tešila me je, da je u svakom trenutku mogla početi da razmišlja o meni.

219) Marijanin madrac je u suštini bio preuzak za dvoje, ali smo se skupili. Prekoračili smo okvire, spavali smo i vodili ljubav van ograničenja madraca. Imala je mali radio koji je svirao stare pesme u subotu ujutru. Ležali smo u tišini sve dok se program nije završio. Onda smo se malo ljubili i mazili, i Marijane je pročitala nekoliko pesama iz knjige koja je ležala na podu. Gledao sam je dok je čitala, a iz kuhinje sam čuo zvuk vode koja će uskoro proključati.

Otpratila me je do broda u nedelju uveče, i rekli smo da je to bio lep vikend. Skoro da sam joj malko zavideo što će ostati u tom idiličnom miru, dok ću ja voziti bicikl po gradu i obavljati sporedne poslove od jutra do mraka. Rekao sam Marijani da se čuva. I da bude dobra nastavnica. Onda ćemo se videti sledećeg vikenda, rekli smo. Na putu natrag more je bilo nemirno, i ja sam stajao na palubi i udisao vazduh koji još ništa nije govorio o tome da uskoro stiže jesen. Pomislio sam da će sada početi jedan nov period, ali se posle tog vikenda nisam plašio da mu pođem u susret.

220) Iznenada sam ponovo bio sam u stanu. Nije to bilo dobro po mene. Bio sam uznemiren i sasvim nekritičan prema izboru filmova koje sam gledao u bioskopu. Doživljavao sam bioskopsku salu kao misaonu ničiju zemlju gde sam mogao da se opustim. Često sam izlazio iz sale veoma sužene svesti, i šokirala me je činjenica što sam u tome uživao u velikim količinama. Krenuo sam na kurs francuskog. Jedno veče u nedelji. Posle kraćeg vremena mogao sam pisati kratke razglednice Mirlindi gde je pisalo kako se zovem, koliko sam star i da volim jabuke. Rano sam se budio skoro svakog dana i s vremena na vreme se osećao samopouzdan i harmonično.

Glen i ja smo se često nalazili na bazenu pre posla. Preplivavao bih svoj mali kilometar, sedeo u sauni, čitao novine i nepretenciozno diskutovao s Glenom. Bilo je lepo sedeti ujutru i slagati se s nekim da je svet čudno mesto.

Pogledaj! rekao bi Glen kada bi pronašao neki čudan članak. Nekom čoveku se noga zaglavila u veceu, a neki drugi je do vrha napunio kredenac mrtvim vrapcima. Nerviralo me je to što novine nikada nisu davale objašnjenja takvih stvari. Imao sam utisak kao da ljudi to jednostavno čine. Glen je smatrao da ne treba da marimo za uzroke. Bilo je zabavno što to neko uopšte radi. Kada bi uzroci bili poznati, mogao sam i sam zamisliti koliko bi sve postalo dosadno. Ljudi bi možda prestali da budu čudni, i bilo bi manje zanimljivih stvari. Smatrao je Glen. Do đavola, valjda imamo osećaj za dobru priču, kada naletimo na nju. Da, da, rekao sam i razmislio o tome. Glen je verovatno u pravu. Ko još neće mariti za uzroke, ako ne neko kao nas dvojica?

220) I pisao sam pisma Marijani. Nekoliko svake nedelje. Noć je i nedostaješ mi, pisao sam. Glupo je što nisi tu. I ponekad bih napisao šta sam gledao u bioskopu. Većinu pisama bih poslao. Poneka ne bih. I stizali bi mi odgovori. Tako je i tako bilo na poslu. Bila je mala oluja. Relativno jednostavne informacije. Retko kad o čemu razmišlja. U vidu dopisivanja naša veza je bila poprilično blaga i uravnotežena. Čovek je mogao posumnjati u čulnost cele stvari.

Ali smo se dosta često viđali vikendom. Možda s vremenom sve ređe, ali ipak. Češće sam ja odlazio do nje nego što je ona dolazila u grad. Tamo smo bili zaljubljeniji. Bilo je manje stvari koje su skretale pažnju sa nas i naše veze. Tamo je bilo malo čega drugog osim nje, mene, i mnogo vode. Ne smem misliti da me ne voli samo zato što to nikada ne govori, rekla je. Pomenula je to u nekoliko prilika. Inače je mnogo pričala o brašnu i drugim stvarima kojih mora da se seti da kupi pre nego što se radnja zatvori. Meni to nije smetalo. Nisam je voleo prvenstveno zbog onoga što je govorila. Bilo je važnije što je tu, što uopšte išta govori. I govorila je. Reči nije manjkalo.

222) Jednog vikenda smo pozajmili čamac i otišli na pecanje. Marijane me je zamolila da proverim njen najlon i procenim mogućnost da je nešto već zagrizlo. Ne, činilo mi se da nije. Ipak ga je namotala i našla tri ribe (i to ne baš najmanje). Kako sam mogao toliko pogrešiti? pitala se. Pojma nemam, rekao sam. Ali možda su zagrizle dok je namotavala struk. Marijane je rekla da ne veruje u to, i dovela moja maritimna znanja u pitanje.

Upecali smo mnogo ribe, odveslali do kopna, vratili čamac i deo ulova dali kao znak zahvalnosti za pozajmicu. Ručak. Da li bih mogao izaći i kupiti pavlaku i malo putera? Da, mogao bih. I možda malo piva? Važi. I jeli smo, slušali radio, i uživali.

Ali prošlo je nekoliko vikenda a da nismo vodili ljubav. Pomislio sam da takve stvari idu u talasima, i još uvek nisam bio zabrinut.

223) Dva-tri vikenda se uopšte nismo videli. Ali je pokoje pisamce bilo poslato sa obe strane. Na kraju smo se našli, ali ni njoj ni meni nije padalo na pamet o čemu bismo razgovarali. Pitao sam se da li smo mogli da vodimo ljubav. Ali nismo mogli.

224) Pismo od Marijane u kojem me moli da ne dođem sledećeg vikenda. Biće neka školska proslava, a i rado bi jednog vikenda ostala sasvim sama, pisalo je. U redu. Bio sam u gradu, otišao u bioskop i proveo subotnje večer sa Halfredom. Pitao je da li bih pošao s njim na karling u nedelju pre podne (mit je to da karling nije sport koji je zanimljiv za publiku). Zahvalio sam na ponudi, ali sam rekao da upravo tada neću imati vremena. Neki drugi put.

Halfred je imao video i iznajmili smo film koji baš i nije bio za Oskara. Gorko sam se kajao što sam straćio vreme na gledanje tog filma. Rekao sam to Halfredu i on se složio. Zet mu ga je preporučio. Pitao sam kakav je tip čoveka njegov zet. Halfred je ispričao, i bilo je jasno da nije baš isti kao ja.

225) Jedne večeri sam se vratio sa kursa francuskog i našao pismo od Marijane. Ni tog vikenda nije bilo zgodno da dođem. Imao sam loš predosećaj. Sledećeg dana sam je nazvao telefonom u školu i pitao je šta se dešava. Voleo bih da budem upućen, rekao sam. Marijane je bila defanzivna. Ne, ne, sve je u redu. Nema razloga za brigu. Zamolio sam je da kaže da me voli, ali je smatrala da to ne ide tako po nalogu. Neko vreme smo oklevali, i pošto nijedno ništa nije govorilo, bio sam prisiljen da ispričam kako sam počeo da pijem velike količine kefira. Stvarno? rekla je Marijane i smatrala je da je to zdravo i razumno. Sledećeg vikenda, onda? rekao sam. Videćemo, rekla je Marijane.

226) Sledećeg vikenda sam seo na brod, a da nisam pisao i na bilo koji način pripremio Marijane za svoj dolazak. Kajao sam se što joj nisam poneo nekakav poklončić. Išao sam sam od pristaništa do

njene garsonjere. Duvao je vetar i bila je prava jesen, ali imao sam kabanicu i nisam bio mokar kada je počela kiša.

227) Za Marijaninim trpezarijskim stolom sedeo je neki čovek. Imao je bradu i veoma dlakave ruke. Na stolu je ležala kesica duvana i dve kese mlevene kafe, a na prozoru, napola sakriveno zavesom, ležalo je pakovanje kondoma marke „fani“.

Marijane je smeteno jurcala naokolo. Kao da nije očekivala takvu inicijativu s moje strane. Tur je biolog, objasnila je Marijane. Jeste li? A šta onda proučavaš ovde na ostrvu, Ture? pitao sam. Proučavam orlove, rekao je Tur.

228) Sve troje smo se pretvarali kao da se ništa ne dešava. Da, da. Ovde postoji stalna populacija belorepana, rekao je Tur. Neko vreme će biti tu i proučavati orlove. Pisati izveštaje. I petljao je nešto sa olovkom kao da je želeo naznačiti da zaista ume da piše. Imao je olovku i papir i slao je izveštaje ministarstvu. Neko je iščekivao njegove izveštaje. Čitao ih. Čitao Turove izveštaje.

Baš lepo, Ture, rekao sam posle izvesnog vremena. I predložio sam da ode kući i legne, ili šta je već kog đavola hteo da radi, jer sam hteo da malo budem nasamo sa Marijane. I nije bilo granica tome koliko je Tur smatrao da je to u redu. Čao, onda, rekao je i otišao. Možda je mislio da smo dobri prijatelji. Njega radi sam se nadao da nije toliko plitak koliko se činilo.

229) Ovo je užasno glupo, rekao sam Marijani. Priznala je da smatra da je mučno, da je nesrećno. Ali nije smatrala da je užasno glupo. Jednostavno je tako s vremena na vreme, rekla je. Ona nije mogla ništa protiv toga. I mrzeo sam to što je rekla da je to jedna od onih stvari koje su jednostavno takve. Takav je život. Ne može to ozbiljno misliti, rekao sam. Ali ona je rekla da se ne radi o tome šta neko misli ili ne misli. Jednostavno je tako. Ali zar ne uviđa šta to znači? Ne, priznala je da nije sigurna da uviđa šta to znači. Njena spontana nerazumnost me je zaprepastila. Čovek ne može stalno da jurca i uviđa stvari, smatrala je Marijane.

Pitao sam da li želi da odmah odem. Da, to bi bilo poželjno. Ali više nije bilo brodova, a napolju je bilo hladno i odvratno. Rekao sam da ću otići prvim brodom sledećeg jutra. Postoji samo jedan, rekla je Marijane.

Pitao sam ko je sada do đavola taj Tur, i nagovestio par stvari o njemu. Marijane je smatrala da je u tom trenutku malo šta bilo besmislenije od razgovora o Turu. Ja nemam ništa s tim, i što manje znam o njemu, utoliko je bolje. Pao sam u očaj. Ali šta je s nama? pitao sam. Zar nije razmišljala o tome? Zar njoj to ništa nije značilo? Morao sam razumeti da ne može da razmišlja o takvim stvarima. Čovek se menja, rekla je Marijane. Ništa ne može da uradi tim povodom. I podsetila me je da uostalom sve vreme govori da je s njom ili – ili (i smatrala je da je time sve razjasnila). Marijane je jednostavno stajala u svojoj kuhinji i bila Marijane, i baš ničega nije bilo što bih mogao učiniti. Uplašila me je. Nikada ne bih pomislio tako nešto. I rekla je da ne moram to da primim lično. Vreme prolazi, rekla je. Bez obzira na to što bi čovek poželeo da ne prolazi. Rekla je Marijane.

Nisam rekao laku noć. Ništa nisam rekao. Ostavio sam je na miru. Samo sam popio čašu vode, legao na pod i umotao se u ćebe. Više me nije privlačilo da pozajmim Marijaninu četkicu za zube.

230) Primitio sam da smo cele noći oboje ležali budni. Zahvatio me je talas nostalgije i rekao sam da neće valjati ako se razidemo na ovaj način.

Zaista neće, rekla je Marijane.

231) Sledećeg jutra sam pokupio svoje stvari i napustio garsonjeru pre nego što se Marijane probudila (ili pre nego što je prestala da se pretvara da spava).

Ispred kuće je stajao Tur i fotografisao orlove teleobjektivom. Nasmejao mi se u lice i pitao me da li umem da vozim automobil s prikolicom u rikverc.

Seo sam na klupu dole kraj pristaništa. Dugo sam čekao brod. Na kraju je stigao. Jedini brod toga dana.

232) Razboleo sam se.

Legao sam u krevet sa groždem i stripovima i odlučio da dugo odležim.

Trebalo je da neko dođe i uteši me. Da mi kaže da nije u redu što moram sam da se nosim sa svime. Ali niko to nije učinio.

Izgubio sam se u grozničavim fantazijama da imam devedeset godina, da samo sedim u stolici i zovem se Salvatore. Da samo sedim i čekam kraj. Da uživam poštovanje svih oko sebe, da imam veliku porodicu i da se povrh svega zovem Salvatore.

233) Posle nedelju dana sam ustao. Pročitao sam sve svoje stripove nekoliko puta i jako smršao. Uopšte nisam bio srećan, samo veoma gladan.

Gomila kanti s farbom u podrumu. Izmešao sam ih sve i dobio odvratnu smeđu boju. Radovao sam se onome što sam nameravao da učinim. Cela Marijanina komoda je za manje od pola sata postala smeđa. Na komade sam iscepao jedan par njenih najlonskih čarapa i ostavio ih na komodi. Pustio ih da se zalepe za svežu farbu. Uživao sam u tome. Uopšte mi nije padalo na pamet da se možda ponašam pomalo detinjasto.

234) Halfred je primetio da nisam sasvim uračunljiv. I mora da je pomislio da mi je potrebna jedna dobra žurka. Da li bih pošao s njim na momačko veče? Rekao je da bi moja morbidna mašta dobro pasovala kasnije u toku večeri. Pitao sam ko se ženi, i ispostavilo se da je to Halfredov zet. Pažljivo sam upitao da li to 'zet' znači neko ko je oženjen Halfredovom sestrom. Da, ali sada se ponovo ženi. Rekao sam da se nadam da se to ne dešava iza leđa njegove sestre, a i Halfred je delio moje nade. Halfred onda baš i nije imao najbolji kontakt sa svojom sestrom? Ne, kad sam već to spomenuo, uviđa da je prošlo mnogo vremena otkad je razgovarao s njom. Možda je onda trebalo da to učini, rekao sam. Ali u svakom slučaju moram ići na momačko veče, smatrao je Halfred. Ne treba da se brinem što nikoga ne poznajem. Ionako je jedino bilo važno napiti se.

235) Zabava je bila u punom jeku kad smo stigli. Atmosfera je bila na ivici padanja pod sto. Bilo je očigledno da neću čuti ni jednu jedinu reč koju vredi zapamtiti, pa sam počeo da pijem kao smuk. Ljudi su lupetali, prisećali se vojske, i tako to. Mnogo grohotnog

smeha. Delovalo je kao da su ti momci doživeli mnogo toga izuzetnog zajedno. Pitao sam Halfredovog zeta kako je moguće voleti onaj film koji smo Halfred i ja gledali. Navaljivao sam na njega i prekardašio. Upravo sam hteo da ga udarim u stomak kada je Halfred dotrčao i rekao mi da se smirim. Prolazili su sati i većina učesnika više nije znala kako se zove, te je veče kao takvo za njih uglavnom bilo gotovo.

236) Pred ponoć je zet zaspao na svojoj stolici. I svi ostali su takođe zaspali. Ja i Halfred nismo spavali. Pitali smo se šta da mu napravimo. Zar ne možemo jednostavno da ga ostavimo na miru, pitao sam se. Ali bilo je to glupo pitanje, smatrao je Halfred. Treba da smislimo neki nestašluk. Diskutovali smo jedno vreme, ali ni on ni ja nismo bili u stanju da razmišljamo preterano jasno. Na kraju smo ga samo položili u vreću za spavanje i uvili ga u tepih. Vezali ga konopcem. Uzeo sam marker i napisao kurac na zetovom čelu (a da se nijedan od nas dvojice nije naročito nasmejao na to). Onda smo ga izneli napolje i stavili ga na raskrsnicu. Okružili smo ga sa nekoliko barikada preduzeća za puteve i jednom treptećom lampom. Potom smo pošli kući.

Mislio sam da će biti zabavnije. Halfred takođe. Bili smo razočarani. Rekli smo dobro onda i laku noć i, za divno čudo, pristao sam da sledećeg dana pođem s njim na karling-

237) Ništa nije ispalo od karlinga. Obojica smo se osećala iznemoglo i probudili smo se kasno, i bilo je očigledno da je naš optimistični dogovor bio izraz pukog precenjivanja snaga. Halfred je rezonovao da smo već samim tim što smo legli kasno postavili temelje prekasnom buđenju.

238) Zvala je Nidar-Bergene da pita za Marijaninu adresu. Dobila ju je. Zvučim snuždeno, smatrala je, a ton njenog glasa je bio toliko iskreno saosećajan da sam joj ispričao o Marijani i Turu. Nidar-Bergene je bila šokirana. Smatrala je da je grozno što je Marijani padalo na pamet da radi takve stvari. Nisam na to imao primedaba. Naravno da je grozno, ali mi je bilo drago što je još neko osim mene svestan toga. Nidar-Bergene je pitala da li sam za čokoladu. Da. Navratiće, rekla je. Samo da nađe nekoga da pričuva decu. Rekao sam joj da to lepo zvuči, ali sam je zamolio da ne dosađuje sa kristalom. Nekoliko puta je naravno morala pitati zašto, ali je na kraju

digla ruke. Neće ga pominjati. Nidar-Bergene je došla, zagrlila me i rekla da ne izgledam baš najbolje. Istresla je kesu čokolade na sto u dnevnoj sobi. Jeo sam i ona se raspitivala o Turu. Pričao sam, a ona je klimala glavom i rekla da je Marijane oduvek gajila slabost prema muškarcima koji mnogo znaju o drveću, ribama, i takvim stvarima (a možda se to naročito ticalo orlova, rekla je Nidar-Bergene). I pitala je kako je sve zapravo počelo između mene i Marijane, i ja sam morao reći istinu: Marijane je jednostavno došla.

239) Jednog vikenda sam ležao u krevetu i zurio u svoju sliku. Razmišljao sam o Marijane. Bila je veoma prisutna. Duboko unutra. Nisam je se mogao ratosiljati.

Nisam uradio ništa posebno da je dobijem, pomislio sam. I nisam uradio ništa posebno da je zadržim kad je došla. Uopšte uzev preduzimao sam malo toga. I sada je otišla. Verovatno nisam ni govorio dovoljno. Trebalo je da govorim više. Da. Bio sam sasvim siguran da je trebalo više da govorim. I zamerio sam sebi što nisam više govorio kada bih već počeo. Ali kada sam razmislio, nisam imao jasnu predstavu o tome šta je moglo biti drugačije. Brzo sam preleteo sve znanje koje posedujem, ali nisam našao ništa zanimljivo o čemu bih govorio. Malo kasnije sam otišao u biblioteku i uzeo knjigu o dabrovima. Smatrao sam da bi to mogao biti početak.

240) Iznenada je zvala Marijane i pitala kako sam. A, sad se javljaš? rekao sam. Da, sad se javljam, rekla je Marijane. I pitala se ima li tu nečeg čudnog. I ima i nema, rekao sam, a ona je ispričala da je Tur napravio gomilu slika jednog orlića, i da ne mogu ni zamisliti koliko je sladak i savršen. Priznao sam da ne mogu da zamislim.

Zamolio sam je da bude taktična i da ne govori o Turu kad me je već pozvala. Taktična? rekla je Marijane. I pitala je o kome bih radije da razgovaramo. Rekao sam da zaboravi. Rekla je da se više nikada neće vratiti u grad. Obožava more i svoje ostrvo. Nikada se ranije nije osećala toliko slobodnom i živom, smatrala je. Baš dramatično, rekao sam. I Marijane je to potvrdila. Život je dramatičan, rekla je.

241) Nisam želeo da moj život zaostaje za Marijaninim kad je o dramatičnosti reč. Odlazio sam u nepoznate kafiće, u želji da budem nov i uzbudljiv. Nisam uviđao da sam bez razmišljanja stavljao znak jednakosti između novog i dramatičnog, i da je to možda bila greška.

Započeo sam razgovor s jednom devojkom koja je bila vulgarna do srži. Naginjala se ka meni kada bi htela nešto da kaže, i svaki put kada bi otvorila usta mislio sam da će zatražiti da mi popuši. Bez ikakvog razloga je pričala o svom ujaku, koji je zvučao kao sasvim fin tip. Ispostavilo se da se zove Lolik, i jedva sam uspeo da ne pokažem da smatram kako je Lolik neobično ime. Časkali smo i pili pivo, i Lolik je pušila više cigareta po pivu nego što bih ja (i mnogi drugi sa mnom) smatrao etički odbranljivim. Pitao sam da li možemo da se nađemo sutradan (bioskop, ili tako nešto?), ali je Lolik rekla da ne vidi razloga da čekamo do sledećeg dana. Rado bi pošla kući sa mnom iste večeri. Odmah. Uzbuđivalo me je to što je bila toliko potpuno nezainteresovana za bilo šta što bih rekao. Uopšte joj nisu bile potrebne moje oči da bi nastavljala svoje rečenice. Oči me nikada nisu zanimala, rekla je Lolik.

242) Sledećeg jutra je Lolik još ležala u mom krevetu. Jednostavno je bila tu i izbegavala svaku mogućnost definicije. Velike grudi koje su nadirale i zahtevale mesta, usne koje su čak i u snu bile natprosečno vulgarne. Probudila se, rekla da je slika na zidu spavaće sobe neopisivo ružna i da joj nije do doručka. Lolik je bila jedna od onih osoba koje ne jedu ako ih ništa ne tera na to. A ako bih je prisilio? pitao sam se. To bi bilo seksi, rekla je, ali je nisam prisilio.

Lolik je ležala u krevetu i pričala dok sam jeo. Problem je bio u tome što nije volela da počinje sa jelom. Uvek joj je teško da nešto započne. Bilo je u redu kada bi već počela, ali onda je trebalo nastaviti. A onda je trebalo prestati. Nije volela radnje koje se ne otežu. Život je toliko iseckan, smatrala je Lolik. Htela je da se bori protiv toga. Celim svojim bićem. Rekao sam da mislim da to zvuči potpuno smešno, ali nju nije interesovalo šta ja mislim. Ali je volela da kaki. To je bio jedini razlog zbog kojeg je išta jela, tvrdila je.

Pomalo nepretenciozno smo razgovarali o knjigama. Uzeo sam nekoliko komada sa police, i pitao da li ih je pročitala. Nije. Nije

mogla da čita knjige koje ne bi sama pronašla. Ako bi joj neko drugi preporučio knjigu, ne bi izdržala, rekla je. Bilo je sasvim nemoguće. Čak i kada bi joj svi koje je poznavala rekli da je nenormalno dobra, ne bi mogla. Ne. I Lolik je nemoćno odmahнула glavom. Onda verovatno i nije mnogo čitala? pitao sam. Tako je, rekla je Lolik. Pitao sam da li to vidi kao problem, ali uopšte nije.

243) Odlučio sam se da se na neko vreme odam Lolikinoj vulgarnosti. Da sebi ništa ne uskratim. Kašljući sam se javio ljudima na poslu i rekao da sam nažalost na putu da zaradim pušačku nogu.

244) Posle nekoliko dana sam video Lolik kako jede jaje. Bilo je to nešto najneukusnije što sam u životu video.

Kuvano jaje koje je oljuštila i stavila u usta u istom potezu. Volela je tako, rekla je. Bila je to radnja na granici. Tako je bilo lakše prihvatiti samo jedenje. Imala je osećaj da ne počinje i ne završava se. Jednostavno je jela a da ništa nije dolazilo ni pre ni posle. Pitao sam da li je bilo isto sa pušenjem cigareta, ali je Lolik smatrala da se to ne može uporediti s jelom. Pušenje je bilo nešto što je činila neprekidno. Bez prestanka. To nije bilo nešto što je započinjala i završavala. Nije je dakle stajalo mnogo truda da zapali cigaretu. Ne. U trenutku se nije mogla setiti nečega što ju je stajalo manje truda.

245) Lolik je mislila da moj stan izgleda izuzetno neukusno. Ali to joj se dopada. Bilo je užasno stalno biti okružen lepotom, smatrala je. Sviđalo joj se da bude kod mene. Sviđao sam joj se ja. Tražio sam tako malo od nje, rekla je. Tražio sam baš onoliko koliko je bila rada da pruži. A da je drugačije? pitao sam. Na primer da prihvatam to što sam već dobio, a da se još nisam odlučio da zatražim još? Onda bi situacija bila sasvim drugačija, smatrala je Lolik. Drugačija i manje zanimljiva. Rekao sam da onda možda neće proći dugo pre nego što stvari postanu manje zanimljive, ali me je onda samo pogledala upitno. Bez razumevanja i nesigurno. A zatim je uradila nešto vulgarno sa šibicom.

246) Hajde, idemo na plovidbu, rekao sam jednog petka popodne. Lolik je rado pristala. Za divno čudo. Hteo sam da pokažem Lolik Marijani kako bih možda izmamio mrvicu kajanja u njenom pogledu. Nije mi palo na pamet da je plan možda bio malo kratkovid. Pojeli smo mnogo čokolade na brodu.

Išli smo ka Marijaninoj garsonjeri. Našli smo je sasvim mračnu i praznu. Spremio sam čaj, a Lolik je rekla nešto nepristojno što sam prečuo. Onda smo vodili ljubav. Radovalo me je to što će me Marijane naći kako spavam sa drugom devojkom na njenom madracu. Ali ni sledećeg jutra nije bilo ni traga od Marijane. Pitali smo kućevlasnika gde bi Marijane i Tur mogli biti, a on je pokazao ka jednoj planini i podrugljivo mahnuo rukama kao krilima. Sve je uvek dalje nego što se čini kada neko pokazuje prstom. Ali posle tri sata stajali smo na vrhu i Lolik je sisala jabuku. Pitao sam zar je nije jednostavno mogla pojesti. Nerviralo me je to što ju je sisala. Ali ona je obožavala da oseti kako joj se jabuka lagano rastače u ustima. Sviđala joj se pomisao da je sama njena pljuvačka mogla načiniti da stvari nestanu.

Počeo sam dozivati Marijane, i iznenada je Tur iskočio iz svog dobro kamufliranog skrovišta i zamolio nas da umuknemo. A, tu ste, rekao sam. I predstavili smo se: Lolik – Marijane (Marijane – Lolik), Lolik – Tur (Tur – Lolik). Lolik se pitala šta su radili na vrhu planine subotom prepodne, a Tur je po običaju odgovorio da se bavi orlovima. Šapnuo sam Marijani da sam došao da joj pokažem Lolik, ali je bilo i suviše mračno u skrovištu da bih mogao videti njenu reakciju. Tur je ljutito rekao da moramo biti sasvim tihi, a ja sam rekao da ništa ne obećavam. Količina nervoze u vazduhu nije bila mala.

247) Nisam planirao dalje od toga. Nisam predvideo da će se stvari dalje dešavati. Došao sam da suočim Marijane sa posledicama njenog ponašanja, da je navedem da se pokaje. Sada je to bilo urađeno i ja nisam računao da će nešto doći posle toga. Ali došlo je. Sa životom je stvar u tome, prisetio sam se, što nikada ne pravi pauzu. Nije bilo oslobađajućih crnih praznina obavijenih muzikom u toku kojih čovek može otići, kupiti bombone, sisati ih, i izbeći svu kauzalnost. Ništa se ne završava pre nego što se zaista završi. A onda se završava za stalno. Ali to mi dakle, nije palo na pamet. Bio sam nadmen, nisam razmišljao dovoljno daleko, i sada sam sedeo u Turovom skrovištu za posmatranje orlova, i naslućivao da se Marijani uopšte nije dopadala Lolik. Lolik, sa druge strane, uopšte nije bila briga, sisala je poslednje ostatke jabuke, i uglavnom je bila zadovoljna životom. Kada su mi se oči navikle na mrak, video sam

da mi je Marijane slala poglede iz kojih je bilo jasno da shvata apsurdnost situacije.

248) Lolik je ćaskala s Turom koji je ležao sa dvogledorn i opremom za snimanje ispred malog procepa. Ja prosto obožavam orlove, rekla je Lolik, i mogao sam videti da je Tur očekivao da će ga pitati da mu popuši.

Lolik je nekoliko puta rekla da bi mnogo radije bila orao nego žena. Tur ju je zamolio da umukne i to mi se dopalo.

Tur je nagovestio da je možda postalo malo tesno u skrovištu, i da ima posla koja treba obaviti. Marijane i ja smo se lagano uputili ka kući. Lolik se izborila da ostane kod Tura. Ali morala je obećati da će biti potpuno tiha. Da ništa neće pitati, da neće sisati jabuku, i da neće skidati odeću. Da će samo čekati. I Lolik je obećala. Možda su je orlovi zaista zanimali.

249) Odbijam da poverujem da ti se ona dopada, rekla je Marijane. Možda mi se i dopada, rekao sam. A Marijane je uostalom mogla verovati šta je htela. Lolik je bila nešto najnapornije, najvulgarnije i najneprijatnije što je Marijane ikada videla. Iznenadio sam se. Rekao sam da mi nikada nije palo na pamet da Lolik posmatram na taj način.

250) Do krajnosti bolno subotnje večer lišeno svakog smisla. Možda najgluplje od svih subotnjih večeri. Samo je Lolik uživala, pričala o orlu koga je videla i provela jedno sasvim prijatno večer. Mi ostali bili smo ogorčeni. I Tur i ja smo hteli poslednje parče pice, a nijedna reč nije pala između mene i Marijane.

Rano u nedelju ujutru Lolik i ja smo seli na brod do grada. Lolik je naravno bila raspoložena da ostane još malo. Obuzela me je nagla i kratkotrajna promena ličnosti kada je brod pristao i kada je Lolik predložila da odemo mojoj kući, napravimo vafle i skinemo veći deo odeće. Rekao sam joj da ide do đavola. Da nestane. Nikako nije mogla shvatiti šta me je spopalo. Ali nestala je, a ja sam otišao kući, legao, i bilo mi je sasvim jasno da je sve prevršilo meru. Lolik više nikada nisam video.

251) Vratio sam se na posao. Više nisam govorio da sam bolestan. Nikome nisam posvećivao pažnju osim sebi (a jedva da sam i to radio). Ponekad bih se našao sa Glenom. Smejali smo se i bili kao

stari prijatelji. Takođe sam se viđao sa Halfredom. Skovali smo nekoliko paklenih planova za sledeću pijanku.

Svaki put kada bih se vratio kući, video bih umereno veliku, smeđu komodu kako stoji sa Marijanim unakaženim najlon čarapama na vrhu. Taj prizor mi se dopadao. Ostavljao bih ključeve na komodi, kao i izvesne druge svakodnevne predmete (čačkalice, šibice, i pokoju cigaretu). Obnovio sam godišnju kartu za bazen. Plivao sam mnogo kilometara i od Marijane nisam čuo ni glasa. Prošlo je mnogo meseci.

252) Bio sam sam. Marijane više nije bila tu. A ni bilo ko drugi. Samo ja. Razmišljao sam o Marijani manje nego što sam strahovao. Pokušao sam da trivijalizujem naš odnos, da kažem da i nije bilo toliko toga što je vredelo sačuvati, i s vremenom mi je dosta dobro pošlo za rukom da umanjim značaj svega. Dešavalo se da zasednem u dnevnu sobi, sipam sebi čašu vina i porazmislim o svemu što smo doživeli zajedno. Zaključio bih da tu i nije bilo toliko mnogo toga kao što bi se na prvi pogled moglo učiniti. Naš odnos je dobio preterane dimenzije u mojoj glavi, pomislio bih. Marijane je bila izvikana. Slatka i seksi, dobro, u redu, ali ko još pa nije takav? (ako ćemo pravo). Devojka kao i sve ostale. Mnogo pre nego što bih iskapio čašu vina, zaključio bih da uopšte nije bilo ničeg specijalnog u Marijani.

Vežbao sam se dakle da budem sam, i s vremenom mi je pošlo za rukom. Samoća mi je ubrzo postala jednako neproblematična kao što je bila pre nego što je Marijane počela da mi zvoni na vrata i insistira na svom postojanju.

253) Opet je stiglo proleće i shvatio sam da mi prija da sedim u parkovima i gledam ljude koji su se šetali i uživali sa svojom decom i svojim prijateljima. Sedeo sam na zelenim klupama, skrštenih nogu. Udisao sam sveže proleće i dešavalo se da porazmislim o ostavljanju pušenja.

254) Marijane u gradu. Subota popodne. Ruku pod ruku sa Turom. Bili su u kupovini i posmatrao sam ih kroz prozor jedne cvećare. To me ni na koji način nije pomelo. Marijane je sada imala dužu kosu. Elegantan kaput. Bio sam ubeđen da bi njoj bilo gore da vidi mene nego što je meni da vidim nju. Što se mene tiče, ja sam završio s njom, ali, iz nepoznatog razloga, verovao sam da ona nije skroz završila sa mnom. Mnogo kasnije mi je palo na pamet da je takva pretpostavka možda bila malo nagla i neosnovana, i da bi neki psiholog imao pune ruke posla tumačeći je.

Izašli su iz cvećare i ja sam im pošao u susret. U rukama sam imao dve kese od po dvanaest rolni toalet papira, i Marijane je pitala da li sam krenuo kući da kakim. Imala je buket cveća u jednoj ruci i Tura u drugoj i uz smeh je pitala da li sam krenuo kući da kakim.

Bila je to pre obest nego zloba.

255) Jedno vreme sam bio diletant u postojanju. Obuzimao me je nemir i nisam bio ubeđen u sopstvene misli. Samo sam tako sedeo kod kuće i čekao da se nešto desi. Razmišljao o vremenu koje prolazi i verovao da je protraćeno. Pokušao sam da shvatim kako bi trebalo da izgleda da je sve idealno. Pravio sam detaljne planove u kojima sam projektovao i razmatrao mogućnost za novo zaljublivanje. Verovao sam da ću ako razmotrim probleme unapred možda moći da ih izbegnem kada se pojave.

Ništa se nije dešavalo. Ništa što nije proizašlo iz moje inicijative. A ja nisam preduzimao inicijativu.

Odlučio sam se između ostalog, da budem od onih ljudi koji se nepodnošljivo dobro drže mnogo godina pošto ostare, i koji bi u suštini samo trebalo da nestanu. Pokazaću im ja, razmišljao sam.

256) Na kraju sam shvatio da sam i suviše žurio u životu. Tako nije trebalo da bude. Morao sam izaći među ljude. Mislio sam da će se sve srediti ako samo malo izađem. Uprkos svemu mogao sam se smatrati mladim.

Počeo sam time što sam pozvao jednu koleginicu na večeru, ali smo veći deo večeri, začudo, proveli razgovarajući o maslinama.

257) Sada sam svakoga dana odlazio u park. Ponekad namesto bazena. Nekoliko starijih žena koje su sedele, štrikale i jedna drugoj klimale glavama, počele su da mi se javljaju. Smatrale su da sam mlad i šarmantan, a možda sam to i bio. Jedna od žena je otišla toliko daleko u svojoj razuzdanosti da je rekla da bih video šta je prava dama da je pedeset godina mlađa.

Te noći sam neko vreme ležao i želeo da stvarno jeste bila pedeset godina mlađa, a onda, posle toga, na jedan kratak tren sam poželeo da sam ja pedeset godina stariji. Ali ta poslednja misao je bila užasna, uplašio sam se i nisam mogao da zaspim. Bio sam ljut na sebe što sam je pomislio, ali takođe, negde duboko, bio sam zahvalan što to nije bio slučaj. Ustao sam, doručkovao, i odlučio da ozbiljno razmotrim mogućnost da ostavim pušenje. Što je pre moguće, najradije istog dana.

258) Neki čovek mi je prišao dok sam sedeo na klupi, ponudio me je cigaretom (koju sam odbio) i hteo da mi bude prijatelj. Skoro najbolji prijatelj. Nagnuo se ka meni i ispričao da je vreme bilo prelepo tog dana u pet ujutru.

I pretpostavio je da sam spavao i da nisam uhvatio tu svetlost. Potvrdio sam da nisam. Bila je zaista izuzetna svetlost nad gradom, objasnio je, savio se ka meni u sasvim neobičnom i neprirodnom uglu, i laktom ovlaš dodirnuo moje međunožje. Povukao sam se ali ništa nisam rekao.

Ponovo je to uradio, a ja sam ustao i rekao pobogu čoveče. Šeretski je raširio ruke i rekao da ne treba da se uznemiravam i da on voli žene a ne muškarce. Nije trebalo da se brinem. U suštini je to radio i sa jednima i sa drugima, ali je zaključak bio da su mu se žene daleko više dopadale. Rekao sam da mu se mogao dopadati bilo ko što se mene ticalo, dokle god njegovi planovi nisu uključivali mene. Ustao je da krene, učtivo rekao zbogom i dodao da bi trebalo da uhvatim jutarnju svetlost idućeg dana. Verovatnoća da će i tada biti divna očigledno je velika. Posle toga sam postao malo skeptičan prema svojoj odluci da večito budem napolju i mešam se sa svekolikim svetom. Ali sam mislio da je to ipak bolje od sedenja kod kuće i žurbe kroz život.

259) Zalivao sam cveće i uzimao poštu za moje roditelje koji su provodili Duhove na planini. Moj otac je napisao bolno jasnu poruku u kojoj me je napadnim rečenicama podsećao da dam suncokret porodici veverica koje su živele u bašti. A kesica suncokreta je bila postavljena na toliko gizdavo postolje da bi čovek morao biti slep ili usred orgazma da bi imao i najmanje šanse da je previdi. Nisam je prevideo, već sam izašao i razbacao suncokret po travnjaku, i bio sam iznenađen i srećan kada su veverice dojurile. Odjednom sam shvatio entuzijazam svog oca, i počela je da me pomalo grize savest zbog nerazumevanja koje sam mu dugo pokazivao.

Na hrpi pošte se naravno moralo naći i pismo od Marijane. Razlikovalo se od ostalih samom činjenicom što je dolazilo od nje. Pismo je jednostavno ležalo tu i bilo od Marijane. Navlažio sam ga i otvorio. Pročitao ga.

Pisalo je mnogo toga o vremenu i o tome kako će verovatno biti dobra godina za planinske kupine tamo na ostrvu, i, sasvim na kraju, stajalo je nešto o meni.

260) Pisalo je da se Marijane loše oseća zbog toga što se među nama sve završilo na tako glup način. I ako moji roditelji smatraju da imaju bilo kakvog uticaja na mene što se toga tiče, Marijane će biti

zahvalna ako bi me navelo da joj pišem. Unapred mnogo hvala, pisala je Marijane. U pismu mojim roditeljima. Pismu koje je trebalo da prođe iza mojih leđa.

To se toliko loše uklapalo u sliku sveta koju sam sebi u to vreme napravio, da se nisam mogao snaći sa ovim novim i uznemirujućim informacijama o Marijane. I za zapanjujuće kratko vreme uspeo sam da celu stvar potisnem. Potisnuo sam Marijanino pismo tako temeljno, da je bilo kao da ga nikada nisam pročitao. I potom sam seo i pojeo veliku porciju kornfleksa.

261) Još jedan dan u parku. Pojavio se neki otac sa ćerkicom. Poletna jedna loptica od deteta koja je bezobzirnim tempom jurcala naokolo, i tek za dlaku izbegavala da je pregaze crveni i žuti bicikli starijih dečaka. Otkrila je fontanu i počela da baca kamenčiće u nju. Bacala je i pokazivala ogromno zadovoljstvo kada bi kamenčići pljusnuli. Sigurno je smatrala da je to očaravajuće i fantastično preko svake mere. A njen otac je dao sve od sebe. Puzao je na sve četiri kako bi pronašao kamenčiće dovoljno male da bi ih ona mogla baciti dalje od pedeset santimetara. Dete je bilo obuzeto skoro nepojmljivom srećom. Celo se predalo tome. Njen otac je pogledao u mom smeru (sedeo sam odmah pored njega), i načinio je gest izvinjenja, kao da saopštava da zna da sve to verovatno deluje čudno, ali da ništa ne može da uradi tim povodom, i da je to u svakom slučaju izuzetno dete, koje treba pustiti da bude slobodno i bez ograničenja još neko vreme. Prirodno sam raširio ruke i rekao svakako, samo napred.

Iako je stajala na ivici fontane, skoro iznad vode, opet bi je retko pogodila. Ali sa toliko beskrajnom srećom da sam se morao zamisliti. Bio je to toliko iskren i prost zanos da sam se morao uhvatiti za čelo i upitati se šta ja uopšte radim. I moja nemogućnost da odgovorim na to malo me je porazila. Otišao sam kući i napravio vafle. Toliko mnogo da sam veći deo morao zamrznuti.

262) Nije više bilo cigareta. Prestao sam. I živeo sam sa osećajem da štedim dosta vremena, i samo da bih sebi dokazao da se nisam previše žurio u životu nekoliko puta sam namerno zakasnio na tramvaj. Rekao sam sebi tja, uvek možeš uhvatiti sledeći.

263) Jednog popodneva se začulo zvono na vratima i na njima je stajao čovek u crnom odelu, profesionalan i pun očekivanja. Pitao je

da li često razmišljam o sahranama. Ne, uopšte ne razmišljam o tome. Ako bih imao pet slobodnih minuta ispričao bi mi ponešto na tu temu. Dobro, rekao sam, ali ni sekundu više.

Da li imam ideju o sopstvenoj sahrani? Pa, ne. Dobro, dobro, mlad sam i zdrav, ali se nešto može desiti već sledećeg dana. Možda dok vozim bicikl, ko zna? I rekao je da je u takvim situacijama dobro znati da će se neko za sve pobrinuti. Smatrao sam da bi se moji roditelji veoma dobro snašli u toj situaciji. Dobro, dobro, ali da li moji roditelji znaju, na primer, koju bih muziku voleo na sahrani? To verovatno ne znaju, rekao sam, ali sam imao poverenja u njih. Agent je smatrao da se čovek ne treba bez razmišljanja uzdati u druge kada su tako važne stvari u pitanju. On sam već ima spremnu muziku (i još od svoje devetnaeste godine zna koje će mu biti poslednje reči). Ako budete imali vremena da ih izgovorite, ubacio sam. Da, to se podrazumevalo. Takve se stvari nikada ne znaju. Ali će verovatno imati vremena, smatrao je.

Radije bi da na licu mesta potpišem nekoliko papira i platim neki novac, kako bi se cela stvar sredila na bezbedan i profesionalan način (ako već dođe do neke nesreće). Zamolio sam ga da ide do đavola, a on je nekoliko sekundi stajao i pitao se da li sam zaista to rekao. A jesam. Vodim brigu o drugim stvarima, ne o sopstvenoj sahrani, rekao sam, otvorio mu vrata i rekao zbogom. I pre nego što je nestao posavetovao sam ga da ako bude u prilici svrati do Tura i Marijane tamo na ostrvu. Ni oni sigurno nisu isplanirali svoje sahrane naročito detaljno.

264) Tog proleća sam shvatio koliko su golubovi zahvalni kada im čovek da hranu. Oduvek sam verovao da svi hrane golubove, ali se ispostavilo da to mahom čine stariji ljudi (bar u parkovima u koje ja zalazim). Stoga sam počeo da ih hranim. Skupljao sam suv hleb u jednu kesu. Pomislio sam da će neko možda smatrati da sam fin i brižan. Naročito sam sa jednom golubicom uspostavio dobar kontakt. Nazvao sam je Tune. Tune je uvek dobijala najbolje delove hleba, ili bar one delove koje sam ja, kao negolub, smatrao najboljim za jednog goluba. S vremenom sam primetio da je Tune imala mali metalni prsten oko jedne noge, i nisam bio siguran da mi se dopadala pomisao da je još neko osim mene svestan njenog postojanja. Ali je neko očigledno bio. Smatrao sam da je užasno

stavljati prstenje na ptice. To je sigurno Tur radio sa orlovima, pomislio sam, i Marijane je sigurno smatrala da je to baš žestoko.

Često sam hranio Tune. Ne svakog dana, ali skoro. Zamišljao sam da me čeka kraj klupe pre nego što bih se i pojavio, i da je to ona ako bih noću čuo ptičje zvuke.

265) Dešavalo se da se besciljno šećkam naokolo i gledam izloge. Bilo je mnogo toga lepog, i tako sam se zaljubio u jednu ženu u nekoj prodavnici odeće. Mnogo sati sam stajao, posmatrao je i bio zaljubljen u nju. Razgovarala je bežičnim telefonom. Kretala se po prostoriji, nepokolebljivo, kao da se ništa ne dešava. Baratala je tim začuđujućim aparatom sa uzbudljivom prirodnošću. Otišla bi do prozora dok je okretala novi broj, pogledala me na tren i probudila u meni misli o erotskoj strani napredne tehnologije. Sela bi na pisači sto, listala časopis, sve dok je pričala, i činilo mi se da je lako zavoleti ženu koja je toliko prisna s modernom tehnologijom.

Imao sam želju da jednostavno uđem i ispričam joj sve kako je bilo, ali se završavalo tako što bih otišao kući a da ona nije ni bila svesna da postojim.

Mora da sam mimo sopstvenog znanja imao racionalno usidrenje u nečemu što je bilo teže od mene.

266) Jednog dana sam se osećao neobično snuždenim i neprilagođenim u svetu. Posetio sam Halfreda i satima smo se kartali. Na kraju mi je preselo i rekao sam Halfredu da smatram kako nije bilo naročito vredno živeti ovaj život. Halfred me je pogledao i rekao da razume da je moguće razmišljati tako, ali da sa druge strane nije mogao predstaviti sebi šta bi to bilo vredno živeti ako ne upravo život. I bio sam prinuđen da priznam da je u pravu. Ta ti je dobra, rekao sam.

267) Pozvao me je otac. Rekao je ćao i započeo time što me je pitao da li se dobro hranim, i tako to. I bez ikakvog prelaza pitao je da li sam pomišljao da ponovo uspostavim kontakt sa Marijane. Odgovorio sam da nisam. Moj otac je smatrao da bi možda bilo vredno porazmisliti o tome (Marijane je bila tako slatka i dobra, rekao je). I shvatio sam da je zabrinut zbog toga što provodim toliko mnogo vremena u samoći.

Pitao sam ga odakle mu je sad to palo na pamet. Bez razloga, rekao je moj otac. Tek onako. Samo je hteo da to napomene.

268) Tako sam dakle ponovo počeo da razmišljam o Marijane. Razmišljao sam, njen oblik se formirao u meni, i smatrao sam da je to neprijatno i nepotrebno. Bilo je šteta što sam počeo s time sada kada sam sve tako dobro potisnuo. Ali ništa nisam mogao protiv toga i to mi se dopalo. Dopadalo mi se da kažem sebi da ne mogu mnogo toga da uradim. To me je na neki način činilo žrtvom sopstvenih misli i robom sopstvenih nagona. Nije bilo sumnje da sam strastven čovek.

Ali još sam bio u gradu, a Marijane je još bila tamo na ostrvu, na moru. I bilo je sasvim jasno da nije dolazilo u obzir pisati joj. Uprkos svemu, ona je bila ta koja je započela vezu sa Turom, a ne ja, i moralo je biti granica. Imao sam posao čiji se stepen sporednosti postepeno smanjivao, i hranio sam svog goluba sa sve manjim ali i dalje šarmantnim entuzijazmom. Ali tvrditi da mi je dobro, da sam srećan i da uveče bezbrižno onanišem – bile su izjave bez pokrića.

269) Jedno vreme se ništa nije događalo.

Tune je počela da nestaje. Nije više nestrpljivo čekala kraj klupe kada se pojavim sa svojom kesom mrvica. Pomislio sam da je možda odletela na neko toplije mesto, ali neko mi je ispričao da golubovi nisu selice, i onda sam se uvredio. Digao sam ruke od golubova, i potpuno izgubio interesovanje.

Na poslu se sve namestilo tako da sam dobio pločicu sa svojim imenom. Nosio sam je na košulji i kolege su me zvale po prezimenu. Smatrao sam da je to već nešto. I nesumnjivo jeste bilo.

I došla je zima, pa proleće, pa uskoro ponovo i leto, i jedne pozne letnje večeri čulo se zvono na vratima.

Bila je to Marijane.

Ti si? pitao sam. I to jeste bila ona. A ko bi drugi bio? pitala je. Pa ne znam, rekao sam.

270) Rekao sam da sam iznenađen i da sam mislio da se više nikada neće vratiti u grad. Raširila je ruke i rekla da i sam znam koliko je lako izgovarati krupne reči dok je čoveku dobro, ali da se stvari lako mogu promeniti. I pitao sam da li su se sada stvari promenile i ona je odgovorila da joj se čini da jesu.

A Tur? pitao sam. Eh, Tur, rekla je Marijane i objasnila mi da njega zanimaju samo orlovi. Pitao sam da li ga i noću zanimaju orlovi. Da, i noću, rekla je Marijane. Klimnuo sam glavom i rekao da je prirodno da će čovek koga i noću zanimaju orlovi na kraju podbaciti.

271) Marijane je našla garsonjeru. Nedaleko od mog stana. Možda ne više od dvadesetak minuta brzog hoda (ako bi se uhvatila zelena svetla na semaforu za pešake – a to se po pravilu dešavalo). Ali nisam često odlazio onamo. Ona se dakle vratila. Jednako iznenadno kao što smo se zbližili, i jednako iznenadno kao što se sve završilo pošto se pojavio Tur. U tri reči, bila je tu. Ali živeli smo zasebno, i ni ja niti bilo ko drugi nije smatrao da smo u vezi. Nismo se često nalazili, ali smo se nalazili, i nijedno od nas nije se češće viđalo sa nekim drugim nego što smo se viđali međusobno.

272) A Lolik? pitala se Marijane. Eh, Lolik, rekao sam. I Marijane je pažljivo upitala da li je Lolik možda bila pomalo vulgarna (kad se sve uzme u obzir). Rekao sam, tja, možda je i bilo tako, i duže vreme smo ćutali. Onda smo oboje smekšali i postali veoma uviđavni. Na

kraju smo zaključili da je možda bilo bolje i da je neko vulgaran, nego da niko nije.

273) Desilo se nekoliko puta da me je Marijane uhvatila za ruku dok smo se šetali. To mi se nije dopadalo i pronalazio sam više ili manje lukave izgovore kako bih svoje ruke držao k sebi. A jedne večeri je iznenada htela da vodimo ljubav i učinili smo to. Doživeli smo orgazam u isto vreme, i ja sam smatrao da je to fantastično. Potom sam energično pričao o tome dosta dugo. Marijane me je slušala dok je pušila cigarete i rekla da joj je drago zbog mog oduševljenja, ali da je ona, sa svoje strane, takve stvari već više puta doživela.

274) Pitao sam Marijane kakav je njen stav prema bežičnim telefonima. Ne voli takve stvari, rekla je, ali ne može da objasni zašto. Mora valjda da ima neki razlog, smatrao sam. Ali nije imala.

275) Palo mi je na pamet da bi trebalo da se ošišam. Marijane je bila oduševljena mojom inicijativom i pohvalila me je. Znala je tačno kuda bi trebalo da odem, rekla je, i bilo je važno da me ošiša čovek po imenu Tim. Taj Tim je bio stari Marijanin poznanik, i mogla je garantovati da će biti izuzetno vešt i pažljiv sa makazama.

Napeto sam sedeo u frizerskoj stolici i nisam sebe mogao da prisilim da pitam da li je čovek s makazama Tim, ali je po onome što je Marijane rekla to mogao biti on koliko i bilo ko drugi. Pitao je u čemu je problem, a ja sam rekao (iskreno) da nije bilo nikakvog problema, ali da me može ošišati na kratko. Koliko kratko? pitao je, a ja sam ga zamolio da skрати toliko da ne ostavlja nikakve sumnje. U šta? pitao je. U to da je kratko, rekao sam. Ošišao me je i nije bilo sumnje. Kratko je bilo prava reč, a ja sam pomislio da je čudno kako se jedna reč jednostavno može pojaviti i biti sasvim odgovarajuća.

276) Ali čovek koji me je ošišao nije bio Tim, i Marijane je bila povređena zato što nisam pratio njenu preporuku. Jednostavno nije ispalo tako, rekao sam, a Marijane je rekla da je od mene zavisilo kako će sve ispasti, i smatrala je da moj izgovor da ne znam kako Tim izgleda uopšte ne drži vodu. Trebalo je da pitam, trebalo je da budem siguran da se čovek s makazama zove Tim. Ja to nisam uradio i Marijane mi je zamerala. Bio sam jadan i bezvredan, nikada ništa nisam radio kako treba. Bio sam beznadežan do propasti.

Istakao sam da bih umanjio sposobnosti tog drugog čoveka da sam insistirao na Timu. Pa šta? rekla je Marijane.

Uprkos svemu nije bilo sumnje da mi je frizura bila lepa, ali Marijane naravno nije mogla izbeći da pomene kako nikada nećemo saznati koliko bi lepo izgledala da sam pustio Tima da me ošiša. Zaista, to nikada nećemo saznati. To sam joj morao priznati.

277) Veče u gradu sa momcima i brdom piva. Bent, Glen, Halfred, i još neki. Napili smo se i rekli kome trebaju žene? Nisam bio među onima koji su pili najmanje, i šalio sam se na Marijanin račun. Glasno sam se smejao i rekao koje uloške koristi. Istog trena sam se pokajao.

278) Marijane je došla jedne večeri kod mene. Donela je kesu jabuka. Milovala me je po milimetarskim vlasima kose i rekla da imam dobar oblik glave.

279) Nedelju dana kasnije nazvala me je dok sam igrao ne ljuti se čoveče sa Halfredom. Pitala me je je l' znam šta, a ja sam pitao šta. Razmišljala je, rekla je, i došla do zaključka da bi trebalo da živimo zajedno. Zar stvarno to misli? I ispostavilo se da je stvarno to mislila.

Rekao sam da mi to trenutno ne deluje kao dobra ideja. Kako sam ja to video, postojala je velika opasnost da od toga može ispasti glupa greška. Ali Marijane je frknula i rekla da ne treba da se previše bavim time kako mi trenutno izgledaju stvari. Dobro. Razmisliću o tome.

Rekao sam Halfredu za Marijanin predlog a on je rekao eto, i pojeo mi sve četiri figurice. Nasmejao se i rekao da je kretenski držati sve četiri u igri. Opasno po život. Smireno sam podneo poraz i pokušao da se koncentrišem na Marijane.

Halfred je bio raspoložen za još jednu partiju, a ja sam rekao zašto da ne.

280) Marijane je ponovo počela češće da dolazi. Po više večeri u nedelji. Kao i pre, baš pre nego što bih legao. Smatrala je da ima toliko toga o čemu je trebalo razgovarati, rekla bi. Mora da je mislila da je to što postoje stvari na svetu kojih se samo nas dvoje možemo sećati moćna stvar. A svaki put kada bih porazmislio o tome, uvideo bih da to u neku ruku i jeste bila moćna pomisao. Govorila je, i prolazilo bi mnogo vremena pre nego što bi potražila moj pogled, ali onda bih ja bio tu, kao da sam čekao. Sada su mi vremenski razmaci bili poznati. Radio sam po staroj navici.

281) Jedne večeri sam malo razmišljao i obznanio sam to. Rekao sam da postoje situacije koje treba doživeti samo jednom u životu. Trebaju nam događaji koji označavaju razvoj, rekao sam. Događaji koje možemo očekivati, doživeti ih kada dođu, i potom ih se sećati. Takvi događaji označavaju da postoji vreme, rekao sam, i mogao sam videti da Marijane nezainteresovano prevrće očima.

Naša veza je označavala jedan takav period, nastavio sam, period koji je imao svoj početak, i koji je po mom mišljenju takođe imao i svoj kraj. Nije trebalo da to razvlačimo, smatrao sam, trebalo je da uvidimo da se neke stvari jednostavno završavaju. I smatrao sam da sam se dobro izrazio i da je to dovoljno. Nazreo sam mogućnost da sam se izvukao.

A onda je bio red na Marijane. Previše sam razmišljao smatrala je, rođene misli su me sputavale, suviše sam se bavio onim što će doći kasnije, i morao sam uvideti da ljudski rod treba da se bavi drugim stvarima a ne sakupljanjem sećanja. Nju lično nije bilo briga za sve što se nije dešavalo sada, rekla je, a trebalo bi da se i ja ponašam tako. Osim toga sam razmišljao previše uopšteno. Diskusija se ticala nas (prečula me je kada sam istakao da nijednog trenutka nisam ni mislio da se ticala nekog drugog). Trebalo bi da nas boli uvo za sve ostale. Njihova iskustva nisu bila naša, i nikada to nisu mogla postati, i zar nam nije bilo okej zajedno, ili? Pa da, u principu nam je bilo. Eto mi. Završimo na tome, rekla je Marijane.

282) Rekao sam Marijani da je njen najveći problem bio to što ne ume da sluša. Baš umem, rekla je Marijane. Ne umeš, rekao sam. I uporno je tvrdila da ume. Ne deluje kao da slušaš, rekao sam, ali je ona smatrala da ne treba da se bavim time kako nešto deluje. Slušala je, i dosta sa time. Ali zašto je onda tako, Marijane, da kada se ti distanciraš od nečega, ja to moram poštovati mnogo više nego što ti poštuješ moju distancu od nečega? Smatrala je da to možda ima veze sa time što je njena distanca od svega po pravilu bila znatno veća od moje. Ona je bila iskrena, rekla je. Ali ja sam kukavica (i to otkad me je upoznala). Morao sam što pre shvatiti da je nemoguće distancirati se od nečega, a istovremeno zadržati maleno odstojanje – toliko malo da u sekundi može nestati. To je kukavičluk, smatrala je.

Ništa nisam imao da kažem na to. Koliko je do mene, možda je i bila u pravu.

283) Tokom dve-tri večeri Marijane je razvezla priču o tome kako je sa njom sve bilo ili-ili. Takođe je dosta često pominjala moj kukavičluk. Iznervirao sam se i rekao da sam ukačio poentu, ali da slobodno može ponoviti to još nekoliko puta (u slučaju da želi da se još bolje uveri da sam je razumeo). Bio sam arogantan i neprijatan, smatrala je, a ja nisam pokušao da sakrijem činjenicu da mi je upravo to bila namera.

Ćutali smo jedno vreme, a onda sam rekao da nije smela posumnjati u to da mi se jako dopada. I odmah potom je Marijane rekla da se i ja dopadam njoj. I onda smo se pogledali.

284) Ali sve to, rekao sam, ne mora nužno značiti da treba da ponovo počnemo da živimo zajedno. Marijane se pitala šta je to kog đavola moglo značiti ako ne upravo to. Ko zna? rekao sam. I Marijane je smatrala da smo tu imali dokaz mog neopisivog kukavičluka. Ne budi takva, rekao sam. Ali bila je. Takva i nikakva drugačija.

285) Jedne večeri sam izvadio vafle iz zamrzivača i rekao da valjda možemo biti prijatelji iako ne živimo zajedno. Ne, ni u kom slučaju, Ne dolazi u obzir. Uopšte ne. Sada se opet ti ponašaš kao lestadijanac, rekao sam, i priznala je da je tako. Nije se protivila. Dakle mogli smo biti prijatelji.

Ali šta to uopšte znači, biti prijatelj? upitala je Marijane, i ispostavilo se da ni ona ni ja nemamo jasne kriterijume. Pitao sam se da li to na primer znači da možemo voditi ljubav (tek ponekad, kada se sve namesti). Da, Marijane nije smatrala da s time ima problema. A da li bismo mogli odmah sad? pitao sam. Važi, rekla je Marijane. I onda smo se svukli.

286) Još se dešavalo da zaspim dok ona priča. A ona ne bi shvatala nagoveštaj. Ako bih se ushodao po sobi i iznova i iznova prao zube, jednostavno bi pitala da li se plašim da ne dobijem karijes, i rekla da će me odvesti kod zubara ako je tako.

287) Ponekad bih se i angažovao, i razmenili bismo pokoje mišljenje. Pitao sam je šta misli o starenju (evo, uzmi pukovnika, na primer). Da li čovek stalno treba da misli o tome, da se sprema za starost, ili da radi što mu je volja. Rekao sam da sam dosta

razmišljao o tome. Šta ona misli? Ne, ne smatra da čovek treba da radi što mu je volja. Ne veruje u to. Ali je tako moglo ići još malko – u to veruje, i pogledala me je iskosa a da ja nisam uspeo da protumačim šta to treba da znači. Mogla je zamisliti sebe kako stari, rekla je (i možda je trebalo da počne da se sprema za to). Osećao sam da sam u prednosti i da sam jedan od onih koji se drže nepodnošljivo dobro.

288) Marijane se pitala kako bih je opisao ako bi me neko zamolio da pričam o njoj. Zašto je to interesuje? Ni zbog čega, jednostavno joj je palo na pamet. Rekao sam da bih sigurno kazao da je jako fina. Fina? rekla je Marijane. Da, jedna sasvim fina i dobra devojka. Rekla je da fina nije baš reč koja joj se naročito dopada, a ja sam predložio da bi možda mogla uraditi nešto povodom toga.

289) Sada je često dolazila. Marijane. Dvapat bi kratko pozvonila i bestidno se smeškala kada bih otvorio. Opet sam jednom bio zaspao i ona se uvredila, pitala je zar je toliko nezanimljiva da ne uspevam da ostanem budan. Rekao sam da sam iskreno rečeno užasno umoran, i da ne mogu da znam da li je zanimljiva ili nije, zato što sam naime, kao što je rečeno, bio zaspao.

Marijani se nije dopao odgovor i rekla je da ona može i otići svojim putem. Nisam smeo pomisliti da nema drugih mesta na koja bi mogla otići. Nisam to ni mislio. A ako ja imam neka preča posla, samo treba da kažem. Pa ne znam, rekao sam. Ako išta, voleo bih da malo odspavam. I Marijane je otišla kući. Laku noć, onda, rekao sam. Laku noć i tebi, rekla je Marijane.

290) Jedne povoljne večeri pitao sam Marijane da li misli da ljudi imaju slobodnu volju, a ona je rekla da se mogu opkladiti da je svi imamo. I, osim toga, ne moram da se pretvaram da me ta misao obuzima. Dobro je znala da me volja i takve stvari ni mrvicu ne interesuju. Naljutio sam se i pitao da li se dešavaio da ponekad porazmisli o tome kakva je bila naša veza. Odgovorila je, kao i pre, da ju je najviše interesovalo ono što se dešavalo u trenutku. U suštini nije razmišljala o našoj vezi, rekla je. Nikad? pitao sam. Da, skoro nikad. I pomislio sam da to i nije baš prečesto.

291) Sada je dolazila svake večeri. I počela je da mi telefonira na posao i pita da li da donese ovo ili ono (nekoliko jaja, možda? papriku?). Govorio bih da to dobro zvuči.

I dalje je govorila o tišini, o tome kako je lepo jednostavno biti sam. Naći mir u sebi. Ravnotežu. Onda je pričala o svojoj garsonjeri. Nije joj bilo lepo u njoj. Možda je trebalo da pronađe nešto drugo? rekao sam, a ona je klimnula glavom, ali ništa nije preduzimala tim povodom. I ponekad bi me zapitala kakva je situacija u vezi s tim da opet živimo zajedno. Rekao bih da nisam razmišljao o tome, i pitanje bi ostalo otvoreno. Nijedno od nas nije imalo ništa smisljeno da kaže na tu temu, naročito ne Marijane.

292) Jedne večeri legao sam neuobičajeno rano. Nadao sam se da ću zaspati pre Marijaninog dolaska, i zaspao sam, ali me je probudilo zvono na vratima. Tromim pokretima sam otvorio i na vratima je stajala Marijane pitajući se zašto mi je trebalo toliko dugo da otvorim, a ja sam objasnio da je to bilo zato što sam spavao. Pitala je da li bih radije da ode kako bih mogao nastaviti da spavam i ja sam klimnuo glavom, ali ona nije primetila, a uostalom već se izula i cipele lepo odložila u ormarić. Rekla je da je pomislila da sam želeo da je prevarim. U kom smisiu? pitao sam. Da poveruje da nisam kod kuće, na primer. Zašto bih uradio tako nešto? pitao sam se naglas. Pa ne zna. Ali sam mogao imati neki svoj razlog. Rekao sam da, možda i jesam.

293) Malo kasnije ispostavilo se da je Marijane trudna. Sa Turom. Marijane je dopustila da bude oplođena. Rekao sam da mi je, sada, dosta svega, ali me je smirila i rekla da ne treba da budem tako nagao. Kakve veze u suštini ima da li je dete moje ili Turovo? Mogao sam mu biti jednako dobar otac kao Tur. Smatrala je Marijane.

I gledali smo slike beba, i morao sam priznati da su neke od njih bile zabrinjavajuće slatke.

294) Marijane me je nazvala telefonom na posao i pitala me da li bismo mogli večerati zajedno kod mene kod kuće. Da, svakako bismo mogli, rekao sam. I bilo je odlučeno. Malo nesigurnosti povezane s pitanjem da li ćemo ići u kupovinu zajedno ili će to uraditi samo jedno. Smatrao sam da bi bilo lepo otići u radnju zajedno, stavljati namirnice u kolica i ćaskati o stvarima koje nam se dopadaju ili ne dopadaju, ali je Marijane rekla da sam sve uvek činio tako prokleta komplikovanim, zar stvarno moram to da radim? Rekao sam da ne moram. Onda ću samo ja otići u kupovinu, rekla je Marijane. A ja sam se složio, srećan što je neko od nas presekao i što to nisam bio ja. Spremili smo jelo i Marijane je smatrala da je užasno to što je sve moralo biti sa paradajzom.

295) Marijane je govorila i govorila (o svom ocu, Turu, knjigama, masaži, jogurtu, prinovi, i ko zna o čemu još).

Ponovo je počela da ostavlja svoju četkicu na polici u kupatilu. Poseban peškir na kukici, i sve češće se dešavalo da spavamo u istom krevetu. Pričala je a ja sam spavao ili dremao, i ujutru je naglas čitala novine pre nego što bih otišao na posao. Neće spavati kod mene prečesto, rekla je, samo nekoliko noći, dok ne pospremi i ne opere onu svoju groznu garsonjeru. Ali je nije prala.

296) Marijane je plela stvari za bebu i htela je da pozovem svoju majku kako bi i ona mogla da ištrika neke pantalonice ili tako nešto. Nisam je pozvao. Zar ne shvataš da si prešla granicu? pitao sam. Kakvu granicu? rekla je Marijane. I pogledala me je svojim svetlim plavim očima.

297) I jesmo li sada u vezi? zapitao sam jedne večeri, u ranu jesen. Marijane nije bila sigurna ali je pretpostavljala da jesmo. Pa da, zar nismo? rekla je.

298) I, za promenu, Marijane nije imala mnogo toga da kaže, pa smo rano legli. Bili smo umorni, ali smo imali želju da vodimo ljubav i uradili smo to. Išlo je dobro u svakom pogledu.

Marijane je odmah potom zaspala, ali sam ja ostao budan i razmišljao kako je sve kao i pre. Zar se onda nije desilo ništa pogrešno? Je li sve, u suštini, bilo dobro, sve ovo vreme? Ali nisam znao šta bih odgovorio.

Ako je sve bilo kao pre, to znači da je situacija dobra, da je sada sve u redu, i da je oduvek bilo u redu. U suprotnom bi značilo da ni u jednom trenutku nije bilo u redu, da nije ni sad. I pogledao sam Marijane. njene usne. Vrlo lepe, usne.

I zaspao sam s tim mislima u glavi.

299) I usred noći sam se probudio. Misao me je ostavila bez daha: Jedina osoba na celom svetu koja treba da živi moj život – sam ja.

Beleška o autoru

Erlend Lu je rođen 1969. godine u Norveškoj. Prasio je kratke filmove i muzičke spotove, radio u pozorištu, na psihijatrijskoj klinici, kao književni kritičar, učitelj i prevodilac poezije.

Objavio je romane: *PROHUJALO SA ŽENOM* (1993), *NAIVAN. SUPER.* (1996), *L* (1999), *ČINJENICE O FINSKOJ* (2001), *DOPLER* (2004), *VOLVO KAMIONI* (2005), *MULEJ* (2007), *MIRNI DANI U MIKSING PARTU* (2009), kao i četiri knjige za decu koje je ilustrovao Kim Hiorti. Po njegovom scenariju 2000. godine snimljen je film *DETEKTOR*.

Za kratko vreme postao je kulturni norveški pisac, a knjige su mu prevedene na više od 20 svetskih jezika.

Dobitnik je više nagrada, među kojima su najvažnije:

Nagrada Ministarstva kulture Norveške za dečju slikovnicu *VELIKI CRVENIPAS*, 1996. godine;

Nagrada kritike za dečji roman *KURTE QUO VADIS?*, 1998;

Nagrada knjižara za roman *L*, 1999.

U Strazburu je 2006. godine dobio Evropsku nagradu mladih čitalaca (*PRIX EUROPEEN DES JEUNES LECTEURS*) za roman *NAIVAN. SUPER.*

Prevod ove knjige pomogla je agencija NORLA
IZDAVAČKO PREDUZEĆE Geopoetika izdavaštvo
ZA IZDAVAČA Vladislav Bajac
PRIPREMA ZA ŠTAMPU Aleksandar Karajović
Štampa *ART-PRINT* Novi Sad